

ÜÇÜNCÜ PƏRVANƏ

**Şəhid Əlirza Təvəssülinin
həyat hekayəsi**

Qələmə alan: Rəhim Məxdumi

1

Anam bir əllə qazı söndürüb o biri əli ilə qaynar çaydanın dəstəyindən tutmaq istəyir. Əli yanır. Dəsmalı götürüb çaydanın dəstəyinə bükür, çaydanı qaldırıb lüləsini termosun ağzına doğru əyir. Qaynar su quruldaya-quruldaya termosun dar boğazından tökülməyə başlayır, ağzından ağ buxar topası bayıra atılıb yavaşca və yüngül şəkildə uçar, ətrafa yayılır, get-gedə böyüyür, böyüyür və tədricən yoxa çıxır.

Həmidrza oyununu saxlayıb yaxınlaşır, ovcunu buxarla doldurub ağzına boşaldır!

Tubanı gülmək tutur. O da yaxınlaşıb:

- Mən də yiməy istiyəm, - deyir.

- Nəyi yemək istəyirsən? Buxar yeyilir ki?! Ay uşaq, dala dur, yanarsan, – deyə ana dillənir, sonra isə Həmididi danlamağa başlayır: – La ilahə illəllah! Bu nədir axı, uşağa

öyrədirsən? Gedin o tərəfə, bura qorxuludur. İndi ata gələcək, parka gedəcəyik.

Həmidrza həyətdə qaçır:

- Ay can, atam... Ay can, park...

Tuba da arxasıya qaçıb təkrarlayır:

- Ay can, atam...

Anam rahat nəfəs alır, qaynar su soyumasın deyər termosun ağzını bərk bağlayır, onu ayaq üstə səbətə qoyur, qabları və stəkanları da yanına.

Bir saat qabaq telefonun zəngi çaldı. Yaxşı ki, Həmidrza ilə Tuba həyətdə idilər, zəngi eşitmədilər. Yoxsa telefona cavab vermək üstündə əməlli-başlı dalaşacaqdılar. Atam idi. Dedi:

- Anaya de ki, bu gün işim tez qurtardı. Evə gəlirəm, birlikdə parka gedək. De ki, ata dedi “axşam çörəyini tiyar eləsin”.

Sonra telefonda xırda gülüşünü eşitdim. Məni yoxlamaq üçün bəzi sözləri qəsdən dəri farscası ilə deyirdi.

- Bilirəm, - dedim, - axşam çörəyini tiyar eləsin, yəni şam yeməyini hazırlasın.

- Ağıllı atımə qurban! – deyər bərkdən qəhqəhə çəkdi.

Telefon arxasından çiynimə vurduğunu hiss etdim. Əlinin hərərəti canıma yayıldı.

Əvvəllər “ati” deyəndə elə bilirdim ki, bu, “Fati” kimi bir şeydir və o, adımın qısaldılmış formasını deyir. Özündən soruşanda isə dedi ki, yox, “ati” Əfqanıstan ləhcəsində “ata” deməkdir.

Atam çox sevdiyini bildirmək istəyəndə mənə “atı” çağırır.

Atamın zəngindən sonra anam işə başlayıb şama bulanı bişirdi. Bir neçə kartofu tez suda qaynatdı. Mən də qabıqlarını soyub əzdim. Anam ona yağ, tomat və göyərtili qarışdırıb çörəklərin arasına qoydu, sonra onları tavaya atdı. Həmidrza ilə Tuba dözə bilməyib bulanılərdən ikisini isti-isti yedilər.

Saatıma baxıram. Atam yarım saat qabaq çatmalı idi. Zəngindən bir saat keçir. Narahat olmalı deyiləm?!

Anam mənə baxır. Onun gözlərindən narahatlıq raketi çıxıb mənim ürəyimə dəyir. Ürəyim qopub yerə düşür.

- Nə olub, ana? – deyər soruşuram.

- Heç nə. Nə olmalıdır ki?! – deyər özünü normal göstərməyə çalışır, sonra palazı səkkiz qatlayıb dəstəkli sellofana qoyur. Qatləya-qatləya gözəlti mənə də baxır.

Bayırdan sərt əyləç səsi gəlir. Maşının təkəri ürəyimin üstündə sürüşür. Mənim ürəyimdən anamın ürəyinə qədər bir prospekt var. Əyləcin pəncələri prospekti əvvəlindən axırına qədər cırmaqlayır. Az sonra həyəcan siqnalı qışqırır. Həmidlə Tubanın səs-küyü siqnalı boğur.

Həyəcan siqnalının hansı maşından gəldiyini bilmirəm: polis, yanğınsöndürən, təcili yardım...

Saatın əqrəbləri sürətlə qaçır. Onlar da təcili yardım, polis, ya da yanğınsöndürən maşını olublar. Yəqin ki, onların həyəcan siqnalları da Həmidlə Tubanın səs-küyü altında boğulub; sürətləri isə yerindədir.

İndi nə vaxtdır? Atanın zəngindən bir saat on beş dəqiqə ötür!

Bəs indi? Atanın zəngindən bir saat yarım ötür!

Anam telefonun yanında oturub zəng edir. Cavab gözləyəndə nigaran gözlərini məndən gizlədir. Soruşuram ki, atama? Yavaşca başını endirir. Atamın telefonunun zəngimseli Fərəc duasıdır: Allahummə kullivəliyyikəl-Huccət ibnil-Həsən...

Səsi çətinliklə eşidirəm. Həmidrza ilə Tubanın səs-küyü imkan vermir.

Fərəc duası bitir, amma heç kim cavab vermir. Anam pərişan halda dəstəyi yerinə qoyur.

İndi atanın zəngindən bir saat qırx beş dəqiqə ötür.

İndi isə iki saat...

Telefona yaxınlaşıb zəng vururam. Atamın telefonu sönüb.

Necə yəni? Atamın telefonu niyə sönüb? Ürəyimin döyüntüsü sürətlənir. İndi mən narahatlığımı anamdan gizlətməyə çalışıram. Həmidrza ilə Tuba oynamaqdan yorulub evə gəlirlər. Atanı gözləməkdən bezmişlər. Qorxurlar ki, parka getmək təxirə düşər.

- Bəs ata niyə gəlmir?

Bir motosikletin yüksək tır-tır səsi evə yaxınlaşır, yaxınlaşır, qapımıza çatdıqda isə dayanır.

Dördümüz də qapının zənginin çalınmasını gözləyirik. Domofonun bülbül cəh-cəhi bu dəfə “çaq-çaq”a dönüb şapalaq kimi qulaqlarıma dəyir. Yerimdən sıçrayıb ayağa qalxıram. Evin digər üç sakini də cəld ayağa qalxır.

Həmişə Həmidrza ilə Tuba tez qapıya qaçardılar, bu dəfə isə anamla mənim qorxum onlara da keçib; yerlərindən tərpənmirlər.

Anam tez çadrasını başına atıb ildırım sürətilə qapıya çatır. Mən də qaçıram; Həmidrza ilə Tuba da arxamca.

Qapı açılanda Rza əmi motosikletin üstündə görünür. Biz uşaqlara gülümsəyib əl yelləyir. Anama baxanda isə üzü ciddiləşir:

- Salam, xanım Təvəssüli. Əlirza məni sizi aparmaq üçün göndərdi.

- Salam. Özü hardadır?

- İşdən qayıdanda bir az halsız oldu, poliklinikaya apardım.

- Ya Əbəlfəzl! – anam bərkdən deyir.

- Vallah, heç nə olmayıb, - deyə Rza əmi tez həyəcanlanır.

- Bəs telefonu niyə söndüb?

- Enerjisi bitdi. Dedi ki, gəlir sizi aparım. Məgər parka getməyəcəkdiz?!

Həmidrza ilə Tuba sevinirlər:

- Ay can! Park...

- Əlirza o vəziyyətdədirsə, parkda nə işimiz var?! – deyə anam uşaqlara üzünü turşudur.

Rza əmi daha soyuqqanlı şəkildə anamı sakitləşdirmək üçün motosikletini söndürür.

- Vallah, Allah haqqı, Əlirzanın vəziyyəti çox yaxşıdır, dedi ki, nəyin bahasına olursa-olsun, parka getməliyik. Qolunda sistem iynəsi olsa da...

“Sistem” sözü örtüksüz elektrik məftili olub anamla mənə dəyir. Rza əmi bizim halımızı görüb tez düzəltməyə çalışır:

- Sistemi bitmək üzrəydi. Mənə dedi ki, bir taksi tut, bu bitənə qədər get, uşaqları gətir, burdan parka gedək. Qorxurdu ki, birdən nigran qalarsınız.

Rza əminin motosikletinin arxasında dayanmış taksini indi görürəm. Rza əmi israr edir ki, maşına minək.

- Gözlətməyin. Əgər geciksək, Əlirza nigran qalar.

Anam tərəddüdlə mənə baxıb:

- Əşyaları gətir, - deyir.

Poliklinikaya yaxınlaşanda Tuba sevincək qışqırır:

- Ata... ata... Odu, onu göydüm...

Üçümüzün də gözləri taksinin içindən ətrafı axtarır. Atam binanın qabağında dayanıb. Rza əminin motosikleti onun yanına çatır.

Taksidən yerə atılıb ona sarı qaçırıq.

Tuba qollarını atanın ayaqlarına dolayır. Həmid də belini qucaqlayır. Ata Tubanı qaldırıb sinəsinə sıxır. Səsli öpüşlərini eşidirik.

- Atanın Tubası... Atanın balı...

Atamın səsi mənə dirək kimi olur, boyumun bir qarış ucaldığını hiss edirəm. Birdən gözləri mənim yaşlı gözlərimə düşünlənir:

- Vay-vay!.. Mənim atimin narahat olduğunu görməyim!

Anam göz yaşlarını Rza əmidən gizlədir. Rza əmi üzünü atama tutub:

- Yaxşı, mən gedim, siz rahat olun, - deyir. – Taksi gözləyir. Minin, söhbətin qalanını yolda edərsiniz.

Ata Rza əminin çiyinə vurub təşəkkür edir.

Taksiyə minəndən sonra çantamdan gündəliyimi çıxarıb titrək qələmlə bugünkü qeydimi yazıram:

“Cümə, 29 mart 2013 – Parka getmək

Çoxdandır parka getmirik. Atamın işləri imkan vermir. Evə gələndə qaranlıq düşmüş olur. Atam tikinti ustasıdır, ciyərlərinə toz-torpaq getməməlidir. Çünki bu zaman öskürür və qan qusur. Belə olduqda isə aldığı puldan, öz sözüylə desəm, “pəysə”dən də artığını həkimə və dərmana verməli olur.

Atam Əfqanıstanı işğal edənlərə qarşı döyüşlərdə xəsarət alıb.

Rza Xavəri əmi atamın çox yaxşı dostlarından; qardaş kimidirlər. Onlar həmişə birlikdədirlər: Əfqanıstan döyüşlərində, işdə, iclaslarda...”

“Behişt” parkının önündə maşından düşürük. Anam Tubanı qucağına götürür. Mən səbəti götürürəm, atam da palazı. Anam palazı ondan almaq istəyir, atamsa vermir:

- Özüm gətirirəm. Tubanı da ver mənim qucağıma, sənə çətin olar.

İndi də anamın imtina növbəsidir:

- Əsla!

Anam həmişə atamı düşünür. Düşünmək yox, çünki bu, düşünməkdən də dərin bir şeydir. Anam atamı olduqca çox sevir. Razıdır ki, işləməyib evdə otursun, amma salamat olsun, özünün dediyi kimi, “canı cur” olsun.

- Özüm bu tikiş maşını ilə bir tikə çörəyimizi qazanaram. Əgər münasib iş tapmayıb pula görə nə iş gəldi getsən, halal eləməyəm, - o, atama deyir. – Az yeyərik, sıx yatarıq. Pulsuz, amma sağlam ata övladları üçün pullu, amma xəstə atadan daha vacibdir.

Atam bir qədər ona baxır, sonra əlini ürəyinin başına qoyub deyir:

- Bənin, burda yerin var.

Nə vaxt “Ümmülbənin” yerinə “Bənin” desə, onu çox sevir deməkdir. Bu söz “eşqim” və “əzizim” deməkdən min dəfə üstündür; yəni təsəvvür edəcəyindən də çox duyğusal olmuşam.

Atam səbəti əlimdən alıb deyir:

- Sənin nəsə gətirmən lazım deyil. Sənin çadranı saxlamağın min maşın palaz daşımaqdan dəyərlidir!

Məni gülmək tutur. Mən də zarafatla cavab verirəm:

- Ata can, palazdan dəyərli bir şey tapmadın?! Heç olmasa, dəyərdin ki, on maşın qızıl.

Gülməyə başlayır:

- Əslində, elədir, amma bizim davamız palaz aparmaq üstəydi, qızıl yox.

Nə vaxt parka, ziyarətə və ya səyahətə getsək, atam bütün əziyyətləri öz üzərinə götürməyə çalışır.

- Deyin görüm, “xəstə” götürmüsüz, ya yox?

- Bəli, xəstə-xüstə - hər şey götürmüşük, - deyə anam atamın cavabına zarafat qarışdırır.

Günəbaxan tumuna “xəstə” deyirlər. Həmidrza ilə atam onu çox sevirlər. İkisi televizorun önündə oturur, xüsusən

də futbol izləyəndə; çik-çik, puf-puf, çik-çik, puf-puf... O qədər “xəstə” qırırlar ki, anamı, Tubanı və məni xəstə edirlər. Qəzet oxuyanda da həmçinin...

Atam qəzetə, xəbərlərə, insanların və dünya müsəlmanlarının vəziyyətinə çox həssas yanaşır. Qəzet köşkünə yaxınlaşanda bütün qəzet və jurnalların birinci səhifələrini oxumayınca uzaqlaşmır. Həmişə də bir-iki qəzet və jurnal alıb gedir.

Cümə günləri Nüdbə duasına gedir; səhər erkəndən günortaya bir qədər qalana qədər. Oradan da hərəmə cümə namazına gedir. Evə çatanda günorta saat iki-üç olur.

Bir gün anam ona dedi:

- Siz duaya getmirsiz, dəhaya gedirsiniz.

Atam anamın nə demək istədiyini başa düşüb güldü. Mən soruşdum:

- Dua ilə dəanın nə fərqi var?

- Dəə yox, dəha, - deyər atam barmaqlarıyla iki (du) və on (dəh) ədədlərini göstərər: – Anan demək istəyir ki, sizin dualarınız çox uzun çəkir, - dedi, ikimiz də güldük.

- Afərin anama! Çox sənətkarcasına söz atır.

- Ay qara bəxt! Bu da keçdi anasının tərəfinə.

- Ana düz deyir. Bəzən Nüdbə duasına gedib-gəlməyin on saat çəkir. Həqiqətən də dəhadır, dua deyil. Hər halda, bizim də haqqımız var; nə park, nə gəzmək...

- Öz vaxtın heç, - anam dedi, - bizim vaxtımız da heç; camaatın vaxtını niyə bu qədər alırsan?

Ata bir qədər dinmədi. Hamımız onun nəsə deməsini gözləyirdik. Ona baxdığımızı görüb gözəl sözlər söylədi:

- Gözləyirsiniz nəşə deyim? Gözləməyi öyrənmək çox yaxşıdır. Nüdbə duası da gözləyənlərin duasıdır. Biz duanı bir saata oxuyuruq. Sonra bir-birimizdən soruşuruq: “İmam Mehdi bizdən nə istəyir?” Onun istəklərini nümayəndəsinin sözlərində tapıb yerinə yetirməyə çalışırıq. Buna görə dua dəha olur.

Ata palazı bir alaçıqın altına sərir, sonra deyir:

- Birinci oyun kabaddi yarışı! Kim razıdır?

Həmidrza ilə Tuba səs-küyə başlayır:

- Mən... mən...

Atam qaçış vəziyyəti alır:

- Görüm kimin nəfəsi çoxdur.

- Yox, sən Allah, - anam dilləndi, - deyəsən yadından çıxıb ki, sistemdən təzə çıxmısan.

Atam qulaq asmır:

- Bir gün parka gəlmişik, qoy uşaqlar əylənsinlər. Yavaş qaçacam, - deyir, hündür söyüd ağacını göstərib əlavə edir:
- Qaçıb əlimizi o ağaca vuracağıq. Hazırsız?

Həmidrza ilə Tuba sevinirlər. Anam həyəcanla baxır. Atanın “kabaddi” səmindən sonra hər üçü “kabaddi” deyə-deyə qaçır. Mən də qısa fasilədən sonra qaçıram, amma oynamaq üçün yox. Oynamaq üçün qaçmağı çox istəsəm də, atama göz olmaq üçün qaçıram. Qorxuram ki, yolda halı pisləşər.

Həmidrza ilə atam Tuba ilə məndən öndə qaçırlar. Atam ağaca Həmidrzadan tez çatıb tövşüyür. Qışqırıram:

- Ata, halın necədir?

Ləhləyə-ləhləyə cavab verir:

- Nə... saan... mışdın?.. Mən... hə... hələ... komandanam...

Mən dünyaya gəlməzdən öncə atam Əfqanıstanda komandan olmuşdu; yəni komandır. Nə vaxtsa bir şəhərə və ya kəndə hücum edildiyini eşitsəydi, adamları ilə gedib insanları müdafiə edərdi. Atam həmişə qələbə ilə qayıdarmış.

Anam alaçıqın altında oturub narahat halda bizə baxır. Ona əl yelləyib bildirirəm ki, hər şey qaydasındadır. Termosu göstərib bizi çay içməyə çağırır.

Atam Tubanı saman çöpü kimi qaldırıb çiyində oturdur:

- İndi at sürmək vaxtıdır: pitiko-pitiko...
- Mən də at sürmək istəyirəm, - Həmidrza deyir.
- Səni də bir dövrə mindirəcəm.

Həmidi danlayıram:

- Heç utanmırsan?! Atanın halını görmürsən?! Sən böyümüsən, ağırsan!

Atam cavab verir:

- Atanın halı bütün atalardan yaxşıdır. Üstəlik, səni də mindirəcəm.

Məni gülmək tutur. Anam uzaqdan işarə verir ki, Tubanı yerə qoysun. Görünür atama görə çox narahatdır.

Bir dəfə anamdan soruşdum:

- Atamla sən niyə bir-birinizi bu qədər sevirsiniz?
- Çünki çox ayrı qalmışıq, - dedi. – Uzun müddət yalnız məktubla əlaqə saxlamışıq. Bəzən məktublarımız üç aydan

bir də çatmırdı. Hələ də qorxuram ki, bir hadisə baş verər, bir-birimizdən ayrı düşərik.

Anamın cavabından sonra mən də qorxdum. Yəni ola bilərmə nəşə baş versin və atam bizdən ayrılırsın? Vay! Nəfəsim daraldı. Bunun təsəvvürü belə çətindir!

Anam atamla özünün aşiqanə məktublarından da danışır. Bir dəfə deyirdi:

- O məktublar mənimçün qızıldan qiymətli dir.

Anamla atam hər dəfə bir-birinə sevgi göstərəndə mən görmədiyim o məktubları xatırlayıram, oxumaq istəyirəm. Bir neçə dəfə anamdan israrla istəmişəm, amma heç vaxt verməyib.

Atam parkda bizimlə oynamaq üçün çox enerji sərf edir. Günortaya qədər bayırda olub yorulsa, anam demiş, ürəyindən muğayət olmalı olsa da, əlindən gələnə əsirgəmir, biz yorulana qədər oynayır. Tuba şamını yeyən kimi yatır.

Qayıdanda atamın işi daha çətindir. Bir qolu ilə Tubanı qucağına götürür, biri ilə də palazı və qab-qacaq səbətini.

- Taksirə zəng vur, - anam deyir.

Atam zəng vurur, sonra bizə deyir:

- Gedək parkın bayırına; içəri maşın buraxmırlar.

Palazı zorla əlindən alıram. Gözucu şirin-şirin baxıb deyir:

- Yənə min maşın palaz misalını çəkim?

- Çək; mənimçün fərqi yoxdur.

Taksiyə minəndə qucağında Tuba qabaqda oturur. Maşın yola düşməzdən qabaq bizə sarı dönüb yerimizin rahat olduğundan əmin olmaq istəyir.

Yavaşca anama deyirəm:

- Ata sənin yerindən ötrü narahatdır; qorxur ki, Bənin xanımının yeri rahat olmaz.

Anam gülüb məni çimdikləyir:

- Təkcə mənim yox, hamımızın yeri, ay çoxbilmiş!

- Olsun! Amma Bənin Əlirza üçün bir başqadır.

Anam bir qədər pauza verir, sonra ağzını qulağıma yapışdırır:

- Çünki Əlirza da Bənin üçün bir başqadır.

Atam yenə üzünü bizə çevirir:

- Nə pıçıldayırsız bir-birinizin qulağına?

- Heç nə; evdə deyərəm, - anam cavab verir və yenə məktublar yadıma düşür.

- Ana can, evə getdik, gərək məktubları verəsən, bu axşam oxuyum.

Anam gözlərini gözümə dikib bir neçə saniyə baxır, sonra deyir:

- Səni ki mən tanıyıram, istədiyini almayınca əl çəkən deyilsən. Yaxşı.

Yenə gülüşürük. Atam yenə başını çevirir və bizim güldüyümüzü görüb o da gülür.

Evə çatandan sonra anamın başının üstünü alıram. Deyir:

- Qızım, indi gecdir, gərək yatasan. Sabah dərsdə yuxulu olacaqsan.

Yenə atam sağ olsun! Vasitəçilik edir və anamla köhnə mübahisəm həllini tapır:

- Xanım can, ver oxusun. Əgər bu qız bu gecə o məktubları görməsə, əmin ol ki, sabaha qədər yata bilməyəcək.

Yavaşca qışqırıram:

- Qurban olaram sənə, ata can!

Atam barmağının ucunu burnunun ucuna yapışdırır:

- Sss! İndicə qardaşınla bacın oyanacaqlar.

2

Anamın tikiş maşınının səsi mənimçün gecə nəğməsidir; heç vaxt narahat etmir: “Qrrrrrrrrr...” O, özü üçün çalır, mən də musiqisi ilə yatıram. Hamımız beləyik; adət etmişik.

Lakin bu gecə həmişəki gecələrdən deyil. Bu gecə yatmaq olmaz. Uzanıb bir dəstə məktubu yastığımın yanına qoyur, gecə lampasının zəif işığı altında oxumağa başlayıram.

“Qrrrrrrrrr...” Tikiş maşını gecənin sakitliyini pozur.

Ata, Həmidrza və Tuba yatıblar, anamla mənə oyağım.

Hamı evdədir, mənə çöllükdə səngərdə. Hamı İranın Məşhəd şəhərindədir, mənə Əfqanıstanın Təxar şəhərində atamı axtarıram. Onda hələ ata deyil, yalnız həyat yoldaşıdır, təzə bəydir. Nə mənim izim-tozum var, nə də Həmidrza ilə Tubanın. Ondan beş il sonra dünyaya gələcəyəm. İndi isə doğuluşumdan beş il qabaqkı dünyaya daxil olmuşam. Buna haqqım var, çünki ata-anamın

dünyasıdır. Ata-ananın dünyası, insanın kökünün dünyasıdır. Deməli, mən kökümə daxil olmuşam. Köküm haradan başlayır? Çöllükdən? Müharibədən? Aşə altından? Rəhimsizlik və ölüm qoxusundan? Bəs müharibə qoxusu arasındakı bu gözəl həyat ətri nədir?

Aşiq atamı döyüşlər arasında axtarıram. Onun əynində döyüş forması, əlində silah var, amma üzü əsla döyüşçülərə bənzəmir. O, müəllimlərə oxşayır. Qələm, kağız və kitabdan heç vaxt ayrılır.

Həyat yoldaşını çox sevir; çoxdan olduqca çox. Məktublarında ona salam yazmaq istəyəndə eşqin gücündən şair olur:

“Salam, mənim nazlı gözəlim; gözəl tanışlıq ətri kimi salam, qərarlıs vücutun dərinliklərindən. Ən yaxşı həyat yoldaşı, ən qəşəng dost və həyatımın ən gözəl səfər yoldaşına dəyərsiz hədiyyə olan bir səbət hörmət və bir dünya eşqlə”.

Anam da ondan geri qalmır. Biri o birindən daha güclü şairdir:

“Sadiqlər sadıqi Əlirza cana sonsuz sədaqətlə salam! Gözlərim yolunun tozuna hədiyyə olsun! Sən bağbanlıq qaydalarını yaxşı bilirsən. Gəl, arzularımın balaca ağacının bir gün bar dolu ağac olması üçün nə etməli olduğumu öyrət. Gəl, mən də ucadan deyim ki, arzu ağacım heç zaman qurumayacaq.

Sarı yarpaq kimi yəm, ey bahar,

Yandırdı məni bu od, intizar.

Şam kimi pərvanəyə aşiq olmuşam,

Qərarsızam, mən yenə qərarsızam”.

Atamla anamın salamları zənginləşmişdir. Hamının salamı bir lampa yandıracaq batareya kimidirsə, onların salamı bir şəhəri işıqlandıracaq stansiyadır. Hamının salamı ürəyi bir anlıq qızdırırsa, onların salamı bir-birinin qəlbinə bir həftə, bir ay, bir fəsil isti saxlaya bilir; bir-birinin əlyazmasını görə, bir-birinin səsinə eşidə, bir-birini ziyarət edə bilmədikləri müddət boyu. Onların salamı yanacaqdır, uzun müddət istifadə etmək üçün saxlanır; öldükdə onları diriltmək üçün.

“Öldükdə” dedim. Həqiqətən də, elədir. Atamla anamın məktublarından görünür ki, bir-birinin salamı olmasa, ölərlər. Vay o gündən ki, məktublar gec gələ, səslər gec eşidilə, üzlər gec görülə! Bunu haradan bildim? – Bir-birinin məktublarını görəndə keçirdikləri hissdən:

“Oyaq bəxtim gecə çağı yatağım üstə gəldi:

“Qalx ayağa, Ümmülbənindən məktub var” dedi”.

Anamın məktubu verildə atam bu hissləri keçirir, sevindiyyindən Hafizin şeirini dəyişdirir, anamla danışmaq üçün həтта vəznini korlayır. Davamında deyir: “Yar vüsalına təşnə olduğum bir zamanda, ayrılıq səhrasında, görüşün yağısından xəstələnəndə...”

Atam deyir ki, anamın məktubu gec gəldiyinə görə xəstələnirmiş, batareyası bitirmiş, sönməyə doğru gedirmiş. Məktub gələndə isə enerji yığır və məst olur:

“Birdən qurtarıcı mələyim balla dolu şirin şərbət camını mənə verdi. Və mən ömrümün ən dadlı şərbətini içdim.

O məşhur elçi gəldi dost diyarından,
Gətirdi dostun müşk ətirli ruh zirehini.

Mənim əzizim! Mübarək məktubunu alıb ay üzlümün salamat olduğunu eşidəndə elə məst oldum ki, yuxudan oyanım deyə sevindiyimdən bir neçə dəfə atılıb-düşdüm. Gördüm ki, yuxu deyil, mənim nazlı dilbərimin əlyazmasıdır; o tikansız gülün ürək dilindən, sənətkar barmaqlar tərəfindən qərarlı bir qəlbi sakitləşdirmək üçün yazılmışdır, ürəksiz qalmış aşiqə o sərvinağın salamatlıq xəbərini təsvir etmişdir”.

Anam eynilə atam kimidir, atam da eynilə anam kimi. Məktublarının hərərətini ölçəndə hansının dərəcəsinin daha çox olduğunu söyləyə bilmirəm. Yalnız bunu deyə bilirəm ki, hər ikisinin temperaturu yüksək olub; çox yüksək.

Anam yazıb:

“Səndən ayrılığa görə bir müddət idi ürəyimə sonsuz qəm dolmuşdu. Lakin 08.08.80 (30.10.2001) tarixi çox dəyərli oldu. Yəqin, soruşacaqsan ki, niyə? Çünki səhərin ilk saatlarından yaxşı anlarım başladı. Ürəyimə dammışdı ki, gözəl yarın diyarından mesaj alacağam; necə ki, xoşməramlı bir elçi gəlib o mesajı gətirdi. Həyəcan və sevinclə mehriban yarın məktublarını alıb xəlvət bir guşədə, hər şeydən öncə göz yaşları içində öpdüm və o mehribanın dərgahına şükür etdim. Çünki onlarda əzizimin salamatlıq əlamətləri vardı. Sənin sevgi və məhəbbət dolu məktublarını o saat dəfələrlə oxudum, oxudum, amma doymadım. Kağızın altına-üstünə nə qədər

baxırdımsa, doymurdum; çünki əzizimin zəhmətkeş əlləri ilə yazılmışdı. Düşünürdüm ki, kaş o anda həmin qələm-kağızın yerində olaydım və sənin sevgi dolu əllərin mənə yazaydı. Ancaq yox; sənin kimi möhtərəm bir kişinin həyat yoldaşı olduğuma görə özümlə daha çox qürur duyuram”.

Hamı yatıb, anamla mən oyağıq. Mən anamın məktubları ilə məşğulam, anam da neçə ildir məktubların yerini tutmuş parçalarla. Tikiş maşınının iynəsi də onun qələmi olub. Məktubları oxuyaraq yerimdə qərar tuta bilmirəm. Ruhum qanad çalıb yerdən ayrılıb. Anamsa rahatlığa qovuşub; vüqarla oturub, əməyinin bəhrəsi gözəl bir paltar olsun deyə millimetrləri ölçür. O illərdə aşiqanə yazırdı, bu illərdə isə daha aşiqanə:

“Qrrrrrrrrrr...”

Anam yazıb:

“Xəlvət yer, sakitlik və mən! Sükutu pozmaq istədim. Əlimə qələm götürüb kağızın ağ sinəsi üzərində diyirlədir, yazıram. Arzu və xəyallardan, yaxşılıq və gözəlliklərdən, düşüncələrimdən yazmaq istəyirəm. Onların hamısını yalnız bir adda, bir şəxsə, xəyal dünyamın rekord sahibi olan bir nəfərdə xülasə edirəm: Əlirza”.

Bu o deməkdi ki, anamın yuxusunu qaçıran bir şey varmış. O, gecənin yarısı sakitcə oturub qəlbinin hərərətini soyuq kağıza köçürürmüş.

Mən ata-anamın vəziyyətini dərk edə bilmirəm. Yalnız bunu bilirəm ki, mənim bugecəki yuxusuzluğum həmin

hərərətlərdəndir. O hərərətin bir zərrəsi mənim soyuq qəlbimə düşüb yuxumu qaçırb.

Mən irəlilədikcə beynimdə sual toxumları tumurcaqlayır, o saat da cücərib ağzımdan çıxmaq istəyir:

- Ata-anam bir-birinə bu qədər aşiq olmalarına baxmayaraq, niyə aylarla ayrı qalıblar?

- Atam niyə dönüşü olmaya bilən yerlərə gedirmiş?

- Anam atamın vəziyyətinin uyğun olmadığını, ürəyinin yanına qəlpə girdiyini, qəlpənin ara-sıra yuxudan oyanıb atamı hədələdiyini bilə-bilə niyə onun yenə döyüşə getməsinə icazə verirmiş? Niyə sonra oturub ağlayır, yanır, gözləyir, dəli kimi qələm-kağıza üz tuturmuş?

Atamla anamın eşqi sirlə doludur; pıçıpıçla doludur; Nüdbə duası və dua sonrası suallarla doludur.

Bir-birinə xərclədikləri sözləri nişan xonçası kimi rəngləyir, onlara min cür naxış vururdular. Sözləri lüt-üryan bir-birinə təqdim etməyə heyfləri gəlirdi. Atam onlara bəy paltarı geydirirdi, anam gəlinlik.

Mənim məktubları oxuma tutumum bu qədərdir. Bir az da oxusam, az qala ağzımdan bayıra atılacaq sual toxumları güllə şəklinə düşüb bu sakit gecədə atəş kimi qorxunc səslə açılacaqlar.

Sualları atamın özünə verməliyəm. Atam Nüdbə duasının sirrini də mənə izah etməlidir.

İndi isə, nə qədər ki sual bombası partlamayıb, yatsam yaxşıdır.

"Qrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrrr..."

3

Babamın kürəyinin arxasına bellik qoyuram. Həmidrza da qaçıb nənəyə bir bellik gətirir. Tuba ağlamağa başlayır:

- Mən gətiymək istəyiymdim... Mən gətiymək istəyiymdim...

- Sən də mənə gətir, - deyə anam davaya son verir.

Tuba sevinir, bir yastığı zorla sürüyə-sürüyə anamın belinin arxasına qoyur.

Babam mənə deyir ki, onun üçün “Baba” şeirini oxuyum. Bu şeirdən çox zövq alır. O qədər oxumuşam ki, Həmidrza ilə Tuba çox yerlərini əzbərləyiblər. Üçnəfərlik bir nəğmə qrupu olmuşuq:

Axşam babam gəldi bizə,

Məni qucaqladı, üzümdən öpdü yenə.

Anam tez ona təzə çay gətirdi,

Yorulmuşdu, ayaqları incidirdi.

Yenə gülüb məndən soruşdu ki, necəsən,

Ona təşəkkür etdim, dedim ki, mən yaxşıyam.
Yenə qoca əlində gözəl əsası vardı,
Gülüb o əsa ilə qarnımı qıdıqladı.
Babam şaqqanaq çəkib üçümüzə də “qurban olum”
deyir. Atam çox gecikir. Başları qarışsın deyə anam
televizoru açır.
Kiçik bir ailəvi ad günü üçün hər şey hazırdır; atamdan
başqa hər şey: bizim hədiyyələrimiz, anamın şam yeməyi,
mənim dəmlənmiş çayım... Baba və nənəmdən ibarət
qonaqlarımız da çoxdandır gəliblər.
Telefonun zəngi çalır. Tuba ilə Həmidrza sevincək
telefona sarı qaçırlar. Həmid tez çatır. Tuba yerə oturub
qışqıra-qışqıra ayaqlarını xalçaya sürtür.
- Uşağı qışqırtma, Həmid, - deyə anam deyir.
Həmid əlini dəstəyin üstünə qoyub, amma anam
deyindiyinə görə götürmür. Tuba yaxınlaşıb dəstəyi
Həmidin əlinin altından çəkir, qulağına yapışdırıb deyir:
- Bəli, buyuyun... Atam evdə yoxdu...
Anam qalxıb onun başı üstə dayanır:
- Soruş ki, kimdir danışan.
Tuba:
- Kimdi danışan? – deyə soruşur, sonra isə təəccüblə
baxıb əlavə edir: - Kəsdi.
Anam dəstəyi alıb özü yoxlayır. Üzündə həyəcan
ifadələri yaranır:
- Bəs kimdir? Bir saat qabaq da zəng vurub kim
olduğunu deməmişdi.

Yarımçıq qalmış söhbətini davam etdirmək istəyəndə Həmid zarımağa başlayır:

- Ana, acmışam.

- Mən də acmışam, - Tuba da dillənir.

Anam mətbəxə sarı gedə-gedə deyir:

- Ana, ata, bağışlayın, bunların yeməyini verməyincə məndən əl çəkməyəcəklər.

- İşində ol, qızım, - babam deyir.

Saatın əqrəbləri axşam onu göstərir, amma atamdan xəbər yoxdur.

Həmişə saat altının yarısında işini bitirirdi, evə çatanda altı olurdu. Lakin bir müddətdir atanın altısı səkkiz, doqquz, on, hətta on iki olub.

Hər şey Nüdbə duası məclisinə və ondan sonrakı suala qayıdır!

Bu axşam Tubaya ad günü keçirəcəyimizə görə atamın saat altıda evdə olmasını gözləyirdim. Ad günü bir yana, bəs qonaqlara hörmət necə olacaq?! Anamın ata-anası gəlib. Atamın ata-anası çoxdan dünyadan köçüblər, atam balaca olanda. Atam yetim böyüyüb. Məhəmmədəmin adlı böyük qardaşı varmış, atama o baxıb. Anam ata-anasına o əziz əmim barədə danışır:

- Məhəmmədəmin çox inqilabçı adam olub. Əlirza da ona çəkib. İranda inqilab olanda Məhəmmədəmin Əfqanıstanda dostlarını toplayıb deyir ki, niyə oturmusuz; biz gərək İmam Xomeynidən öyrənək, onun kimi edək. Əfqanıstan hökuməti Məhəmmədəminin və dəstəsinin fəaliyyətindən xəbər tutub hamısını həbs edir. Neçə il bu

inqilabçı dəstənin taleyindən heç kimin xəbəri olmur. Sonralar məlum olur ki, İmam Xomeyni tərəfdarı olduqlarına görə hamısını diri-diri basdırıblar.

Babam başını divara söykəyib ah çəkir:

- Aman Əfqanıstandan! Aman, əfqan, əfqan...

Həmidrza ağzıdolul halda sevinib deyir:

- Atam şəhid qardaşıdır!

- Mənim atam da şəhid qaydasıdır, - Tuba deyir və hamı gülür.

- Xoş atanızın halına ki, şəhid qardaşıdır, - babam deyir.

– Xoş sizin halınıza ki, şəhidin qardaşı uşaqlarısınız!

Atam babamı “hacı ağa” çağırır, nənəmi isə “ana”. Bir dəfə ona çox gülüb dedim:

- Sən “hacı ağa” deyəndə çox ciddi olursan, mən elə bilirəm ki, rövzə məclisində oturmusan və oradakı ruhanini çağırırsan.

Atam məni hirsəndirmək üçün:

- Bir işdir olub, balaca xanım. Siz öz böyüklüyünüzdə görə bağışlayın, - dedi.

“Balaca xanım” sözlərini eşidən kimi onu qatmağa başladım. O qaçdı, mən qaçdım. Balaca qonaq otağımızda peşəkarcasına sağa-sola atılır, əlimə keçmirdi. Həmidrza da köməyə gəldi, amma yenə tuta bilmədik. Nəhayət, evin sərçəsi ortaya düşdü. Atam Tubaya “evin sərçəsi” deyir. Sevinib bərkədən güldü və bizim kimi atanın ardınca qaçdı. Tuba gələndən sonra atamı tezliklə ələ keçirə bildik. Əslində, özü təslim oldu. Tuba əl-ayaq altda qalmasın deyə məcbur oldu. Əks təqdirdə, on nəfər də olsaydıq, onu

tuta bilməzdik. Canına daraşib yaxşıca dərslərini verdik. Tuba onun boynunda oturdu. Atam altda gülür, alnındakı qəlpə izi qırıqların arasında daha da böyüyürdü. Ona yazığımı gəldi. Həmidrza da belini yumruqlayırdı. Zavallını xıncım-xıncım edəcəkdilər, mən qoymadım. Bilirdim ki, atam bundan da möhkəm yumruqlara dözər, amma mənim ürəyim gəlmirdi.

- Ey! Tuba! Həmidrza! – dedim. – Atamızdır ha! Nə edirsiniz?!

- Yoyğunnuğun çıxayıyıq, - Tuba cavab verdi.

Atam altda gülməyə başladı.

- Qoy vursunlar. Sən də vur, ati! Əladır... yorğunluğum çıxır...

Həmidrza yenə vurdu, mənimlə ürəyim gəlmədi.

Babamla nənəm televizora baxırlar. “Paytaxt-2” teleserialının 10-cu hissəsi başlayıb. Anam tez-tez dərin nəfəs alıb udqunur. Görünür, atam gec gəldiyinə görə atasından çox utanır.

Atam evdə olanda seriala birlikdə baxırıq. O, serialın senarisini çox sevir, deyir ki, şəhər-şəhər gəzdirdikləri günbəz və minarədən çox xoşum gəlir. Həmişə insanlar ziyarətə gedirlər, bu dəfə isə günbəzlə minarə insanları ziyarət etməyə gəlib; ölkənin şimalından cənubuna qədər şəhər-şəhər, küçə-küçə.

Atam evə gec gələndə və seriala baxa bilməyəndə nə baş verdiyini bizdən soruşur. Təxmin edirəm ki, bu axşam da bizim serial danışmalı olduğumuz axşamlardan olacaq.

Serialı hər axşam maraqla izləyən anamın bu dəfə bütün fikri babamla nənəmdə qalıb. Yazıqlar atam gecikdiyinə görə narazı deyillər, həvəslə gözlərini televizora dikiblər, anamsa bunu nəzərə almır, yalnız hirsələnir.

Məncə, haqlıdır. Tubanın ad günü bir yana, bu iki qocaya hörmət etmək lazımdır; onlar bizim qonaqlarımızdır, gecəyə qədər ac qalmamalıdırlar.

Anam bir neçə dəfə atama zəng vurub, hər dəfə də zənginin nəticəsini babama və nənəmə məruzə edib; elə edib ki, Tuba da eşitsin və deyinməsin:

- Deyir ki, gəlirəm. Üzrxahlıq elədi, dedi ki, heç cür imkan olmadı.

- Tuba üçün tort sifariş verib, onu almağa gedib. Torta görə gecikir.

- Kababçıya gedib. Günorta getmək istəyirdi; dedi ki, plovu özün bişir, kababını Qulaminin kababçısından alaram.

Tiq-taq, tiq-taq, tiq-taq...

Yorğunluqdan və bəlkə də, gözləməkdən Tubanı yuxu tutur. Ata gələndə, yəqin ki, ona yazığı gələcək. Belə olanda başının üstünə gedir, yumşaq yanaqlarını əlinin arxası ilə yavaşca tumarlayır; əlinin içindəki qabarın uşağın yumşaq üzünü incidəcəyindən qorxur.

Ata bu günlərdə bir binanın fasad işlərini görür. Ağır daşlar həm bədənini bərkidib, həm də əllərinin içini. Ürəyi isə çox-çox yumşaqdır; bulud kimi. Bir hovuz qədər böyükdür. Yox, hovuz balacadır, o, dəniz kimi, okean

kimidir; balıqla dolu okean; gəmilərlə və hərbi donanmalarla dolu.

Döyüşçü olması atama əsla yaraşmır. Bir dəfə onun müharibə şəkillərini görüb dedim:

- Ata, həqiqətən, sənsən?! İnana bilmirəm. Sən bu qədər mehribanlıqla necə döyüşçü olmusan?

Həmin okean misalını çəkdi:

- Okean nəhəng hərbi gəmiləri yumşaq dərisi üzərində oynadır, oyan-buyana aparır, lazım olanda da batırır və öz dərinliklərində ilim-ilim itirir...

Tiq-taq, tiq-taq, tiq-taq...

Yenə telefonun zəngi çalır. Həmidrza bu dəfə arxayın şəkildə telefona sarı qaçır. Tuba oyaq olsaydı, heç kimə ona yaxınlaşmağa imkan verməzdi.

Həmidrza, bəlkə də, atanın zəng vurduğunu sanıb dəstəyi qulağına yapışdırır.

- Bəli, buyurun... Yox, evdə yoxdur... Bilmirəm nə vaxt gələr... Kim idi soruşan?

Anam qaça-qaça özünü yetirir:

- Ver mənə, görüm kimdir...

- Yenə kəsdi!

- Yenə?! Bu, hansı mərdimazardır?!

Həyəcanlanıram; atama görə. Anam da nigarandır, amma gizlətməyə çalışır.

Tiq-taq, tiq-taq, tiq-taq...

Zəif alov üzərindəki plov qazanı da atamı gözləyir.

Çaydan samovarin üstündə bir neçə dəfə dolub-boşalıb; hətta babamla nənəm də dilləniblər: “Daha bəsdir, qızım, nə qədər çay gətirirsən?!”

Anam axırıncı mərhələdə atam üçün çay dəmləyir: yarım ovuc İran çayı, ətri və dadı çaya yaxşı çıxsın deyə çəngəllə dəşilmiş Oman limonu və bir neçə ətirli hil. Bu ətirlər birləşərək otaqda rahatladıcı bir aura yaradır. Atamın bu ətirli çaydan payı həmişə iri bir stəkandır, yanında da bir neçə xurma, bəzən də zəfəranlı nabat. Bu isti və dadlı çay onun tozlu boğazını, yorğun can və bədənini ailə üzvləri ilə hal-əhval tutmağa, zarafatlaşb oynamağa, güləşməyə, Tubanı ovxalamağa və onunla Həmidrzanın yumruq-təpiklərinə dözməyə hazırlayırdı.

Tiq-taq, tiq-taq, tiq-taq...

Artıq serial bitib, babamla nənəm də əsnəyirlər. Mənim də səbrim tükənib, anama deyirmək istəyirəm.

Küçədən səs-küy gəlir; bir neçə nəfər danışır. Səslərin biri atamın səsinə çox oxşayır. Anama xəbər verirəm. Təəccüblə qulaqlarını şəkləyir. Başqa bir neçə kişi səsi də gəlir; mehribanlıqdan hündür səs. Anam çadrasını başına atıb yola düzəlir:

- Yəni ola bilər ki, küçədə olsun və hələ də içəri gəlməsin?! Gör haçandan onu gözləyirik!

Mən də ardınca gedirəm. Bir az həyəcanlıyam. Düşünürəm ki, birdən atam olmaz, başqa adamlar olar; birdən atam olar və başqa adamlar onu dövrəyə almış olarlar.

Anam qapını açmağa qorxur. Daha diqqətlə qulaq asıb üzünü mənə tutur, yavaşca soruşur:

- Görəsən odur?
- Bəli, - deyə başımı yelləyirəm.
- Bəs niyə hirslidir?
- Bilmirəm, - deyə boynumu bükürəm.

Qapını yavaşca açır. Atamın səsi kəsilir. Az sonra sağollaşma səsi gəlir. Atam içəri girir. İki əli də doludur: birində tort qutusu, birində də kababın bürmələnməmiş qabı. Pıçıltılı səslə deyir:

- Salam... Bağışlayın. Hamı yatıb? İndi çatdım. Bilirəm ki, çox gec oldu...

- Salam, ata, - deyə kömək etmək üçün yaxınlaşıram. – Mən heç nə demirəm.

- Haqlısan, qızım... Hamınızdan üzr istəyirəm. Nə desəniz, haqlısınız.

Evə girəndə üzünü babamla nənəmə tutub ucadan deyir:

- Hamıdan qabaq xanımımın əziz ata və anasından üzr istəyirəm.

Həmidrza konus şəkilli papağını başına qoyub atamı qarşılayır. Babamla nənəm ayağa qalxırlar. Atam üzrxahlıq əlaməti olaraq əllərini sinəsinin üstünə qoyur.

Atamın gecikməsi hamını necə dilxor etmişdisə, gəlişi də bütün narahatlıqları yuyub aparır. Şənlik seli evin hər tərəfini bürüyür. Babamla nənəmin mürgüsü qaçır. Atamın gözləri kimisə axtarır:

- Bəs balaca sərçə hanı?

- Yatıb, - Həmidrza cavab verir.
- Vay-vay! – deyə atam dodağını dişləyir. – Nə qədər gecikdim! Çox gözlədi?

Həmidrzanın ucuşış papağını götürüb öz başına qoyur. Çox gülməli olur. Babamla nənəm də gülürlər. Tubanın yanına gedə-gedə deyir:

- Gedək sərchəni oyadaq.

Atam, Həmid və mən Tubanın başının üstünü alırıq. Atam Tubanın yumşaq üzünü əlinin arxası ilə tumarlayır.

- Sərchəcik! Atanın sərchəsi...

Tuba gözlərini açır, ip kimi atamın qollarından tutub qalxır və qucağında özünə yer edir.

- Ah, nə gözəl! Eşqim qucağıma gəldi.

Atam papağı Tubanın başına qoyur. Hamımız sevincək və gülürüzlə qonaq otağına qayıdırıq. Anam süfrə sərib.

- Əvvəl yemək yeyək, sonra ad günü keçirək.

- Mən yiməy yemisəm, - Tuba deyir.

- Mənim sərchəm yiməy yeyib, - atam deyir. – Yeməkdən sonra bizimlə tort yeyəcək.

Şam yeməyindən sonra Tubanın doğum günü mərasimi başlayır.

Atam tortun qutusunu açır. Həmidrza ilə mən üzərindəki sözləri oxumaq üçün sevincək torta yaxınlaşırıq. Həmidrza əlifbanı yeni öyrəndiyinə görə məndən də həvəslidir. Gördüyü hər bir yazını oxumaq istəyir:

- Tuba can... İki.. ya... yaşın... müb... mübarək...

Atam “2” şamını tortun ortasına əkib bərkdən deyir:

- Atasının sərçəsi olan Tubanın iki yaşı mübarək! Şamı yandırmaq işi babada.

Hamımız əl çalırıq. Babam kibriti yandırır şamın ipinə yapışdırır. İp şöləni cəzb edib cana gəlir.

Anam gözlərini mobil telefona dikib video çəkir. Əlində telefon qolunu açıb başının üstünə qaldırır, “selfi” fotolar çəkir, sonra da üzünü Tubaya tutub deyir:

- Hə, indi də atasının sərçəsinin üfürmək zamanıdır. Sərçələr çox yavaş üfürürlər... ola bilsin, sönmədi.

Hamımız əl çalırıq. Tuba bir neçə dəfə üfürür. Zəif nəfəsi şamı söndürə bilmir. Atam onu saman çöpü kimi qaldırır və üzünü şama yaxınlaşdırır. Tuba şölədən qorxur, amma buna baxmayaraq, möhkəm üfürüb şamı söndürür. Hamımız bərkdən gülürük.

Atam bıçağı nənəmə verib deyir:

- Tort kəsmək işi də nənə ilə Tubada.

Nənəm Tubanın balaca əlini plastik bıçağa yapışdırır və onun köməyi ilə tortu kəsir.

Qışqırıq, gülüş və şənlik səslərimiz bir-birinə qarışır.

Gözlərim anama sataşır. Video çəkir, amma təbəssümlü dodaqları sabit qalıb; şəkil kimi ruhsuz. Anamın üzü ad günündədir, ruhu və düşüncəsi isə başqa yerdə.

Harada? Bəlkə də, üç dəfə edilən telefon zəngində; şübhəli zənglərdə; özlərini təqdim etməyib atamı soruşanlarda.

Bəlkə də, qapının yanında atamla bərkdən danışanlar idilər.

Görəsən, bunun da Nüdbə duası ilə əlaqəsi varmı?

4

Atamla anam qarşısında oturublar. Əslində, mən onların qarşısında oturmuşam. Otaqda sosial bilgilər dərsinin tapşırıqlarını yazırdım. Cümə günü axşamüstü idi, hövsələm tükənmişdi. Qonaq otağına gəlib atamla anamın qarşısında oturdum; baxmayaraq ki, qonaq otağı səs-küylə doludur.

Həmidrza ilə Tuba uşaq verilişinə baxırlar. Atamla anamın başı söhbətə qarışıb. Hərdən atam başını anamın qulaqlarına yaxınlaşdırır, hərdən də anam atamın. Pıçıltı ilə danışirlər. Mənim qıcıqlanmam üçün isə bu, kifayətdir. Astadan danışmaq o deməkdir ki, sənin eşitməni istəmədikləri bir şey var. Yəni haqqın var ki, maraqlana, hətta qorxasan. Mənim yerimdə kim olsaydı, həssas olardı. Mənim həssaslığımınsa bir qədər güclü olur və dəcəllik rənginə boyanır. Onları ələ salıb pıçıltılarını pozmaq qərarına gəlirəm.

Tapşırıqda əlavə müəllim üçün bir sual veriblər. Ucadan oxuyuram:

- Məkkədəki Məscidül-həram və işğal olunmuş Fələstindəki Məscidül-əqsa müsəlmanların ən mühüm məscidlərindəndirrrrrrrrr!

Hər bir sözü təkidlə vurğulayır, axıncı r səsini də çox uzadıram.

Atamla anamın pıçılıtsı kəsilir. Hər ikisi mənə baxır. Həmidrza ilə Tuba da dillənirlər:

- Sss, bacı, biz uşaq verilişinə baxırıq.

Tuba da təkrarlayır:

- Biz usaq veyilisinə baxıyıq.

Gülümsəyirəm. Atamla anam da yüngül təbəssümlə pıçpıç davam etdirirlər.

Məncə, birinci addımı yaxşı atmışam. İndi ikinci addımın vaxtıdır. İndi onların həssaslığına səbəb olacaq məsələ üzərində fikirləşməliyəm. Beynimə azdırıcı bir fikrin daxil olduğunu bilmələri yetər ki, onu çıxarmaq üçün yer-göyü bir-birinə qatsınlar.

- Valentin nə deməkdir? – deyə bir dəfə soruşdum.

Anam göyərti təmizləyir. Atam da mənim masa lampamı təmir edir. Birdən dayanıb təəccüblə bir-birinə baxırlar.

- Bugünkü dərsiniz buydu, qızım? – deyə atam rişxənd eləyir.

Anam məktəbdən narazılıq edir:

- Təəssüf ki, belə şeylər uşaqlar arasında adiləşib. Dərsdə, məktəbdə danışirlar, başqa uşaqlar da öyrənirlər.

Atam masa lampasını bağlayıb bitirir.

- Din qanundur; qanuna hörmət də vacibdir. Din nəyə icazə versə, öyrənməli, nəyə verməsə...

Anam göyərtinin zibillərini sellofana tökdü, təmizlənmiş səbzə səbətini də götürüb mətbəxə yola düşdü. Səsi suyun şırıltısı ilə birlikdə gəldi:

- Heç bir din məhrəmlə naməhrəm arasında məsafənin götürülməsinə icazə vermir.

Əlimə bəhanə düşür:

- Vay, ana can, səhv eləmirsən? Deyəsən məsihilərdə hicab yoxdur axı!

Atam şepseli elektrik yuvasına taxıb sözümlün zarafat, yoxsa ciddi olduğuna şübhə edirmiş kimi mənə baxdı.

- Əsl məsihi hicablıdır, qızım.

- Məgər əsl və saxta məsihi var?

Yavaşca başını yelləyib deyir:

- Bəli. Təkcə məsihilərin yox, müsəlmanların da əsl və saxtası var.

Atamın bu sözüylə halım dəyişdi, beynimdə bir neçə qaranlıq tunelin yarandığını hiss etdim. Tunellərə girəndə isə başım gicəlləndi.

Atam masa lampasını yandırdı, yerə işıq yayıldı. Həm özü sevindi, həm mən. Təşəkkür etdim.

Atam mehriban gözlərini gözümə dikib dedi:

- Sözümlü başa düşdün, qızım?

Dinmədim. Nə cavab verəcəyimi bilmirdim. Atamın sözünü başa düşmüşdüm; amma o qaranlıq tunellərdə nə olduğunu bilmirdim.

- Nə vaxt sualın olsa, gəl, özündən soruş. Mən olmasam da, anan var.

Atamın məqsədi elə-belə sual yox, ciddi sualdı.

İndi isə elə-belə sual verib anamla atamın bu qədər pıçıldaşmalarına və hövsələmi daraltmalarına mane olmaq həvəsinə düşmüşəm.

- Niyə Məscidül-həramın adı Məscidül-həramdır? Yəni o məscidə girmək haramdır?

Anam qalxıb gedir. Beynindən nə keçdiyini bilmirəm. Atam təsbehini götürüb divara söykənir:

- Bəyəm məscidə getmək haram ola bilər, qız? Məscidləri gedib ibadət etmək üçün tikirlər.

Mətbəxdən anamın səsi gəlir:

- Qızımız bilmək istəyir ki, bu məscidin adını niyə haram qoyublar? Sən demiş, bu məscidə getmək haram deyilsə, bəs adı niyə haramdır?

Anamın söhbətə qoşulmasına sevinirəm. Belə olanda atam məsələyə ciddi yanaşır və tez kənara çəkilir.

- Qızımızın sualını başa düşdüm, - atam deyir. – Mən də bu suala cavab verirəm. Bax, qızım, o məscidə giriş haramdır, amma kimə?.. Sən de... Kafir və müşrikə; müsəlmana yox.

Anam çay sinisi ilə gəlir. Sinini atamın önünə qoyur. Həmin anda atamla bir-birinə baxırlar.

Çox sevinirəm. Bilirəm ki, mənə görə narahat olublar. Bilirəm ki, ikinci addımı birincidən də yaxşı atmışam. Öz işimə gülməyim tutur. Planımın üstü açılmasın deyərək özümü saxlayıram.

Atam sükut içində təsbeh çevirir. Fikirləşir və gözlərini mənə dikir. Bəlkə də, sualımın arxasında dəcəllik durduğunu anlayıb; ya da, bəlkə, məni yoxlayır, sualımı, niyyətimi, verməli olduğu layiqli cavabı dəyərləndirir.

- Bax, qızım, məscid müsəlmanlarıdır, onlara haram ola bilərmimi?! Necə ki, kilsə məsihiyələrdir, sinaqoq yəhudiləridir, atəşgah zərdüştiləridir.

Dəcəllik məni qıdıqlayır:

- Məscid müsəlmanlarıdır?

- Bəli.

- Bəs Məscidül-əqsa məscid deyil?!

- Əlbəttə, məsciddir.

- İndi müsəlmanların Məscidül-əqsaya girişi haramdır, ya yəhudilərin?

Atam bezir, amma özünü ələ almağa çalışır:

- Afərin! Yaxşı məsələlərə diqqət yetirirsən. Kitabın o cümləsini bir də oxu görüm.

- “Məkkədəki Məscidül-həram və işğal olunmuş Fələstindəki Məscidül-əqsa müsəlmanların ən mühüm məscidlərindəndir”.

Atamın alınına bir xətt düşür. Mən adını “Diqqət xətti” qoyuram.

- Dedin ki, hansı Fələstində?

- İşğal olunmuş Fələstində.

Çay dolu stəkanın belinin hərərətini əli ilə mühasirəyə alır.

- “İşğal olunmuş” o deməkdir ki, özlərinin olmayıb, zəbt ediblər. Kimlər? Radikal yəhudilər.

- Yəni sionistlər? – deyə soruşuram.

Atamın gözləri işıldayır:

- Afərin! Afərin! Həqiqətən də atanın qızısan! İşğalçıların oraya girişi haramdır. Amma nə etməli; hələ ki, onlar daha güclüdür. Məscidül-həram da belədir. Əslində, kafir və müşriklərin girişi haram olmalı idi, amma sionistlərlə fərqi olmayan Ali-Səudun əlinə düşüb.

Birdən atamın halı dəyişir. Sözüünün qalanını mənə deyil, özünə deyir:

- Hələ başqa yerləri də istəyirlər şeytansifətlər!

Telefonunu götürüb ayağa qalxır. Həm çayı yadından çıxır, həm də mənimlə söhbəti.

Gedişini təəccüb və narahatlıqla izləyirəm. Anam üçün qeyri-adi heç nə yoxdur. Bəllidir ki, mənim bilmədiyim nələrisə bilir. Bəlkə də, bir az öncəki pıçapıç mənim xəbərsiz olduğum həmin məsələlər barədəymiş.

Atam gedə-gedə zəng vurub telefonu qulağına yapışdırır. Qonaq otağının qapısını arxasınca bağlayanda zəif salamlama səsinə eşidirəm.

Anamın baxışları atamdan mənə dönür. Bir söz demədən baxışlarımızla danışırıq. Az sonra soruşuram:

- Atam niyə getdi?

- Hələlik heç nə soruşma, çayını iç, - deyə anam yorğun halda sinini mənə sarı sürüşdürür.

Özü bir stəkan çayla bir xurma götürüb həyətə çıxmaq istəyir; atamın yanına. Qapını açan kimi atam işarə ilə bildirir ki, gəlmə, özüm gəlirəm.

Anam atamın danışığını eşitməsin deyə geri çəkilir,
gəlib qarşımda oturur və fikrə gedir.

Ona yazığım gəlir. Kaş dəcəlliym tutmayaydı! Kaş
pıçapıçlarına ilişməyəydim!

5

Anam mənə nəşə demək istəyir. Bunu gözlərindən oxuyuram. Mən çayımı içirəm, o isə stəkanla oynayır. Bu oynamasından bilirəm ki, söz açmaq istəyir. Əl hərəkətlərinin ardınca ürək quyusundan ağır bir söz çıxacağına əminəm.

Atam hələ həyətdədir; telefonla danışır. Birinci adamla söhbəti qurtarandan sonra başqa biri ilə salamlama səsi gəlir. Ailə üzvlərindən heç biri kiminlə və nə danışdığını eşitməsin deyə həyəətə çıxır. Əlbəttə, “heç biri” yox, yalnız biz uşaqlar. Çünki anamla pıçıldaşmaları gizlicə ona nələrisə dediyini göstərir.

Anam hələ də götür-qoy edir. Sözü quyunun ortasına qədər gətirib oradan üzəaşağı buraxır və söz yenə quyunun dibinə düşür.

Belə olmaz; ona kömək etməliyəm. Gərək ipin ucundan tutub dartım, danışmasını asanlaşdırım. Gərək elə edim ki, yenə peşman olub ipi buraxmaq istəsə, mən saxlayım.

İpin ucundan tuturam; çay təklif etməklə.

- Ana can, çayın soyuyur.

Əlini stəkanın dövrəsinə dolayır. Anamın əlinin stəkanla istiləşməsi yerinə stəkanın anamın əli ilə qızdığını hiss edirəm.

- Nəsə olub, ana? – deyə astadan soruşuram.

Əvvəl tutulur, sonra isə özünü laqeydliyə vurur:

- Yox, qızım, nə olmalıdır ki?!

- Çayını dəyişimmi?

- Yox, əzizim, yaxşıdır.

- Bəs niyə içmirsən? Soyuyur.

Bu dəfə iki əli ilə stəkana sığınacaq verir.

Həmidrzanın, onun ardınca da Tubanın qəhqəhəsindən sonra üzünə yumşaq təbəssüm qonur.

Onlara baxıram; hər ikisi qırmızıpapağın şirin dəcəlliklərinə baxıb sevincə qərq olublar.

Anam yenə gözlərini mənə dikir. Sözü dilinin ucuna qədər gəldiyini hiss edirəm. Bircə o qalıb ki, ağzını açsın və söz öz-özünə bayıra tökülsün.

Qonaq otağının qapısının açılma səsi diqqətini yayındırır. Atam içəri girir. Bir əlində telefon, o biri əlində də boş stəkan var. Sanki telefon danışqları ona enerji doldurub. Bunu hündür və şən səsindən anlamaq olur.

- Nə oldu, xanımım? Atiyə dedin?

Reaksiyamı görmək üçün parıltılı gözlərini mənə zilləyir. Anam sükutla cavab verir. Zavallı anam aramızda qalıb.

Atam boş stəkanı siniyə qoyub qarşımda oturur. Sükut və intizar dolu üzümdən anamın mənə heç nə demədiyini anlayıb. Anamın deməyə cürət etmədiyi sözü söyləməyə giriş edir:

- Xanım can, narahat olma. Elə bilirsən ki, qızımız uşaqdır?! Dağdır, maşallah; hündür, möhkəm; Pamir kimi, Dəməvənd kimi, - deyir, sonra şeir oxumağa başlayır: - Ey Dərbəndin yamacındakı ağ div, Ey fələk günbəzi, ey Dəməvənd! Əlbəttə, Məliküş-şüəra, heç olmasa, bizim atimizə görə “ağ mələk” deməli idi.

Atamın bütün bu enerji və aktivliyi qarşısında heç nə hiss etmirəm; üzümün niqabı olmuş narahatlığa qarışmış maraqdan başqa.

Anam dillənir; ürəyinin qəmli divarına çətinliklə dırmanmış səslə:

- Əminsən ki, indi deməliyik?

Atam gözlərini üzümdən çəkmir, bir saniyə də gözünü qırpmadan məni dəyərləndirir. Gözlərini gözümdən çəkmədən anama deyir:

- Çox-çox əminəm.

Baxışları hələ də üzümdə kilidlənib. Hər bir sözünə reaksiyamı söz atəşlərinin hədəfinə çevrilmiş üzümün kapilyar damarlarından oxumaq istəyir; təşviş, iztirab, narahatlıq, qorxu, hadisə atəşləri; sonra yenə müharibə və yenə atəş.

Anam ehtiyatdan əl çəkmir:

- Bax, Əlirza can, ona görə soruşuram ki, əgər bir faiz də əmin deyilsənsə, yəni məsələnin ləğv olunması hətta bir

faiz də mümkünsə, uşaqlarıma bir söz demən lazım deyil. Niyə boşuna bu məsum uşaqların beynini məşğul edək?!

Xəbərin pis olduğu üzə çıxır. İndiyədək şübhəm vardısı da, artıq əmin oluram ki, yaxşı xəbər eşitməyəcəyəm.

Atam cavab verənə qədər bir saniyə də keçmir. Amma o müddətdə beynimə min cür pis fikir gəlir, səbrim tükənir, qışqırıb demək istəyirəm ki, ata, həyəcandan öldüm, sən Allah, tez de, görüm nə olub...

Atamın səsi daha qətiyyətli olur:

- Xanım can, niyə uzadırsan? Əgər bir faiz də şübhəm olsaydı, sənə də deməzdim. Arxayın ol, çəkinmədən de.

Anam yenə tələsmir. Atam onu əmin etsə də, onun sözünü geri götürməsinə ümidlə sükut edir. Bu, möhlət sükutu deyil, arzu sükutudur.

Doqquz, səkkiz, yeddi, altı, beş, dörd, üç, iki, bir, atəş!

Anam çarəsiz qalıb təslim olur:

- Yaxşı.

Asta səsi qəhər saçır. Üzünü mənə tutur, halımı nəzərə alaraq söyləyir:

- Fatimə can, əziz qızım, atan deyir ki, ola bilsin...

“Ola bilsin” sözü onu saxlayır, beynində bir qığılcım olur, cümləsini yarımçıq qoyub onu alovlandırmağa məcbur edir. Tez üzünü atama tutub deyir:

- Sən dedin ki, ola bilsin. Yəni olmaya da bilər, düzdür?

Atam gözlərini yumur. Anam başa düşür ki, çənə döyməyə lüzum yoxdur; bilir ki, atamın tutumu dolmaq üzrədir. Tərəddüdü bir kənara qoyub yarımçıq cümləsini cəld və aydın şəkildə tamamlayır:

- Qızım, atan deyir ki, ola bilsin, uzun bir səfərə getdim.
Vay-vay! Bir müddət əvvəl beynimdən keçmiş fikir
indi gözlərimdə qılgımlanır: atamın uzun səfəri, atamdan
ayrılıq!

“Səfər” sözü mənə şirin və maraqlıdır. Lakin söhbət
atamın təkbaşına səfərindən gedəndə bu söz həyatımın ən
pis sözü olur. Ondan da pisi “uzun” sözüdür. Bu söz,
doğrudan da, uzun sözdür; həm də soyuq və ağır. Bu söz
“səfər” sözünün əvvəlinə hoppananda “uzun səfər” söz
birləşməsindən sıxıcı və qorxulu birləşmə tanımıram.

- Uzun, yəni neçə gün? – mən soruşuram.

- Neçə gün yox, neçə ay! – deyər anam yorğun nəfəsini
bayıra buraxır.

- Vaaay! Nə danışırısan, ana?!

Bu sözün zarafatı da ağırdır; mənim arıq çiyinlərimin
dözə bilməyəcəyi qədər ağır!

Məni anbaan nəzərində saxlamış atam vəziyyətin
həddən artıq gərgin olduğunu görüb zarafata başlayır:

- Deyəsən kiminsə gəmisini-məmisini batır axı!

Gülür. Gülüşünün təbii, yoxsa süni olduğunu bilmirəm.
Mənim də gülməyimi gözləyir. Lakin pis xəbəri eşidəndən
bəri yumor və dəcəllik hisslərim ölüb.

Çox ciddi şəkildə soruşuram:

- Anam nə deyir, ata? Yəni sən bu fikrə düşərsən?

Həmidrza bir qucaq maraqla bizə qoşulur. Tuba da
ardınca gəlir.

Atam sualıma cavab verməyib yenə zarafata əl atır:

- Sizə nə olub? Nə var? Bir nəfərə qarşı neçə nəfər?!

Həmidrza soruşur:

- Bacı niyə narahatdır?

Atam qolunu boynuma salıb Həmidin cavabını verir:

- Heç də narahat deyil, dadaş. Bacın bu evin narahatçılıqlarının təbibidir. Elə deyil, Bənin?

- Bəli, elədir, - anam mənə şəfqətlə baxıb deyir, – Fatimə, xanımdır!

Hamı mənim qeydimə qalır: atam, anam, Həmidrza, hətta ikiyaşlı Tuba. Hamı bilir ki, atam mənim dünyamdır, bütün dünyam. Bəs bir neçə ay dünyası olmayan adam nə edər?! Sağdır ki, nəşə də eləsin?!

Saatlarla danışa bilmirəm. “Saatlar” deyəndə məqsədim saatlarla uzanan saniyələrdir; bir saatdan uzun çəkən saniyələr. Beynimin batareyası tükənib. Beynim cümlə, söz və hərflərin nə olduğunu bilmir ki, bir-birinə qoşub ağzıma qoysun və mən o cümlələri qışqırım, etiraz edirəm, ağlayım, atamın bu qədər daşürəkliyinə, bu qədər rəhimsizliyinə təəccübləndiyimi bildirim; məgər o qədər mehriban bir ata birdən-birə belə daşürəkli ola bilər?!

Anamı aylarla tək qoyub getdiyi zamanlarda biz yox idik; Həmidrzası və Tubası yox idi. Anam tək idi. Bir-biri ilə məktublaşır, ayrılıq həsrəti ilə birtəhər keçinirdilər. Bəs indi? Deyək ki, anam atama məktub yazdı, mən yazdım, Həmidrza sözləri hecalaya-hecalaya bir neçə kəlmə yazdı; bəs Tuba?! Onun balaca ürəyini necə sakitləşdirərik?!

Mən ki razı deyiləm. Ancaq baxıram; ən əziz adamının ölüm xəbərini hazırlıqsız eşitmiş biri kimi.

Həmidrza ilə Tuba atamı sual atəsinə tuturlar:

- Hara gedirsən?
- Məni də apararsan?
- Niyə gedirsən?
- Bizi niyə aparmırsan?
- Niyə bir neçə aylığa?
- Mən də gəlirəm.

Anamın səsi kövrəkdir:

- Getməyində problem yoxdur. Mən varam; həmişəki kimi. Amma haraya getdiyini uşaqlara niyə demirsən? Biri bunlardan soruşsa, nə cavab versinlər? Bir-iki gün, bir-iki həftə deyil ki, gizlədək.

Atam qolunu Həmidrzanın boynuna salır, yanağını öpür. Tubanı qucağına götürüb dizinin üstündə oturdur, əlini başına çəkir; bir dəfə, iki dəfə, üç dəfə. Barmaqlarını saçının arasına salıb axıracan tumarlayır. Tubanın gözləri xumarlanır. Tuba dayanmadan danışır. Atam dodaqlarını Tubanın dodaqlarına qoyur. Tubanın səsi atamın ağzına dolur:

- Məni də apay...

Atam anama cavab verir:

- Vaxtında deyərəm. Mənə bir az möhlət ver.

Atama yazığım gəlir. Heç nə soruşmayıb sakit qalıram. Sual verə bilmirəm. Sualları Həmidrza ilə anam verirlər. Tuba da onların bütün dediklərini təkrarlayır.

Atamın suallara cavabı yalnız sükutdur; təbəssümlü sükut. Gülümsər dodaqlarından fərqli olaraq, gözləri ağlardır. Yaş gəlmir, ağlaması içdəndir. Yumru gözləri sanki hüseyniyyə çadırıdır, əza məclisidir. Təbil, sinc, sinə

və rövzə səsləri çadırın divarlarını titrədir. Dodaqları isə yox, əksinə, güldürür, xüsusən də arabir mənə baxanda. Sanki nəşə deməyimi gözləyir. Sanki gülüşünü mənə ötürmək istəyir.

Atam bilir ki, mən ona ailədə hər kəsdən çox bağliyam. Onyaşlı bir uşağın ataya bağlılığının sübuta ehtiyacı yoxdur. Onyaşlı mən Fatimənin Əlirza atasına bağlılığı isə dünyanın bütün onyaşlılarının atalarına bağlılığından güclüdür.

Həmidrza deyir:

- Sən olmasan, balaca uşaqlar məni incidərlər.

Atam çox narahat olur. Onun daxili narahatlığını hiss edirəm. Hüseyniyyəsinin pərdəsi birdən-birə açılır. Həmidin başını tumarlayıb Tubanın yanında oturdur. Sonra mənimlə göz-gözü gəlir. Atamın dizi üstə oturmaq istədiyimi həm o başa düşür, həm mən. Kaş hələ də balaca olub Tuba ilə Həmidrzanın yanında oturaydım!

Anam yaşlı gözlərini bizdən gizlədir.

Atam Həmidrzaya cavab verir:

- Sən evin kişisisən, oğlum. Bacılarından da muğayat olmalısən.

Mənim gözlərimin hüseyniyyəsi də pərdələrini kənara çəkir; səssiz, qışqırıqsız, etirazsız. Bilmirəm ki, bu, hüseyniyyədir, yoxsa hovuz.

Atam ayağa qalxır. Həmidrza ilə Tuba düşürlər. Atam məni qucaqlayıb yaş üzümü sinəsinə yapışdırır:

- Evin məzlumunun bu səssiz göz yaşlarına mən qurban!

Səssiz göz yaşlarımla ürəyini yandırmaq istəmirəm. Heç vaxt istəməmişəm. Əsla əlimdə deyil. Dəcəllik öz əlimdədir, məzlumluq isə yox. Qəm-qüssəm olduqca çoxalanda həmişə belə oluram. Atam mənim bu halımı çox yaxşı başa düşür; ürəyimin içində olub hər şeyi görən adam kimi; ürəyimin yangısından yanan adam kimi. Özü deyir: “Mən suçuyam; sənin qəlbinin hovuzuna girib suyunu vedrə-vedrə boşaldıram”.

Atamın paltarı mənim göz yaşlarımla islanır, göz yaşlarım da atamın ətrinə boyanır. Gözlərimi silmək üçün əlini üzümə sarı uzadır. Bərk mehriban əli çox sevimlidir; binaların fəsadına vurulan iri ağır daşlar kimi.

Bir dəfə imtahanda müəlliməm dedi ki, iki sinonim yazın. Mən yazdım: “bərk və mehriban”. Dedi ki, bu sözləri antonim kimi yazsaydın, bəlkə, qəbul edərdim, sinonim kimi isə əsla. Atamın əllərindən danışanda isə qiymətimi yazdı.

6

O gündən bəri atamın zəngləri çox artıb.

Hər gün səhər tezdən işə gedir. Qayıdandan sonra isə əlində telefon həyətdədir; danışır, mübahisə edir; bəzən səsini qaldırır, bəzən xahiş edir. Söhbətlərində “mühasirə”, “minalama”, “bomba” və “raket” sözləri çox işlənir. Nə vaxtacan? - Axşam saat onacan, on birəcən.

Müharibə qoxusu gəlir. Bəlkə, atamın uzun səfəri müharibə səfəridir! Əfqanıstanda müharibə getmir. Bəs atam hara getmək istəyir?

Müharibəyə nifrət edirəm! Kobudluğa nifrət edirəm! Atamı məndən uzaqlaşdıran hər şeyə nifrət edirəm!

Bir axşam xəbərlərə qulaq asırdı. Şam süfrəsini təzə yığmışdıq. Mən qabları yumuşdum, sinidəki stəkanlara çay süzürdüm. Atam bərkdən “sss” deyib televizorun səsini artırdı. Hamımız sakit qaldıq. Mən qeyri-ixtiyari olaraq gözlərimi televizora dikdim. Diktor deyirdi: “İŞİD

meydan sulayıb həzrət Zeynəbin məqbərəsini uçuracağını bildirmişdir!”

Atam ayağına elə çırpdı ki, çaydan əlimdən düşdü, isti çay ayağımın üstünə sıçradı. Qışqırdım. Başıma nə gəldiyini bilmək üçün anam mətbəxə qaçdı. Həmidlə Tuba mat-məəttəl baxırdılar. Atam məni görmədən gödəkcəsini asılıqandan götürüb yox oldu.

Anam göyərmiş ayağımın üstünə su tökəndə: “Görəsən atamın ayağı daha çox göyərdi, yoxsa mənim?” – deyə düşünürdüm. O ki elə çırpdı, dərisi şişməsə, yaxşıdır!

Mən ağrıyırdım, bacım Tuba ağlayırdı, anam da fikrə getmişdi.

Atam axşam-axşam hara getdi belə?

O xəbər necə xəbər idi ki, atamın bütün əsəblərini titrədib məhv etdi?

Bir neçə saatdan sonra işıqları söndürüb hamımız narahat halda yatağa girmişdik. Tuba ilə Həmidrzanı yuxu tutmuşdu. Anamla mən bir-birimizə ürək-dirək verdiyimiz yerdə həyət qapısının açarının səsi gəldi.

Anam atamı qarşılamağa gedib mənə dedi:

- Sən yat, sabah məktəbə gedəcəksən!

Anamla atamın yavaş pıçıltılarını eşidə-eşidə yatdım:

- Hara getdin? Biz qorxduq.

- Hərəmdəydim.

- Səsin niyə kövrəkdir? Nəsə olub?

- Bundan artıq nə olacaq?! Eşitmədin ki, o namərd təkfirçi nə deyib hədələdi?

- Bəs hərəmə niyə getdin?

- Getdim ki, tövbə eləyim.

- Sən tövbə edəsən?! Sən niyə?

- Bilmirəm. Hiss etdim ki, günaha qərq olmuşam. Bir müsəlman kimi özümdən acığım gəldi. Mən həyatda ola-ola Əli qızının, İmam Hüseyn bacısının hərəmini hədələyirlər!

Həmidrza ilə Tuba şam yeməyi üçün süfrə sərilər. Anam tavanı gətirir, mən də nimçələri. Kükü bişirib. Atamın telefon söhbəti qurtarsın deyə bir az gözləyirik. Qurtarmır. Anam ayağa qalxıb qonaq otağının qapısını açır və yavaşca çağırır:

- Əlirza can! Əlirza, uşaqlar acdırlar, haçandır gözləyirlər. Fatimə ilə Həmidrza tez yeyib yatmalıdırlar, sabah məktəbə gedəcəklər...

Pəncərədən atamın işarəsini görürük: danışa-danışa bildirir ki, uşaqların yeməyini ver, yesinlər.

Anam dilxor halda qayıdır.

Narahat oluram. Bu nə cavabdır, atam verir?! Məgər bilmir ki, birlikdə oturmaq yeməkdən daha əhəmiyyətlidir?!

Əlbəttə, bilir. O, həmin atadır ki, bayırda ona nəsə təklif olunanda tək yeməyə ürəyi gəlmir, çətinliklə də olsa, evə gətirir, hamını çağırır bölür; hətta hərəyə zərrə qədər düşsə də.

Bəs indi nə olub? Demək ki, önəmli bir şey baş verib.

Şam yeməyimizi yeyirik, amma necə!

Atam son bir neçə gündə çox arıqlayıb. Bunu dünən anama dedim, təsdiqləyib dedi ki, paltarları əyninə gen qalır.

Bu günlərdə atamdan çox muğayat olmalıyıq.

Amma onu haradan tapaq? Məgər evdə durur ki?!

Əvvəllər günorta məktəbdən gələndən sonra saatları sayırdım ki, altı olsun və atam gəlsin. Saat altıya qədər əlim heç bir işə getmir, ya da çətinliklə gedirdi. Qışda gündüzlər qısa olanda, saat beşdə, altının yarısında hava qaralanda ürəyim sıxılır, boğazımı qəhər tutub məni ağladır. İndi isə həmişə o haldayam. Məktəbdə atamı düşünürəm, müəllimə və uşaqlar deyirlər ki, Fatimə, fikrin haradadır?

- Fatimə! – deyə anam məni çağırır. Çantamı hazırladığım yerdə atamı düşünüb heykələ dönmüşəm. Anamın səmindən sonra donum açılır, çantamı bağlayıb yatmağa gedirəm.

Tuba mənə yapışır:

- Mən bacının yanında yatacam.

Onu qucağıma götürürəm.

Mən heç, Tubanı aylarla atamdan ayrılığa alışdırma bilərik?! Ona o qədər bağlıdır ki, işə getməsinə mane olmaq üçün səhərlər tezdən oyanır, atam qapıdan çıxan kimi ardınca düşüb dayanmadan ağlayır.

Həmidrza oğlan olduğu üçün çox da bürüzə vermir.

Anamı isə heç demə; üç uşaqla, özü də kirayə evdə.

Məgər atamdan ayrı həyat mümkündür?!

Bir neçə ay ayrı qalacağımızı hər düşünəndə dünya başıma uçar.

Yadımdadır, keçən il də ailəsindən uzaq səfərə getmək həvəsinə düşdü:

- Kiş adasında tikinti işçilərinə yaxşı pul verirlər, - dedi.
– Həmvətənlərdən bir neçəsi gedib bir-iki ay qalıb və yaxşı pulla qayıdıb.

- Ailəvi gediblər? – anam soruşdu.

- Sən nə danışırısan, xanım?! İşləməyə gediblər, gəzməyə yox. Orada yaşayış xərci çox bahadır. Orada istirahət bizdən yaxşılar üçündür. Gərək tək gedək ki, xərcimiz çox çıxmasın.

Atamın bu sözünə hirsələnib dedim:

- Ata, mənim gözlərimə bax!

Gözlərini gözümə dikib şeir oxumağa başladı:

- Qəşəng gözlərinin mavisi nə gözəldir! Aydın səma altında dəniz kimidir!

Mən əsəblə aşıb-daşırdım, o isə zarafat və şıltaqlıqla.

Gözlərimə bir qədər baxandan sonra özünü saxlaya bilməyib güldü. Gülüşü mənim əsəbimi azaltmasa da, o dedi:

- Hirsli gözlərinə qurban, mənim atım!

Mən çox ciddi şəkildə dedim:

- Yaxşı pulu bizimçün istəyirsənsə, biz istəmirik. Mən atamı istəyirəm. Qəşəng paltar istəmirəm; yeni çanta istəmirəm; idman ayaqqabısı istəmirəm; atamı istəyirəm. Ata, başa düşürsən?! Mən səni bir gün görməsəm, xəstələnərəm.

Qəhər səsimi dalğalandırdı. Öz əlimdə olmayan və atamın ürəyini yandıran qəhərlərdəndi.

İş bu yerə çatanda atam qolunu boynuma salıb dedi:

- Mən sənin qəhərinə qurban olum! Pulu neyləyirəm?! Dünya qədər pulu uşaqlarımın bir anlıq darıxması ilə dəyişməyəm. Fikrimdən döndüm. Yaxşı?! İndi gülümsə görüm...

Gülümsəməyincə məndən əl çəkmirdi.

Bu ata həmin atadır, amma heç bir xahiş və ısrarla razılaşmır, heç bir göz yaşı və təbəssüm ona təsir eləmir.

Bir neçə aylığa gedəcəyini söylədiyi zamandan halım yaxşı deyil. Sınıf yoldaşlarım halımı görüb çox ısrar edirlər, amma onlara heç nə demirəm. Nə bilirəm ki, nə də deyəm?! Atam deyib: “Heç nə bilməməinizi də kimsəyə söyləməyin; hətta baba və nənəyə də”. Onlar bizim ən yaxın adamlarıımızdır, hər həftə görüşürük; ya biz onlara qonaq gedirik, ya onlar bizə gəlirlər. Çox vaxt biz onlara gedirik. Bir-birimizin cikinı-bikini bilirik. Bu bir məsələdən isə atamdan başqa hamımız bixəbərik.

Atamın beynindən nə keçir? Hara getmək istəyir? Niyə öz sirrini bizimlə bölüşmür? Həmişə biz soruşmadan özü deyirdi, indi isə nə qədər ısrar edirsə, yaşlı gözlərimlə onun sirr dolu gözlərinə baxıb rəhmə gəlməsini nə qədər gözləyirsə, heç nə baş vermir.

Keçən cümə günü dedi ki, hazırlaşın, hərəmə ziyarətə gedək. Çox darıxırdı, o da bizim kimi kövrək olmuşdu.

Avtobusla hərəmə təxminən iyirmi dəqiqəlik yolumuz var. Anamla mən avtobusun arxa tərəfinə, qadınlar üçün

ayrılmış hissəyə mindik. Atam Tubanı qucağına götürdü və Həmidrza ilə birlikdə avtobusun ön hissəsinə, kişilərin olduğu tərəfə mindi. Oturacaqlar boş idi. Atama və uşaqlara yaxın olaq deyə anamla mən qadınlara aid hissənin birinci cərgəsində oturdun. Atam yolda Tubanı əzizləyir, boğazını öpür, kürəyini masaj edir, o da şaqqanaq çəkib gülürdü. Anamla mənə gülmək tuturdu.

Avtobus bir dayanacaqda dayandı. İki kişi avtobusa mindi. Görkəmlərindən müəllim və ya tələbəyə oxşayırdılar. Birinin əlində qəzet vardı, bir-biri ilə mühasirə və bombardman barədə danışırđılar. Atamın telefon söhbətləri yadıma düşdü. Atam söhbətin mövzusunı bilən kimi diqqətlə onlara baxmağa başladı, Tubanı tamam yaddan çıxardı.

Onlar atamdan bir neçə cərgə irəlidə oturdular.

Tuba hələ də atam üçün naz edirdi, atamın fikri isə başqa yerdəydi.

Tubaya yazığım gəldi; elə atama da.

Atam ayağa qalxıb Tubanı Həmidrzaya tapşırdı, həmin iki nəfərə yaxınlaşıb nə isə soruşdu. Onlar qəzeti atama göstərdilər. Atam qəzeti aldı, avtobusda silkələnə-silkələnə ayaq üstə oxumağa başladı.

Anam həyəcanla onları izləyirdi. Avtobusun təkanları bir neçə dəfə atamın müvazinətini pozdu. Mən də qorxurdum ki, birdən sürücü əyləcə basar və atam yıxılar.

Bir ana təhlükə altında qalmış, sıldırımın kənarında dayanmış övladına necə baxırsa, atam da qəzetə elə baxırdı.

Axırıncı dayanacağa çatdıq. Hamı avtobusdan enirdi, atamınsa xəbəri yox idi. Həmin iki nəfərin biri atama dedi: “Qəzet sizdə qalsın”.

Atam özünə gəldi, qəzeti verib üzr istədi. Tubanı qucağına götürdü, Həmidrzanı önə keçirib avtobusdan endi.

Anamla birlikdə atama yaxınlaşdıq. Gözləri dolmuşdu.

- Qəzətdə nə yazılmışdı? – anam soruşdu.

- Xəbərlər, - deyə atam güldü.

- Ata, - mən dedim, - sən söhbəti fırlatmağı yaxşı bacarırsan ha!

Tubanı boynuna mindirib yola düzəldi:

- Neyləyim; Fatimənin atasıyam da!

Hamımız gülüşdük; hətta nəyə güldüyümüzü bilməyən Tuba da.

Yolüstü dondurmaçıya girib vaflidə dondurma yedik. Bayıra çıxanda bir fotoqraf köməkçisi qarşımızı kəsdi:

- Hərəmlə şəkil... Buyur. Taxta üzərinə də çap edirik.

Atam anama baxıb işarə verdi. Anam dedi:

- Yaxşı. Çəkdirək.

İnana bilmirdim. Hər dəfə biz israr edəndə atam deyirdi ki, hərəmin içində özümüz telefonla çəkərik, sonra verərik çap edərlər.

Həmidrza sevindiyyindən atılıb-düşdü:

- Ay can!.. Şəkil! Mən başıma ərəb şalı atacağam.

Tuba da qışqırdı:

- Mən də basıma qıymızı sal atacam.

Fotoqraf köməkçisi sevincək bizi atelyeyə apardı.

Ayna qarşısında hazırlaşanda anam dedi:

- Səndən nə əcəb!

- Çoxdandır ailəvi şəkil çəkdirmirik, - atam dedi. –
Gərək yeni bir yadigar şəklimiz olsun.

Atamın bu sözü məni fikrə qərq etdi; belə ki, fotoqrafın nə vaxt şəkil çəkdiyini, nə vaxt qəbz yazıb atama verdiyini və bizim nə vaxt atelyedən çıxdığımızı bilmədim. Bir də özümə gələndə Nəvvab Səfəvi girişinin önündəydim. Anamla mən gedib qadınlara qoşulduq. Biz yoxlanışdan keçib həyətə girənə qədər atamla uşaqlar giriş icazəsi və ziyarətnamə yazılmış tabloya çatmışdılar. Atam başqa haldaydı; ağlayır, başını yelləyirdi. Çiyində oturmuş Tuba balaca əlləri ilə onun göz yaşlarını silirdi.

Birlikdə Azadlıq həyətinə doğru yola düzəldik.

Uşaqların qaçıb-oyunmaq səsi həyəti başına almışdı. Bəy və gəlin məqbərə panoraması ilə “selfi” foto çəkirdilər. Qoca bir ziyarətçini daşıyan xadim onlara çatanda şəkil çəkdirləndirə deyərək oturacağı saxladı. Bəylə gəlin bunu görüb onlarla da “selfi” çəkirdilər. Təbilin səsi yeni cütlüyün üzünə sevinc və şənlik bəxş etdi. Əminəm ki, səsle şəkil çəkdirmək mümkün olsaydı, sağdan-soldan onunla da bir neçə “selfi” çəkərdilər.

Anamgilə baxdım. Hamının üzü təbəssüm saçdı. Üzümlü görsün deyərək ruhumu qarşıma qoydum. Bir neçə dəqiqəydi təbəssüm üzümün dəyişməz şəkli olmuşdu.

Atam dərin nəfəs alıb yavaşca dedi:

- Kaş bütün hərəmlər İmam Rzanın hərəmi kimi olaydı!

Anam sərin səhər havasında dərin nəfəs kimi bir hisslə dedi:

- Hə, maşallah, çox böyük və əzəmətlidir, nə qədər ziyarətçi gəlsə, yer olar.

- Nə qədər ziyarətçi gəlsə, təhlükəsizdir, - deyə atam qısa fasilədən sonra bildirdi.

Anam atamın məqsədini onda başa düşüb gözlərini onun üzünə dikdi. Mən də ona baxdım. Gülüş görüntüsünün altında ağlamaq vardı. Sakit danışır, bəzən cümlələrinin arasında pauza verirdi. Biz pauzalarda gözləyirdik ki, ürəyi istəyən vaxt davam etsin.

- Bu təhlükəsizliyi hədəf seçmişlər. Təsəvvür edin ki, bir gün buranın vəhhabilərin əlinə keçdiyini eşitsək, nə baş verər?!

- Vay! Allah eləməsin! – deyə anam içini çəkdi.

- Elə bu?! Hər bir günbəz və minarənin altına bomba qoyulduğunu görürük... hiss edərək...

- Vay-vay!

Atam tək daxil olduğu düşüncə mühitində yoluna davam edib dedi:

- Bütün bu məqbərəni... bir neçə saata uçurub-dağıtdıqlarını görürük...

Anamın ağlamaq səsi gəldi.

Atam sözünün ardını səsli şəkildə ağlaya-ağlaya dedi:

- Buldozeri içəri salıb həyət-həyət şumladıqlarını görürük...

Anam çadrasını üzünə çəkdi.

- Bəsdir, Əlirza; necə ürəyin gəlir bu sözləri deməyə?!

Atam geri çəkilmədi:

- Görmək çox önəmlidir; gərək görək. Görərik ki, bütün zəvvarları tutublar... kişilər bir tərəfə, qadın və uşaqlar bir tərəfə... Kişiləri arvad-uşaqlarının gözü önündə... Ya İmam Hüseyn...

Anamın ağlaması hönkürtüyə çevrildi. O vəziyyətdə atamın danışmasına mane oldu:

- Sən Allah, bəsdir, daha demə! Ürəyim dayanacaq!

Atam gözlərini yumub dərin köks ötürdü. Yaş bağlı gözlərindən çay kimi axırdı.

7

Bu axşam Həmidrza və Tuba ilə birlikdə otağa həbs edilmişəm. Atamın iclası var və o bitənə qədər otaqdan çıxmamalıyıq. Həbsimiz zorla deyil, xahişlə baş tutub.

Atamla Həmidrza bu axşam məsciddən tez gəldilər. Atamın əlləri doluydu: iki sellofan meyvə və bir qutu şirniyyat. Evə çatan kimi dedi:

- Qonaq otağını yığışdırın, qonağımız gəlir.

- Qədəmləri göz üstə! – anam soyuqqanlıqla dedi. – Çayımız hazırdır. Neçə nəfərdirlər?

Atam anamın məsələni tam başa düşmədiyini bilib məlumatını tamamladı:

- Məscidin imamı, əza dəstəsinin məddahı, bir nəfər də imamın qonağı olan universitet müəllimi.

Anamın rəngi qaçdı:

- Ya Əbəlfəzl Abbas! – dedi.

Məni gülmək tutdu. Onun əvvəlki laqeydliyi məlumatsızlığından idi. Elə bilirdi ki, qonaqlar

özümüzkülərdir. Biz belə qonaqlara adət etmişik. Bir də görürsən ki, Əfqanıstandan bir neçə ailə Məşhədə yürüş ediblər; ziyarətə. Qəfildən bizə gəlib iki-üç gün qalırlar. Biz də evdə nə olsa, süfrəyə qoyur, birlikdə yeyirik. Özgə qonağın isə bu asanlığa bizimlə eyni zövqdən olması bəlli deyil.

Anam həyəcanlandı, tez süpürgə götürüb qonaq otağını süpürməyə başladı:

- Bəs niyə xəbərsiz? Şam vaxtı? De ki, sabah gəlsinlər.

Atam alma və portoğalı kranın altına tutub yuya-yuya:

- Narahat olma, xanımım, - dedi. – Şam qonağı deyillər.

Balaca bir iclasımız var, bir az söhbət edəcəyik, vəssalam.

Püştilərin üzərindəki tirmələri səliqəyə saldım. Anam qonaq otağını süpürəndən sonra mətbəx şkaflının qapısını açıb fincanları bayıra qoydu.

- Bəs iclasınız uzansa, necə?! Yeməksiz getmələri ayıb deyil?! Mən indi xörək bişirə bilmərəm axı. Özümüzə günortadan bir az yemək qalıb; dedim ki, onu qızdıraram, yeyərik.

Atama kömək etməyə getdim. Bir dəsmal götürüb yuduğu meyvələri qurulamağa başladım. Atam yaş əllərini qab dəsmalı ilə kurulayıb dedi:

- Nə ayıbı, xanım?! Yumurtamız ki var. Qalası olsalar, bir az yumurta bişirərik.

Anam gözlərini bərəltdi:

- Məscidin imamına?! Dəstənin məddahına?! Nəydi o... universitet müəlliminə?!

Atam qızılıgül şirniyyatını qutudan siniyə düzə-düzə:

- Bəyəm mən dedim ki, şah gələcək? – deyib güldü. – İmam və məddahdır. Qəfil qonaq qəfil yeməklə qane olar. Dəvət etmiş olsaydıq, sən deyəndi.

Həmidrza ilə Tuba atamın başının üstünü aldılar:

- Mən şirniyyat istəyirəm...

- Mən də siyniyyat istəyiyəm...

Atam nimçəyə dörd şirniyyat qoydu, Həmidrzaya verib:

- Gedin, otaqda yeyin, qonaqlar gedənə qədər də çölə çıxmayın, - dedi, sonra bizə baxıb əlavə etdi: - Mən çağırmadım, özləri təklif etdilər; səfərim barədə soruşdular, sonra da dedilər ki, gələk sizə, ətraflı danışaq.

Mən təəccübləndim; düzü, hirsələnib dedim:

- Ata, bunlar hardan bilirlər?! Sən bizə deyirsən ki, heç kim bilməməlidir...

Atam bir az sakit qaldı, sonra məcburi təbəssümlə dedi:

- Xəbərlər dolaşır. Axı mən tək getməyəcəm. Biz bir qrupuq, sayımız çoxdur, bəlkə də, yüz nəfər. Buna görə çox ailənin xəbəri var.

- Bizim ailəmizdən başqa, - deyə məzəmmət edib otağa girdim.

Həmidlə Tuba şirniyyat yeyirdilər. Mən anamın da narahat olmasını gözləyirdim, ancaq səsi sevindiyini göstərirdi:

- Allaha şükür! Din alimləri də sizə kömək edirlərsə, mən bir az da arxayın oldum.

- İslam alimləri əvvəldən olublar. Biz də onlara köməyə gedirik; əlbəttə, əgər Amerika İslamının alimləri qoysalar.

- Amerika İslamının alimləri kimlərdir?
- Boş ver.
- Niyə boş verim?
- Vaxtı gələndə deyərəm.
- Məni qorxudursan, Əlirza. Adama düz-əməlli bir söz demirsən.
- Əzizim, niyə tələsirsən? Yalnız bu qədərini bilməni istədim...

Tuba:

- Bacı yavaşca qulaq asıy, - dedi və Həmidrza gülməyə başladı. Qapının zəngi çalınanda isə hamı ciddiləşdi.

Qonaqların gəlişindən bir saat ötür. Atamın anamı həyəcanlandıran son cümləsi mənim marağımı çəkmişdi: Amerika İslamının alimləri! Bu məsələ Nüdbə duasından sonrakı sualla əlaqəli ola bilərdimi?

Bu sual da atama verəcəyim suallara əlavə olundu.

Bu bir saatda Həmidrza ilə Tuba oynayıblar, mən gündəlik yazmışam, anam da paltar tikib. Atam qonaqlara qulluq etmək üçün bir neçə dəfə otaqdan çıxıb.

Səsləri əvvəl sakit idi, sonra isə get-gedə yüksəldi; atamın yox, digər üç nəfərin səsi. Sanki atam pis bir iş görmüşdü və ya görmək istəyirdi, onlar da qarşısını almağa çalışırdılar.

Bugünkü hadisəni pis bir hadisə kimi dəftərimə yazıram.

- Allaha nə cavab verəcəksən?! Sabah, qiyamət günü çətin olacaq ha! Allahdan qorx! O yazıq... Allahdan qorx!

Tuba həyəcanla oyunu saxlayıb anama yapışıır:

- Ana, mən qorxuram...

Anamın baxışları təşviş saçır. Məncə, bizim eşitməməli olduğumuz bir söz demələrindən qorxur. Həmid də oyununu bitirib narahat halda dinləyir.

Qalın bir səs deyir:

- Hacı ağa doğru deyir, ağa Təvəssüli, incimə! Şair deyir ki, ayna sənin eybini göstərsə, özünü sındır; aynanı sındırmaq yanlışdır! Əgər qan tökülsə, o qanların cavabını verə bilməzsən. Allaha and olsun ki, məsuliyyəti var. Bizim həтта bir milçəyi də öldürməyə ixtiyarımız yoxdur! Əgər kiminsə burnundan bir damcı qan axmasına səbəb olsaq, sabah cavabını verməli olacağıq. Bunları başa düş, ağa Təvəssüli, başa düş.

- Atanı vuymaq istəyiylər, - Tuba kövrək səslə dedi.

- Yox, əzizim, - deyə anam Tubanın başını sinəsinə yapışdırdı, - onlar atanın dostlarıdır, sadəcə, səsləri bir az yüksəkdir, bu qədər.

Həmidrzada oynamağa həvəs qalmır, məndə də yazmağa. Narahatam. Bunlar kimdirlər axı? Atam bunları niyə evə buraxıb?

- Ana, açar yerindən baxım?

Anam bir qədər duruxur, sonra “hə” və “yox” əlaməti kimi başını yelləyir. Üzümü qapıya yapışdırıb açar yerindən baxıram. Atam ortada oturub; arxası mənə sarıdır. Digər üç nəfərdən də təkcə hacı ağanı görürəm; döşəkcəyə söykənib, əlini dizinə qoyub təsbeh çevirir.

Atam astadan danışır, arabir nəyəsə gülür:

- Mən qərarımı vermişəm. Sizə də xeyirxahlığınıza görə təşəkkür edirəm.

Beynim ağırlaşır. Atam nə etmək istəyir ki, məscidin imamı onun axirətindən ötrü narahatdır? Qonaqlar qandan, öldürməkdən danışrlar. Bəlkə, atam kimisə öldürmək istəyir! Atam və adam öldürmək?! Mənim Əlirza atam heç kimin üstünə də qışqırmır, qarışqaya da zərər yetirmir. Onlar bu sözləri haradan çıxarırlar?! Və niyə atam demir ki, yanlış ünvana gəlmisiz, mən adamöldürən deyiləm?

O qədər narahatam ki, qapını açmaq, qonaq otağına girib cavablarını vermək istəyirəm. Demək istəyirəm ki, qonaqsınız, hörmətiniz yerində, amma atama ürəyiniz istəyəni deyə bilməzsiniz. Onları evdən qovmaq istəyirəm.

- Heç olmasa, sən get, cavablarını ver, - anama deyirəm.

- Ayıbdır, - deyə alt dodağını dişləyir, - ata narahat olar.

Həmidrza yanıma gəlir, üzünü qapıya yapışdırıb:

- Mən də baxmaq istəyirəm, - deyir.

Tuba da gəlir. Anam qoymur:

- Hamınız toplaşmayın ora. Qapının səsi gedir, yaxşı deyil!

Tuba anama yaxınlaşıb deyir:

- Mən atanın yanına getməy istəyiyəm.

- Yaxşı, apararam, - deyə anam onun başını tumarlayır.

- Axı onlaydan qorxuyam!

Anam parçaları kənara qoyub yorgun bədənini divara söykəyir:

- Bir az da səbir elə... indi gedəcəklər.

- Mənim tualetim var, - Həmidrza deyir.

- Əhh!.. Heç yeridir?! – deyə anam təngə gəlir.
- Mənim də tualetim vay, - Tuba da zarımağa başlayır.
Anam ağlamağa qalır:
- Yox, sən Allah, sənin tualetin olmasın!
- Tuba ayaqlarını yerə sürtür:
- Vay... vay...
- Anamın alnına bezikmək qırışı düşür:
- Yaxşı, indi apararam... Həmid, qalx gedək.
Həmid ayağa qalxıb anamla və Tuba ilə gedir.
- Qayıdanda anam tikiş maşınının arxasında oturur.
Amma onda da işləməyə həvəs qalmayıb. Yorğun nəfəsini buraxıb gözlərini maşına dikir.
- Ana, bunlar nə danışirlar?
- Nə bilim?! – deyə könülsüz və dilxor halda cavab verir.
- Bunlar atanın dostları deyillər?! Bəs niyə onunla dalaşırlar?
- Gözlərini üzümə dikir. Bilmirəm cavab verməyə həvsələsi yoxdur, yoxsa cavab verməyi məsləhət görmür.
- Ata yenə Əfqanıstana getmək istəyir? – deyə soruşuram.
- Əfqanıstana niyə?
- Müharibəyə.
- Tuba həyəcədən içini çəkir:
- Vay...
- Anam fikrə gedir. Baxışları hələ də mənə dikilib, amma mənə görmür. Dodaqlarını tərpədir, amma mənimlə danışmır:

- Müharibə!.. Bomba!.. Partlayış!.. Xarabalıq...
Qaçqınlıq... Yetimlik... Ya Sahibəzzaman, dada yetiş,
amandır!

Həmidrza açar yerindən baxır:

- Ana, qonaqlar gedirlər.

Anam şükür əlaməti olaraq qollarını yuxarı qaldırır.
Atamın səsi gəlir:

- Şama qalardınız. Birlikdə yeməyə sadə bir çörək
tapılar.

Qalın səsli adam deyir:

- Biz həştərxandan sadəsini yemirik. Ha-ha-ha...

Hamısının qəhqəhə səsi ucalır. Atam deyir:

- Qonaq Allah qonağıdır. Çörəyimiz var, həştərxanı da
sizinçün alırıq.

Nazik səs atama nəsihət verir:

- Yaxşı olar ki, həştərxan yerinə hacı ağanın sözləri
barədə yaxşı fikirləşəsən. Hacı ağa böyük ustadların
yanında təhsil alıb. Eşitmişəm ki, sən də bir neçə gün
Camiül-müqəddimat oxumusan. Müəllim-tələbəlik
məsələsinə də qalsa, vəzifən məlumdur. Təvsiyə edirəm
ki, tərsliyi kənara qoyasan.

Atamın sakit səsi qonaqların rahatlığını pozur:

- Xeyirxahlığınıza görə sizə təşəkkür edirəm. Ancaq
bunu bilin ki, bütün fikirlərə hörmətlə yanaşı, mənim
meyarım həzrət ağadır.¹

¹ Burada "həzrət ağa" sözündən məqsəd Ali Məqamlı Rəhbər həzrət
Ayətullah Xameneidir.

Bir qədər sükut hökm sürür, sonra isə “gedək, gedək” sözləri qonaq otağını bürüyür.

Onlar gedəndən sonra qəfəsdən azad oluruq.

Atam qonaqları yola salıb gəlir. Üzündə təbəssüm, sözündə xəcalət var:

- Bağışlayın, uşaqlar, çətinlik çəkdiniz.

Anam süfrə sərir:

- Sənə daha çətin keçdi.

- Boş ver, - atam xörək gətirə-gətirə deyir. - Əgər gəmiçin Nuhdursa, fırtına sarıdan narahat olma!

8

Bu gün bazar günü, 12 may 2013-cü ildir. Çox əhəmiyyətli gün olduğuna görə gündəliyimə yazıram.

Bu gün məktəbə də getməmişəm. Dünən atama dedim ki, məktəbə zəng vurub mənə icazə alsın. Əvvəl razılaşmırdı, amma ısrarımı görüb dedi:

- İndi ki məktəbə getmək yoxdur, onda Həmidrzaya da icazə alacağam.

Bu gün atamın bir neçə aylıq səfərinin başladığı gündür; qəlbimin yerindən qopub minlərlə kilometr uzağa atıldığı gün. Çox çətin gündür. Amma qəlbimə demişəm ki, sakit ol, əgər mənim kimi sən də atamın niyə ailəsindən ayrılmağa razı olduğunu bilsəydin, bu qədər dözümsüzlük eləməzdin.

Bir-birindən ayrı düşmüş minlərlə qəlbin birləşməsinə səbəb olan bu hicranın adı hicran deyil, vüsaldır.

Atamın minlərlə atanın getməməsinə səbəb olan getməsi atanın getməsi deyil, atanın gəlməsidir.

Mənim qəlbimin qopub atılmasından qabaq atamın qəlbi qopub atılmışdı. İndi də o, qəlbinin ardınca gedir. Qəlbsiz ata – ata deyil ki! Qəlbsiz ata hərəkətli ölüdür, ruhsuz robotdur, yolu tanımadan yeriyən, əl tutmağı bacarmadan əl yelləyən, görə bilmədən baxan heykəldir; ölmüş qəlblə gülür, hüseyniyyəsiz gözlə ağlayır.

Atam ürəyinin qoparıldığı iki ay öncədən bəri eləydi. Biz ürəyinin qoparıldığından xəbərsiz idik. Başı üzülmüş quş kimi qərsiz olduğunu görürdük: qəzet oxuyur, radio dinləyir, televiziya kanallarını dəyişir, saatlarla internetdə informasiya toplayır, iclas keçirir, zəng vurur, zəng qəbul edir, ah çəkir, yanır, yandırır, mərsiyə oxuyur, ağlayır, yuxuda diksindir, qızdırır, başına su tökür, ayaqyalın həyətə qaçır...

Gördüm ki, atam bütünlüklə oddur; od, od, od! Atam yanıb kömür olurdu evdə qalanda. Bizi də qızdırırdı. Atamın hərərətindən hamımız yanırdıq. Rahatlığa qovuşmaq üçün qəlbinin ardınca getməli idi.

Yadımdadır, bir dəfə pərvanələrin hekayəsini danışib adını “Qərsiz pərvanələr” qoydu. O dedi:

“Pərvanələrin şahı qərsiz pərvanələrə əmr etdi ki, gedin, şam tapın, mənə şamdan xəbər gətirin; bununla rahatlığa qovuşacaqsınız. Birinci pərvanə gedib şamı uzaqdan gördü və sevincək qayıtdı. Soruşdular ki, de görək, şam necəydi? Dedi ki, isti və işıqlı. İkinci pərvanə birincidən irəli gedib şama yaxınlaşdı, qanadlarının ucu yandı. Qayıdanda ondan da şamı soruşdular, dedi ki, şam isti və yandırıcıdır. Növbə üçüncü kəpənəyə çatdı. Getdi,

getdi, getdi... və daha qayıtmadı. Şama çox yaxınlaşdı, dövrəsinə fırlandı və alovun içinə girdi; həm qanadları yandı, həm özü.

Üçüncü pərvanə yalnız bununla rahatlığa qovuşa bilərdi. Çünki o, işığa çox-çox aşıqdi. O, işıqlı olmaq üçün işığa birləşməli idi.

Pərvanələr nə qədər gözlədilərsə, üçüncü pərvanədən xəbər gəlmədi. Pərvanələrin şahından soruşdular ki, bəs üçüncü pərvanə niyə gəlmədi? Dedi ki, xəbərdar olandan xəbər gəlmir! Şamı tam şəkildə o, dərk elədi. Həqiqi işığı o gördü. Həqiqi işığı görəndən heç vaxt ondan ayrılmaz, daha qaranlıq qayıtmaz!”

Atam buraya çatanda bizi unutdu, öz-özünə pıçıldamağa başladı. Həsrətlə zümzümə edir, ağlayırdı: “Xəbərdar olandan xəbər gəlmir!..”

Mən o gündən atamın adını “Üçüncü pərvanə” qoydum. Özünə də dedim ki, ata, üçüncü pərvanə sənsən.

Atam özünə gəlib zarafata başladı:

- Özün ki dördüncü sinifdəsən, mənim kəpənəyim!

Ondan sonra mən hər dəfə atama “üçüncü pərvanə” deyəndə o da mənə “dördüncü pərvanə” deyirdi və gülüşürdük; ucadan və çox.

Bu gün bazar günü, 12 may 2013-cü ildir. Məşhədin dəmiryol vağzalına gəlmişik. Gözləmə zalı dolu idi. Ziyarətə gəlmiş ailələr qayıtmaq üçün qatar gözləyirlər. Bir ana qucağında uşaq gəzişir. Bir ata əlində çamadan boş oturmaq axtarır. Bir uşaq əllərində bir qutu oyuncaq atasının ardınca gəlir.

Oturacaqların çoxu dolub. Məlumat şöbəsinin mikrofonu arabir səslənib sənişinləri qatarlara yönləndirir.

Həmid çərəz paketini Tubadan alır. Tuba qışqırır atanın diqqətini cəlb edir. Atam yaxınlaşmasa da, anam hirsələnir:

- Uşaqla nə işin var, Həmid?! Sən artıq böyümüsən! Atanın fikrini yayındırma, yüz cür işi var.

Həmid razılaşmır:

- Buracan Tubada olub, indi də məndə olmalıdır.

Dava çərəz paketini daşımaq üstədir. Atamın yoluna hərəməz bir şey almışdıq: anam peçenye, mən badam, Həmidrza günəbaxan tumu; ikisi birlikdə oturub futbola baxa-baxa çırtladıqları günlərdə olduğu kimi. Tubaya dedik ki, sən nə alırsan? Dedi ki, qarğıdalı çubuğu. Alandan sonra da oradaca açıb yeməyə başladı. Doyunca güləndən sonra dedik: “İndi birini də ataya al”.

- Mən atamın yanına gedirəm, - deyə Həmid yola düzəlir.

- Mən də atamın yanına gediyəm, - deyə Tuba da çərəz paketini atıb gedir. Paket mənim əlimə keçir.

Atamın adamları digər yolçulardan fərqlənirlər. Çoxu cavandır və tək gəlib. Əyinlərində bir dəst sadə paltar, əllərində köhnə balaca çanta var. Atamın ətrafında durmuşlar.

Atam bir nəfəri çağırır:

- Seyid Hüseyn, neçə nəfər gəlib?

Əlində siyahı olan kişi atama yaxınlaşır:

- Hacı can, altmış nəfər.

- Hacı?! – deyə gülümsəyib anama baxıram. O da gülür.
Atam dodağını təəccüblə büzüb deyir:
- Məgər yetmiş altı nəfər ad yazdırmamışdı?!
- Bəli, hacı, - deyə Seyid Hüseyn başını yelləyir. – On nəfər zəng vurub dedi ki, bizdə problem yaranıb, gələ bilməyəcəyik. Altı nəfər isə heç nə demədən gəlməyib.
- Atam laqeydlə başını aşağı salır:
- Heç eybi yoxdur, Seyid can! Tez bunların kupesini müəyyən elə, minməyə hazır olsunlar.
- Baş üstə, hacı can!
- Bir neçə iranlı da onları yola salmağa gəlib. Üzlərindən korpus üzvlərinə oxşayırlar, amma mülki geyimdədirlər.
- Qoca bir qadın bizə yaxınlaşıb diqqətlə anamın üzünə baxır, sonra qəliz Əfqanıstan ləhcəsi ilə soruşur:
- Siz ağa Təvəssülinin xanımısınız?
- Anam bir qədər özünü itirir:
- Sizə kim deyib ki, mən o dediyiniz adamın həyat yoldaşıyam?
- Oğlum deyib. Bir dəfə də qəsəbədə ağa Təvəssüli ilə birlikdə avtobusdan enirdiniz, oğlum göstərdi. O, sizin ərinizlə işləməyə gedir. Dedi ki, Kişə gedirik. Allah onları qorusun!
- Anam bir az rahatlaşır, nəfəsini bayıra buraxıb dua edir:
- Allah köməkləri olsun!
- Hə, anam, oğlum mənə dedi ki, gəlmə. Dedim ki, gərək gedib səni ağa Təvəssüliyə tapşırım, mənəm səndən başqa heç kimim yoxdur.

Anam mənə baxır və heç nə demir. Qadın oğlunun yanına gedir.

Atam üzünü adamlarının birinə tutub deyir:

- Əliağa Fəsihi!

Atamın işarəsi ilə Fəsihi rövzə oxuyur. Çiyini çantalı gənclər maqnit kimi onun başına toplaşır.

Digər sərnışinlərin də rövzədən xoşları gəlir və onlara yaxınlaşırlar.

Bir neçə nəfər zala girəndə pıçıpıç başlayır. Hamı onlara baxır. Diqqətlə baxıb birini tanıyıram; açar yerindən gördüyüm ruhanidir, yüksək səsli məscid imamı.

- Bunlar burda neyləyirlər?! – anam dodaqaltı deyir.

Bilmirəm yola salmağa gəlirlər, yoxsa mane olmağa. Atama sarı getmir, birbaşa ailələrə və çiyinlərində çanta olan cavanlara yaxınlaşıb nəse deyirlər.

Seyid Hüseyn atama işarə verir və atam acı təbəssüm edir.

Cavanlarla ailələri arasında səs-küy yaranır. Bir qoca kişi titrək əlini atama sarı uzadıb nalayiq sözlər deyir. Bir ana ağlaya-ağlaya oğluna yalvarır ki, qayıtsın.

Məscid imamı ucaboy və seyrək saçlı cavana işarə ilə bildirir ki, oturacağın üstünə çıxıb sözlərini desin.

Cavan çantasını həyat yoldaşına verir, ayaqqabı ilə oturacağın üstünə çıxıb deyir:

- Həmvətənlər! Diqqət edin...

Səs-küy yavaş-yavaş kəsilir. Atam dərin köks ötürür. İmam camaata deyir ki, sakit olub diqqətlə Asifi dinləsinlər.

- Həmvətənlər, mən getmək üçün adını yazdırmış ilk adamlardan idim. Haraya? - Suriyaya. Niyə? - Çünki mən Əhli-beyt fədaisiyəm, həzrət Zeynəb fədaisiyəm. Təkfirçi namərdlərin həzrət Zeynəbin məqbərəsini uçurmaq istədiklərini eşidən kimi adımı yazdırdım. Ancaq sonra bildim ki, həzrət Zeynəb Suriyada deyil, Misirdədir. Mənim savadım yoxdur, amma hacı ağa Haşiminəsəb savadlıdır, bir ömür din dərsi oxuyub. Bu cənab deyir.

İmam təsdiq əlaməti olaraq başını yelləyir və Asif şirə dönür:

- Hacı ağa yaxşı bilir, ya mən?! Dini o, daha çox bilir, yoxsa ağa Təvəssüli?! Mən ağa Təvəssülini qəbul edirəm, amma yalnız komandır kimi, din müəllimi kimi yox!

Atam məzlum-məzlum baxır. Ona yazığım gəlir. Hamı danışıb özünü müdafiə etməsini gözləyir, onun cavabı isə yalnız təbəssümdür; ürəyimi yandıran təbəssüm. Anam halımı başa düşür, əlini çiynimə qoyub deyir:

- Hırlənmə. Belə şeylər atan üçün adiləşib.

İmam nələyni ilə oturaçağa qalxıb Asifin yanında dayanır:

- Əuzu billahi minəş-şeytanir-rəcim. Mənim əzizlərim! Siz hamınız Seyyidüşşühədadın əcrinizi aldınız. Niyə? – Çünki niyyətiniz bacısı həzrət Zeynəb-Kübranı müdafiə etmək olub. “Əməllər niyyətə bağlıdır!” Hətta təkcə yola salmağa gəlmiş ailələr də savab qazandılar. Lakin artıq agah olduğunuza görə bundan sonrasının savabı yoxdur. Nəinki savabı yoxdur, hətta günahı da var. Kim getsə, batil

yolda öldürülmüş olacaq; Suriya prezidenti Bəşşar Əsədi müdafiə yolunda öldürülmüş olacaq!

Atam yavaşca “La ilahə illəllah” deyib oturacaqda oturur. Atamdan da çox hirsələnmiş Seyid Hüseyn deyir:

- Hacı, bir söz de!

- Narahat olma, - deyə atam onu sakitləşdirir. – Kim dəmdəməki olsa, gedəcək; kim inqilabçı olsa, qalacaq!

Məscid imamı sözünə davam edir:

- Axı hansı meyarla, hansı dəlillə gül kimi cavanlarınızı dünyanın o başına göndərirsiniz?! Onları küçədən tapmışınız?! Mən illərlə hövzələrdə lampa tüstüsü udmuş, hücrə tozu udmuş, Peyğəmbər geyimi geymiş biri kimi deyirəm ki, Peyğəmbər nəvəsi həzrət Zeynəb-Kübra – Allahın salamı və canım fəda olsun ona – Dəməşqdə deyil! Mən ruhaniyə inanmırsızsa, universitet müəllimi olan doktor Şahbaziyə inanın. Bu cənab tədqiqatçıdır, araşdırmaçıdır, həmişə kitablardır...

Bir qardaş kiçik qardaşına deyir:

- Bir də getməkdən danışmayacaqsan! Qayıdırsan işinin başına!

Biri oğlunun qolundan tutub deyir:

- Gördün?! Gəl gedək!

Səsucaldan Məşhəd-Tehran qatarının sərnəşinlərini minməyə dəvət edir. Digər sərnəşinlər qatara doğru hücum çəkirlər. Atamın adamları isə çaş-baş qalıblar. Çoxu imamla Asifin başına toplaşmış, atamın dostlarının sözlərinə məhəl qoymurlar.

Asif oturacaqdan yerə hoppanır, sevinən həyat yoldaşının əlindən tutur və zaldan çıxırlar.

Ailələr imama, doktor Şahbaziyə və məddaha təşəkkür edirlər.

Yavaş-yavaş dolmuş gözləmə zalı sürətlə boşalır. Çoxu üzüqapıya doğru gedir, azı isə atamın əmrini gözləyir. Atam Seyid Hüseynə deyir:

- Seyid can, bir kağız götür, qalanların adlarını yaz; gedənləri boş verin.

Seyid Hüseyn məyus halda başını yelləyib:

- Başı üstə... Amma bir şey qalmayıb axı, - deyir.

Atam Seyid Hüseynin qoluna vurur:

- Hələ indi kərbəlaçı oluruq, niyə narahat olursan?

Seyid Hüseyn ruhlandı:

- Hə, vallah!

- Onda nə qədər ki gec olmayıb, siyahını yaz, gedək.

Qəhərdən boğuluram. Yaş üzümü çadramın saçları altında gizlədirəm. Gözlərim anamın üzünə sataşır. Gülümsəyir; atamın ürək yandıran təbəssümləri kimi.

Həmidrza ilə Tuba oturmaqların arxasında gizlənpaç oynayır, bərkdən gülürlər.

Atam başına toplaşmış cavanlara deyir:

- Kimin ürəyində şübhə yoxdursa, qəti əminliklə getmək istəyirsə, tez adını desin, Seyid Hüseyn yazsın.

Qalanlar tez-tez adlarını deməyə başlayırlar.

Seyid Hüseyn adları yazıb siyahını atama verir. Atam sevgi dolu baxışla siyahıya baxır. Bütün adları əvvəldən oxuyur və hər bir addan sonra zarafat edir. Atamın dostları

arasında gülüş və şənlik hökm sürür. Atamın təbəssümlərinin rəngi dəyişdiyinə görə çox sevinirəm:

- 1. Əlirza Təvəssüli; yəni Əlirza təvəssül edib və sizin kimi nadir tapıntıları əldə edib.

Zala gülüş səsləri dolur. Məscid imamı və yanındakılar qulaqlarını şəkləyirlər.

- 2. Seyid Hüseyn Hüseyni. Belə ad-soyad onun ata və anasının “Hüseyn! Hüseyn!” deməsinin nəticəsidir. 3. Mirağa Musəvi. Mirağa – yəni axıracan gedəcəksən, ağa. Hara? - İnşallah, cənnətə; hamılıqla. 4. Məhəmməd Nəqəvi. “Nə qəvi”, yəni düşməni qüvvətli deyil, zəifdir. Öz canından iraq! 5. Hüseyn Fədai; yəni fədain var, Hüseyn! 6. Əli Əzizi; yəni Əli can, çox əzizsən. 7. Hüseyn Şərif...

- Yəni Hüseyn can, çox şərifsən, - hamı bir ağızdan deyir və yenə bərkdən gülürlər.

Atam əfqan ləhcəsi ilə deyir:

- Xeyr! Yəni olduqca şərifsən.

Gülüş səsləri bir az da ucalır. Atam barmağını dodağına yapışdırır:

- Sss! Görün bizi buradan qovdurub hacı ağanı sevindirə bilərsinizmi?!

Hamı hacı ağaya baxır. Atam onun üçün əlini qaldırır və digər adları oxuyur:

- 8. Əli Şərif...

Xırda gülüş səsləri gəlir. Atam:

- Yəni Əli can, – deyib sakit qalır.

- Olduqca şərifsən, - hamı cavab verir.

- 9. Qulamsəxi Əhmədi. Qulamsəxi, səxavətli quldur. Qul ki səxavətli oldu, daha şair deyə bilməz ki, dünyada səxavəti olanların pulu yoxdur, pulu olanların səxavəti. 10. Məhəmməd Qurbani. Məhəmməd yoluna qurban olasan, Məhəmməd!

- İnşallah, - hamı bir nəfər kimi dillənir.

- 11. Səxi Qulami. Bu ad-soyadın şərhini Qulamsəxiyə həvalə edirəm. Keçəl Həsən, Həsən keçəl!

Gülüş səsləri yenə zirvəyə çatır. Anam çadranın kənarlarını ağzına tutub gülür.

- Ərinin bu qədər məzəli adam olduğunu bilirdin? – deyə soruşuram.

- Burnuna cihad ətri dəyəndə belə olur.

- 12. Rza İsmaili. İmam Rzanın İsmayılı olasan! 13. Cavad Heydəri. Hey qapı döyməmiş İmam Cavad üzünə qapı açsın, Cavad!

Hamısının “inşallah” səsi zaldakı sənişinlərin çoxunun diqqətini cəlb edir. Çoxları nə baş verdiyini görmək üçün yaxınlaşır. Onların yanından keçən hər bir adamın üzünə təbəssüm yapışır qalır.

- 14. Əzim Vaizi. Əzim, özün kəramətli sən, düşməninin vəziyyəti isə acınacaqlıdır. 15. Hüseyn Fəsihi. Fəsaḥəti Hüseyni, vilayəti Xomeyni! 16. Qəndağa Hüseyni; yəni qəndsən, ağa. Niyə? – Çünki Hüseyn nökerisən! 17. Əli Cəfəri, - atam gözlərini cavanların arasında gəzdirib əlavə edir: - Bu yandasan? O yandasan? Hayandasan? Harda olsan, sərvərsən. 18. Seyid Nasir Hüseyni...

Atam Ahəngəran kimi oxumağa başlayır:

- “Həl min nasir” demişdi Hüseyni!

Hamı deyir:

- Ləbbeyk, ya Xomeyni!

- 19. Seyid Hüseyn Mürtəzəvi; yəni Mürtəza Əlinin Hüseyni. Adının sahibi həmişə dayağın olsun! 20. Əli Mehdişadə. İnşallah, Əlizadə Mehdişinin ordusunda əsgər olasan! 21. Məhəmmədrza Xavəri. Xavər (şərq) günəşi ki deyirlər, onun bir parçası Məhəmmədrzadır; mənə qismət olub və mənə heç yerdə tək qoymur.

Rza əmi mehriban şəkildə gülür. Onlarla ailəvi gət-gəlimiz var. Rza əmi atamın köhnə və yaxın dostlarından biridir.

Atam axırıncı adı da oxuyur:

- 22. Məhəmməd Rzayi. Bu siyahı cavan hacı ağa Məhəmməd Rzayi ilə bitir ki, Məhəmməd və ali-Məhəmmədin razılığı hamımızın qovluğunu tamamlasın. Ucadan salavat deyın!

Hamı təbəssüm dolu dodaqlarla salavat deyir.

Zal boşalıb. Ata-anası ilə birlikdə zaldan çıxan bir nəfər qaça-qaça atama tərəf qayıdır. Onu anama göstərib deyirəm:

- Ana, bir nəfər də var!

Anam sevinib gülümsəyir.

Cavan atama çatıb üzündən öpür və üzr istəyir:

- Vallah, xəcalətliyəm, ağa Təvəssüli. Siz bu dəfə gedin, qayıdın, gələn dəfə mütləq mən də gedəcəyəm; yüz faiz, söz verirəm.

Atam əlini onun çiyinə qoyub deyir:

- Narahat olma, Xeyirməhəmməd! İnşallah, gələn dəfə qismət olar.

Xeyirməhəmməd başını aşağı salıb:

- Özünüzdən muğayat olun, ağa Təvəssüli, - deyir və sağollaşib gedir.

Səsucaldan atamın kiçik ordusunu minməyə çağırır. Atam Məhəmməd Rzayini səsləyib nəsə deyir. Rzayi köhnə çantasını açır, ağ bir əmmamə çıxarıb başına qoyur, sonra çiyninə əba atır. Ətrafdakılar salavat deyirlər.

Məscid imamı bu səhnəni görüb üz-gözünü turşudur və çıxışa doğru yola düzəlir. Yoldaşları da onun ardınca gedirlər. O, yolda bir qədər dayanıb üzünü geri çevirir, atamın ətrafındakı gəncləri hədəf seçib bərkdən:

- Bilirəm ki, bəziləriniz valideynlərinizin icazəsi olmadan bu adamın dalınca düşmüşüz. Yalandan demisiz ki, gedib işləyəcək, sizə pul gətirəcəyik. Bu, günah səfəridir, ağa can, günah! Yadınızda olsun, namazlarınızı tam qılın. İki aya mübarək ramazan ayı gəlir; orucunuzu da yeyərsiniz! – deyir və addımlarını yeyinlədib zaldan çıxır.

Atam dərin nəfəs alıb Seyid Hüseynə deyir:

- Sən uşaqları qatara apar, mən gəlirəm.

Sonra bizim yanımıza gəlir:

- Bəs o iki cücə hara gedib?

Həmidrza ilə Tubanı oturacaqların altından tapıb atamla sağollaşmağa gətirirəm.

Anamın atama ürəyi yanır:

- Əlirza, tək qaldın!

Atamın alnına təəccüb qırışı düşür:

- O qədər olub ki, azsaylı dəstə...

Anam davamını gətirir:

- Çoxsaylı dəstəyə qalib gəlib...

Yenə atam:

- Allahın izni ilə.

İkisi də gülür.

- Nədir bir-birinizə pas ötürürsünüz?! – deyirəm. –
Tərcüməsini deyir, biz də bilək.

Atam mehriban tərzdə mənə baxıb əlini çiynimə qoyur.
Əlinin ağırlığı və bərkliyi qəlbimi möhkəmləndirir. Ayəni
poetik tərzdə tərcümə edib başıma əl çəkir. Bütün
vücuduma şirin bir hərarət dolur.

- Bilirsən niyə qalib gəlib? – deyə soruşur.

- Buyur, - deyirəm.

Gülümsəyib:

- Çünki tək deyillər; çünki Allah var, səmavi mələklər
var, sənin kimi, anan kimi yer mələklərinin duaları var, -
deyir, qısa pauzadan sonra əlavə edir: - Bizimçün dua elə,
dördüncü pərvanə, olduqca çox, həmişə, hər namazda.

Anamgilə üzünü tutub deyir:

- Hamınız dua edin!

Ayağından yapışmış Tubanı qaldırıb qucağına sıxır:

- Hətta bu balaca mələk də.

Sonra Həmidrzanı öpür:

- Və evin bu kişisi də.

Səsucaldandan gələn səs yenə diqqətimizi yayındırır.

Atam üzünü anama tutub deyir:

- Əgər həyat şərikim zəif adam olsaydı, bu uşaqları qoyub getməzdim.

Anam yaşlı gözlərini yumur. İki yaş kanalı yanaqlarına iz salır.

- Allah məni pul qazanmaq üçün yaratmayıb, - deyər atam sözünə davam edir. – Hansı işin dalınca getdimsə, alınmadı. Gördün də; nə qazanırdıqsa, üstünə bir az da qoymalı olurdum ki, əvvəlki vəziyyətə qayıdaq. İndi sizi tək qoyuram; maaşsız və kirayə evdə! Bu evin ruzisi sənin əllərindədir. Yəqin, Allah belə istəyib ki, mənə başqa bir tapşırıq versin. Tikiş maşınını möhkəm saxla, Bənin!

Anam yaşlı gözlərlə baş əyir:

- Arxayın ol, əzizim. Uşaqların üzülməsinə imkan vermərəm!

- Arxayınam, gülüm!

Atam anamın çadrasından öpür, çantasını götürüb getmək istəyəndə nəsə yadına düşür.

- Doğrudan... Məndən sonra bəzi adamlar sənin yanına gələ bilərlər. Nə desələr, əsla fikir vermə. Ağa Rzayinin telefon nömrəsini sms-lə göndərirəm. De ki, onunla əlaqə saxlayın.

Anamın üzü nigaranlıqdan solur. Çərəz paketini atama verirəm.

- Ürəyindən muğayat ol! – anam deyir.

Atam təbəssümlə əlini ürəyinin üstünə qoyur:

- Bəninin yuvasını qoruyacağam!

Və qaça-qaça adamlarının yanına gedir.

9

Atam gedəndən sonra bir müddət çaş-baş qaldıq. Hansı yeni dünyaya qədəm qoyduğumuzu dərk edə bilmirdik. Sanki bir insan avtomobil qəzası keçirib, başından xəsarət alıb, bədəninin bir neçə yeri sınıb, amma hələ isti olduğu üçün ağrı hiss etmir.

Babam, nənəm, Məsumə xalam, dayım və digər xalalarım toplaşib dedilər ki, yolasalma aşı bişirək.

Anam gedib çörəkçidən xəmir aldı. Həm aş bişirdilər, həm də yağlı kökə. Aşı özləri qonşulara payladılar, kökəni isə Tuba ilə Həmid. Aparmaq üstə necə dalaşırdılar! Evlərin zənginə basmağa Tubanın əli çatmırdı, Həmidə də qoymurdu. Küçədə bir qışqırıq vardı ki, gəl görəsən!

Bir-iki gün ətrafımız adamlarla dolu oldu. Tək qalmayaq deyə hamı israr edirdi ki, bizimlə qalsın. Anamsa razılaşmır, deyirdi ki, adət edəcəyik.

Qonaqlar gedəndən sonra istilik yavaş-yavaş yox oldu, narahatedici soyuqluq caynaqlarını göstərdi, dünya

qaraldı. Hamımızdan güclü olan anamın birdən-birə enerjisi bitdi. Bir neçə gün heç bir işə həvəsi olmadı. Deyirdi ki, özümü zorla sürüyürəm.

Tuba hər gün, hər saat atamı istəyirdi. Səbəbsiz yerə uzun-uzadı ağlayırdı. Atamın səfərə getdiyini deyirdik, amma başa düşmür, ya da düşmək istəmirdi; nə səfəri, nə gec qayıtmağı, nə uzaq yolu, nə müharibəni, nə təhlükəni, nə də gizlətməyin vacibliyini.

Özünə qapanan Həmidrza üz vürməyə da, təhsildə geriləməsi daxili müharibəsindən xəbər verirdi. Babamla nənəm bizə daha çox baş çəkirdilər. Birinci axşam çox israr edirdilər ki, qorxmayaq deyə gecələr gəlib bizimlə qalsınlar. Ancaq anam deyirdi: “Məgər bir-iki günlükdür?! Alışacağıq. Sizin də işiniz-gücünüz var. Bizdən ötrü narahat olmayın; heç nədən qorxmuruq!”

Məgər qorxmamaq olurdu?! Əgər qorxmurduqsa, anam niyə hər axşam həyəət qapısını altdan-üstədən qıfıllayırdı?! Niyə atamın ayaqqabılarını cütləyib qapının önünə qoyurdu ki, kim həyəətə girsə, onun evdə olduğunu zənn etsin?! Niyə zalın qapısını arxadan bağlayırdı?! Hər axşam qapının arxasına keçirdiyi dəmir parçası nə üçündü?!

Gecənin hansı çağında yuxudan oyanırdımsa, görürdüm ki, oyaqdır; ya da o qədər sayıq yatırdı ki, mən tərpənən kimi oyanır, uşaqların bir uzun tənəffüsü ilə diksiniirdi. Bəzən həyətdən səs gələndə anam qorxur, amma üz vürmürdü. Tuba və ya Həmidrza soruşurdu ki, nə səsidir? Anam deyirdi: “Heç nə. Küləyin səsidir; əsib nəyisə uçurur”. Tuba qorxudan anamın qucağına qısılırdı.

Həmidrzanın qeyrəti coşurdu, rəngi ağarmış olsa da, pəncərəyə yaxınlaşıb üzünü şüşəyə dayayıb, qaranlıq həyatə baxıb: “Heç nə deyil” – deyirdi.

Anam gündüzlər heç kimi evdə tək qoymurdu. Həmidrza ilə mən imtahan üçün məktəbə getməli idik. Anam Tubanı yuxulu-yuxulu qucağına götürüb bizi məktəbin qapısına qədər aparır, imtahanımız bitənə qədər orada otururdu.

Məktəbə girməzdən qabaq növbəti dəfə tapşırırdı:

- Atanız barədə heç kimə bir söz deməyin ha!

Heç kimə bir söz deməmək çox çətin idi. Çünki bütün sinif yoldaşlarımı düşündürən ilk sual cavabını heç kimə söyləməməli olduğumuz sual idi:

- Niyə səni daha atan gətirmir?

Bəlkə də, bu bircə suala cavab versəydim, digər sualları verməyə məcbur olmazdılar:

- Anan niyə sizi aparmağa uşaqla gəlir?

- Yazıqdır; qucağında uşaq gəlir!

- Atan hara gedib?

Bir dəfə dedim ki, atam işini dəyişib, bizi məktəbə gətirməyə vaxtı olmur. Uşaqlar əvvəl qanə oldular, amma bir neçə gündən sonra qəmli halıma ilişdilər:

- Fatimə can, nə olub? Neçə gündür bikefsən, heç kimlə danışmırsan!

- Fati can, bir güzgünün qabağına keç, rəngi-ruhuna bax; çox arıqlamısan.

- Qız, bilirik ki, nəyinsə var, bizdən gizlətmə.

İş o yerə çatdı ki, müəllimə də halımı görüb təkcə məndən yox, hətta anamdan da soruşdu ki, xanım Təvəssüli, evinizdə nəsə baş verib?

Ən pisi buydu ki, elə bilirdi atamla anamın arası pozulub.

Nə deyə bilərdim?! Ağlamağı namaza saxlayırdım. Atamın qoyub getdiyi yükün çox ağır olduğunu hiss edirdim. Onun ağırlığı ailəmizin hər bir üzvünün çiyinə düşürdü; Tubadan tutmuş anama qədər. Bu yük gün-gündən ağırlaşdı. Ailə üzvlərimizin çiyinlərinin əyildiyini hiss edirdim. Tubanın arıq çiyinləri bir cür, anam bir cür, Həmidrza bir cür.

Evin bütün alış-verişlərini anam edirdi. Əlbəttə, çörək və ərzaqdan başqa bir şey almırdıq, amma o da bəzilərinin tənəsi ilə çox çətin olurdu.

Kirayə pulunu ev sahibinə anam verirdi. O, özünü odaya vururdu ki, daha çox paltar tikib bir qədər pul toplansın. Bilmirdik ki, gələn aylara pulumuz qalacaq, ya yox.

Bizi məktəbə aparıb-gətirmək də anamın üzərinə düşürdü. Bizi saxlayır, evi qoruyurdu. Ona çox yazığım gəlirdi. Onun halına hər gün ağlayırdım.

Atam yadıma düşəndə ürəyim daha çox yanırdı. O, bizim hamımızdan məzlum idi; həm atəş altındaydı, həm də ailəsindən ötrü narahatdı.

“Axı bu necə döyüşçülükdür?! – deyə hərdən öz-özümə düşünürdüm. – Axı kim yaxşı işi gizlədər?! Kim ailəsinə deyər ki, bunu heç kim bilməsin?!”

Nəhayət, atam gedisindən iki həftə sonra zəng vurdu.

Anam telefona baxıb qışqırdı:

- Atadır!

Sanki dünyanın sönmüş işığını birdən yandırdılar.
Üçümüz də üstünə cumduq:

- Ver, mən danışım... Ver, mən danışım...

Tuba hamımızdan çox həyəcanlı idi.

- Səs qırıq-qırıq gəlir, - anam dedi.

- Səsucaldanı aç, - dedim.

İki həftədən sonra atamın səsi evə doldu:

- Nə yaxşı ki, buraya gəldim! İslamın nəbzi burada döyünür. Gəlməzdən qabaq elə bilirdim ki, bibi Zeynəbin və həzrət Rüqəyyənin hərəmləri təhlükədədir, indi isə görürəm ki, İslam təhlükədədir, İran təhlükədədir, inqilab təhlükədədir, sizin və bütün xalqın həyatı təhlükədədir. Kaş daha tez gələydim! Gəlməzdən qabaq elə bilirdim ki, bura ən çətin cəbhədir. İndi isə görürəm ki, bura istirahətdir. Birinci cəbhə könül ayırmaq idi, ikinci cəbhə tənə və rişxəndlərə dözmək. Siz indi bu iki cəbhənin döyüşçülərisiniz...

Anam ağlayıb dedi:

- Sən hər üç cəbhədə vuruşanda bizə də bu iki cəbhəyə dözmək düşər; çətin olsa da...

Əlaqə kəsildi. Biz atamla danışa bilmədik. Anamla atamın söhbəti də yarımçıq qaldı. Ancaq mənəvi rahatlıq evə qayıtdı. Ev daha atamın səssizliyinə dözmək yeri deyildi. Dam-divarlar atamın səssizliyindən dilə

gəlmişdilər. İndi, onunla danışa bilməsək də, enerji almışdıq.

Dördüncü sinif imtahanlarım bitdi. Dostlarımla qərara gəldik ki, Camiətul-Quran kurslarına gedək. Atam demişdi ki, yay tətildən maksimum istifadə elə.

Mən anamla getdim, dostlarım da öz anaları ilə. Qayıdanda bir kişi anamı tanıyıb çağırıdı:

- Xanım Təvəssüli!

Dayandıq. Yanılmasam, onu dəmiryol vağzalında görmüşdüm. Hacı ağanın yanındakılardan idi. Dedi:

- Bir dəqiqə dayanın, bir sualım var.

Anam dayandı. Yad kişi soruşdu:

- Əbu Hamid nə qədər maaş alır?

- Əbu Hamid kimdir? – deyə anam təəccübləndi.

- Sizin hörmətli əriniz, - deyə kişi acı-acı gülümsədi.

Anam yola düzəlib dedi:

- Ağa, səhv salmışınız!

Kişi ardımızca gəldi:

- Siz Əlirza Təvəssülinin xanımı deyilsiz?

Anam yenə dayandı. Mənim ürəyimin döyüntüsü çoxalmışdı. Fikirləşirdim ki, niyə əvvəldə Əbu Hamid dedi?

Anam da məhz bunu soruşdu. Kişi yan-yörəsinə baxıb dedi:

- Siz haqlısınız. Mən səhv etdim. İndi buyurursuz ki, nə qədər maaş alır?

Anam narahat halda ona cavab verdi:

- Ağa Təvəssüli puldan ötrü canından keçmir.

- Camaatın uşağının canından necə?

Anam hirsələndi, amma yad kişi danışmağa imkan verməyib dedi:

- Ona de ki, pulun o qədər də dəyəri yoxdur, camaatın uşaqlarını aldadıb güllə qabağına aparmasın!

Başımıza iki-üç nəfər də toplaşdı. Anamın titrək əlində mənim əlim də titrəyirdi.

- Əgər o uşağın başına bir şey gəlsə, vay sizin halınıza! – deyə biri dilləndi.

Anamla mən mühasirəyə düşmüşdük. Anam titrək səslə dedi:

- Onlar uşaq deyillər, kişidirlər!

- Kişidirlər?! – başqa biri söhbətə müdaxilə etdi. – Bilirsiniz ki, Əfqanıstan dövləti xəbər tutsa, sizin dərinizi soyar?! Yaxşısı budur ki, bir də ayağınızı Əfqanıstana qoymayın; ya dövlət sizi tutacaq, ya da amerikalılar.

- Biz uşaq deyilik, nə etdiyimizi bilirik, - deyə anam özünü və məni mühasirədən çıxardı, qolumdan dartıb dairədən bayıra çəkdi. Onlar hələ də arxamızca danışdılar.

Yolda yad kişinin sözləri beynimin divarlarına dəyib qayıdırdı. Anamın vəziyyəti məndən də pis idi. Onu o vəziyyətdən çıxarmaq üçün çiyinə vurdum, təəccüblə mənə baxanda isə güldüm.

- Xanım, sən də yaxşı cavab verirsən ha!

- Sənin cavabını? – deyə anam özünü bilməzliyə vurdu.

- Yox, o kişilərin cavabını!

- Bəs nə bilmişdin?! – deyə güldü. – Mən Əlirza Təvəssülünün həyat yoldaşıyam!

- Bəli, bunu məktublarınızdan bilirəm.

Əlimi sıxdı.

Yolda yenə şəkk-şübhə beynimi təpikləməyə başladı. Atamın gördüyü iş yaxşı işdirsə, bunlar niyə belə hirsliyərlər? Niyə bəziləri bizə başqa cür baxır, anam evdən çıxan kimi tənə vurmağa başlayırlar?

İndi bilirəm ki, niyə anam evə gələndə həmişə halı pis olur. İstəyirəm ki, atamı görüb soruşum: “Məgər sən demirdin ki, getməsən, bu Məşhəd təhlükəyə düşər?! Bu insanlara zərər toxunar?! Amerikanın nöqərləri Əfqanıstandan Məşhədə hücum edərlər?! Allah bilir ki, məqbərənin, habelə arvad-uşaqların başına nə oyun açarlar?!”

Atamın gedişindən bir aya yaxın vaxt ötür. Ziyarət etmək və ürəyimizi boşaltmaq üçün hərəmə gəlmişik. Tuba ilə Həmidrza israr edirlər ki, elektrik maşına minək. Mənim də ürəyimdən keçirdi, amma deməyə utanırdım.

Elektrik maşın yumşaq və səssiz şəkildə yerindən tərpənir. Hərəm xadımlərinin geyimindən geymiş sürücü Məşhəd ləhcəsi ilə deyir:

- Məhəmməd və ali-Məhəmmədə salavat deyin!

Hamımız salavat deyirik.

“Azadlıq” həyətinə yaxınlaşırıq. Çatmağı əsla istəmirəm. Kaş saatlarla hərəmin dövrəsinə fırlanaydı, hərəmin həyətlərində doyunca dövrə vurub hər yerə tamaşa edəydik! Atamın yeri çox görünür. Tuba ilə

Həmidrza ön oturacaqda oturublar, anamla mən arxalarında. Çatanda Həmid oxumağa başlayır. Tuba şeiri bilmədiyinə görə mızıldaya-mızıldaya ona qoşulur:

- Çatdıq, çatdıq! Kaş çatmayaydıq!

Yolda əylənirdik, tısbığa belində gəzirdik.

Bu sürət, o sürət, yorulmayasan, sürücü!

Sürücünün xoşu gəlir, cibindən iki konfet çıxarıb “maşallah” deyə-deyə arxaya uzadır. Həmidin çiyninə vurub bildirirəm ki, konfetləri alsın. Həmid son misranı oxuya-oxuya konfetləri alır:

- Sürücülüyün əla idi, xanımının yeri görünürdü.

Hamı gülür. Sürücü gülə-gülə deyir:

- Ölənləriniz rəhmət! Tez düşün, gedim xanıma götürüm, yeri görünür.

Yerə enəndə anamın telefonunun zəngi çalınır. Uşaqlarla mən sürücü ilə sağollaşıırıq. Anam sevincək telefonu ikiəlli qulağına yapışdırır. Bir ovcunu ağzına tutur ki, səsi yaxşı getsin.

Məndə qərribə hiss yaranır. Ona yaxınlaşıram.

- Ana, kimdir?

Cəmi bircə söz deyir, amma o sözü ağılı başdan çıxaran şirin şərbətlə qəlbimə süzür. Qışqırmaq istəyirəm. Ətraf adamlarla dolu olduğu üçün bacarmıram. Həmidrza ilə Tubanı çağırıram. Üçlükdə anamın ətrafında pərvanə oluruq.

- Ver, mən danışım... Ver, mən danışım...

- Gözləyin. Ata deyir ki, cəmi üç dəqiqə vaxtım var.

Narahat oluram. Dörd nəfər danışmaq istəyirik; hərəyə neçə saniyə düşür? O üç dəqiqə də bizim sevincimizə və qışqırtımıza gedir. Anam telefonun səsucaldanını açır.

- Tez sözlərinizi deyir, indi kəsiləcək.

Həyəcanlanırıq. Hamımız başlayırıq. Səslər bir-birinə qarışır. Tuba bir söz deyir, Həmidlə mən bir söz. Atamı gülmək tutur.

- Uşaqlar, bir-bir. Mən başa düşmürəm ki, nə deyirsiniz. İcazə verin, əvvəl atanın sərçəsi danışsın, sonra atanın pəhləvanı, sonra da atanın kəpənəyi. Balacadan böyüyə. Bismillah.

Tuba danışsın deyə biz sakit qalırıq.

Bayaqdan dayanmadan danışan Tuba indi lal-dinməz qalır, mat-məəttəl bizə baxır. Biz üçümüz də gözlərimizi ona zilləyib gözləyirik.

- De, sərçəm, danış! – atam deyir.

Tuba qısa fasilə verəndən sonra deyir:

- Gəl evə.

Bu bir cümlə atamın ürəyini alır.

- Qızıma qurban olum mən! Yaxşı, əzizim! Yaxşı, gözəl! Gələcəm, tez gələcəm...

Atamın səsi kəsilir. Tuba günahkar adamlar kimi bizə baxır:

- Mənim taxsıyım idi?

- Yox, əzizim, - deyə anam təskinlik verir, - sən nə etdin ki?! Özü kəsildi.

Hamı narahat olsa da, atamın səsini eşitmək gözəl dad kimi ağzımıza dolur. Mən yenə suallarımı verə bilməsəm

də, yaxşıyam; o qədər yaxşıyam ki, bugünkü ziyarətin ömrümün ən gözəl ziyarətlərindən olacağını bilirəm.

Ayaqqabıların təhvil verildiyi yerə doğru gedirik. Anamın halı suallarımı cavablandıracaq həddə yaxşıdır:

- Ana, atamın gördüyü iş yaxşı işdirsə, xalqın xeyrinədirsə, niyə bəziləri bizə qarşı hirsliyərlər?

- Bax, əziz qızım, bizim peyğəmbərimiz xalqın xilasını üçün həm çalışdı, həm də daşa basıldı. Daşlar onun xalqı xilas etməsinə mane olmadı, daha çox çalışmasına səbəb oldu. Çünki xalqın daha çox xidmətə ehtiyacı var.

10

Məktəblər hələ də tətil, yay havası hələ də istidir. Həmidrza ilə Tuba səhərdən axşama qədər yüz dəfə “Ata haçan gəlir?” sualını verəndə isə yayın istisi daha yandırıcı olur.

Gündüzümüz uzundur; çox uzun. Gündüzü tutub iki tərəfdən dartmışlar. Atam olanda ayağını gündüzün rezini üzərinə qoyur, dartılmağa qoymur, səhərlə axşamı bir-birinə çox yaxınlaşdırırdı. İndi isə ayağını çəkdiyi üçün bu tərəfdən o qədər dartırlar ki, günəş tez gözlərini açır; o tərəfdən də günəşə nə qədər yalvarırsan, gözlərini yummur; yorulmaq bilməyən hiperaktiv uşaq kimidir. Gündüz uzun olanda gecə qısalmalıdır. Lakin belə deyil, əksinədir. Gecə ilə gündüz bir-birini ötmək üçün yarışa giriblər. İyirmi dörd saat olub qırx səkkiz saat. İndi bilirəm ki, evimizin gecə-gündüz zamanları atamın əlindəymiş. O gedəndən bəri gecə-gündüzün rezini çıxıb. İndi ürəkləri haracan istəyir, dartılırlar.

Günün bir qədərini televizora baxmaqla keçiririk. Hər bir bədii və cizgi filminə atamı göstərlər. Həmidrza ilə Tuba soruşurlar: “Ata haçan gəlir?” Bəzən özləri də yorulub yalnız bunu deyirlər: “Ata...”

Günün bir hissəsində kitab oxuyuruq. Saatın əqrəbləri tərpəninə canları çıxır. Biz kitabı sona çatdırırıq, amma əqrəblər sona çatmırlar.

Birlikdə çay içirik; bir dəfə, iki dəfə... Sonra bilirik ki, çay da ezam günü dadını atamın çantasına qoyub onunla gedib. Çay yorğunluğu çıxarmaq yerinə yorucu olub.

Günün bir hissəsində üçümüz oynayırıq. Bəzən oyunun ortasında dava düşür, bir-birimizi vururuq. Mən hamıdan az vurur, hamıdan çox vuruluram. Sonra da küsmək və minnət eləmək. Tuba heç kimin üzrünü qəbul etmir, deyir ki, qoy atam gəlsin, görərsən. Atamın onu nazlamasını istəyir: “Atanın Tubası, atanın balı...”

Bütün bu müddətdə anam işləyir. Tikiş maşınının səsi bizim oynamaq, qışqırmaq, gülmək və ağlamağımızın musiqisidir. Anam çox çalışır ki, evin kirayə pulu üçün problem yaşamayaq.

Hərdən bizə qonaq gəlir, hərdən də biz qonaq gedirik; daha çox babamgilə.

Yay da gecə-gündüzün uzunluğuna baxıb. Builki yay bir neçə yaydan uzundur; bir neçə ildən uzundur. Hər il üçaylıq tətillərim sürətilə keçərdi. Bir səfərə çıxan kimi, Quma, Cəmkərana, ziyarətə və qohumlara baş çəkməyə gedən kimi, bir az gəzən kimi, yay dərslərində iştirak edən kimi sentyabr özünü yetirirdi. Məktəb ləvazimatları, çanta,

ayaqqabı və plaş almağa gedirdik. Bu ilsə sanki sentyabr təqvimdən çıxıb.

İlk günlərdə elə bilirdim ki, atam çoxlu pul qoyub gedib. Çünki anama hər dəfə pul lazım olanda atamın cibindən götürürdü. Bu məsələ bir neçə ay davam etdi. Mən təəccüblənirdim ki, nə yaxşı, atamın cibindəki pullar qurtarmır! Ancaq bir dəfə gördüm ki, tikdiyi paltarın pulunu alan kimi aparıb atamın pencəyinin cibinə qoyur.

Anam ehtiyaclarını atamdan aldığını hiss edərək çox sevinir.

Ailə üzvlərimizdən hansınınsa paltarlarını boğçaya yığanda atamın paltar boğçasını da açıb yerbəyer edir; həftədə bir dəfə. Yorulmur. Atamın boğçasına bizim boğçamızdan çox vaxt ayırır.

Bu günlərdə hamımız ata üçün darıxırıq.

Həmidrza rəssamlıq kursuna gedir. Ona hər dəfə tapşırıq verəndə atamın rəsmini çəkir. Tuba da qələm götürüb vərəqi qaralayır və deyir ki, atanı çəkdim. Hərdən mən də rəssamlıq həvəsinə düşürəm. Bilmirəm, bəlkə də, atamın portretini çəkmək həvəsi məni buna sövq edir. Həmidrza ilə Tubaya: “Görək kim atanı daha yaxşı çəkəcək” deyirəm və üçümüz də çəkməyə başlayırıq. Mən yarışın qalibi olmaq istəmirəm, amma atamın üzünü pis də çəke bilmirəm. Qəşəng çəkirəm; Həmidrza həsrətlə deyir:

- Bacı, sən nə gözəl çəkirsən!

Tuba da qaraladığı vərəqi göstərüb deyir:

- Mən hamıdan göyçəy çəkmisəm.

- Bəli, bacı can, - deyirəm, - sənin rəsmi dünyanın ən gözəl rəsmidir!

Üçümüz də gülürük.

Rəsmi güzgüyə yapışdırıram ki, önündə dayanan hər kəs özündən qabaq atamı görsün.

Bu gecə onu yuxuda gördüm. Rəsmdəkindən çox qəşəng idi. Adamlarına pərvanələrin hekayəsini danışdı. Birdən uzaqdan çox sürətli alov gəlməyə başladı. Atamı nişan almışdı. Çox çalışdım ki, qışqırıb ona xəbər verim, amma səsim boğazımda qalmışdı, bayıra çıxmırdı. Alov atama çatıb üzünün önündən keçdi.

Həyəcanla yuxudan oyandım. Ürəyim avtomat kimi döyünürdü. Qollarım boşalmış, ölmüşdü. Üzümü soyuq tərlə yumuşdular. Kaş bir nəfər tapılıb mənə su verəydi!

Anam namaz qılırdı. Əgər yatmış olsaydı, mənim belə güclü həyəcanımdan diksinib oyanardı.

Ayağa qalxıb süst bədənimi mətbəxə sarı sürüdüm. Bir az su içdim. Dəstəməz alıb səccadəmə və Quranıma yaxınlaşdım.

Quran dərslərimi çox sevirəm. Əgər bu dərslər olmasaydı, Allah bilir, atamsız isti yaya necə dözərdim!

Oxuyuram: “(Allahın düşmənlərinə qarşı) döyüş xoşunuza gəlmədiyi halda, sizə vacib edildi. Bəzən xoşlamadığınız bir şey sizin üçün xeyirli, bəzən də xoşladığınız bir şey sizin üçün zərərli ola bilər. Allah bilir, siz bilməzsiniz!”

- Qızım, - deyə anam yanımda oturur. – Yuxuda nə qədər danışdırdın!

Gülümsəyir, yuxuda atamı gördüyümü demirəm; alovun gəlib üzünün önündən keçdiyini söyləmirəm. Mənim narahat olmağım bəsdir. Onun yetərinə narahatlığı var.

Atamla dostları Suriyaya gedəndən bəri onlardan bizə pis bir xəbər gəlməyib. Amma burada əmin-amanlıqda qalanların başına pis hadisə gəlib. Dünyanın ən təhlükəli nöqtəsinə gedənlər salamatdırlar, salamat qalsınlar deyə vəğzaldan geri qayıdanların isə ikisi dünyadan köçüb.

Anamla birlikdə Quran dərsinə gedəndə bir küçənin başında yas xonçası gördük. İki gəncin fotosu çərçivələrə salınmışdı. Ətrafdakı ev və dükanlara qara parçalar vurulmuş, divarları başsağlığı bannerləri örtmüşdü.

Anam köks ötürüb yavaşca dedi:

- Allah yaxınlarına səbir versin! Necə də cavan imişlər!

Xonçanın önündən keçəndə cavanların tanış siması kəndir olub ayağıma dolaşdı. Daha irəli gedə bilmədim.

Anam soruşdu:

- Niyə dayandın?

- Bunlar bizim qohumlarımız deyillər?!

Daha diqqətlə baxdı, yazılardan adlarını oxudu.

- Yox!

- Axı çox tanış gəlirlər!

Yad biri kimi dodağını salladı. Yoluna davam etmək istəyirdi. Bir anlığa gözlərimin pərdəsi açıldı: dəmiryol vəğzalının adamla dolu zalı, atamla dostlarının şənliyi, məlum üç nəfərin hirsələnməsi, məscid imamının camaatı Asifi dinləməyə dəvət etməsi... Gün eynəyi ilə

motosikletin yanında şəkil çəkdirmiş ucaboy və seyrək saçlı cavan oturacağın üstünə çıxmışdı. Atam mat-məəttəl ona baxmış, fikirləşmişdi ki, görəsən nə deyəcək. Asif “həmvətənlər” deyə sözə başlamışdı. Onun və məscid imamının sözlərindən sonra çoxu qayıtmışdı. Gənclərin biri ata-anası ilə birgə zaldan çıxanda qaça-qaça atamın yanına qayıtmış: “Vallah, xəcalətliyəm, ağa Təvəssüli” - demişdi. Atam əlini onun çiyninə qoyub demişdi: “Narahat olma, Xeyirməhəmməd! İnşallah, gələn dəfə qismət olar”...

Asif Hüseynzadə ilə Xeyirməhəmməd İbrahiminin şəkilləri mənə baxırdı.

Əlində çörək küçədən keçən bir qadın bizi görüb yaxınlaşdı. Əynində qara paltar vardı. Dedi: “Motosikletdən yıxılıblar. Hər ikisi kəllə-beyin travması alıb. İki aya yaxın reanimasiyada qaldılar. Ailələri nə qədər xərc çəkдилər, axırda da belə!”

Anam köks ötürdü və Fatihə oxuyub yoluna davam etdi.

Mən də yola düzəldim. Suallarımın cavabının yolum üstə peyda olduğunu hiss edirdim. Sanki kimsə göndərir. Suallarımı atama verəcəkdim. Bəs cavabları göndərən kimdir?

11

Bir müddətdir anam çox aktiv olub. Atam ona tapşırıqlar verir: “Filan döyüşçünün evinə get, qoca anasına baş çək”; “Filankəsin atası infarkt olub. Get xəstəxanaya, onu ziyarət elə”; “Evə bu qədər pul gətirəcəklər; aparıb filankəsin ailəsinə verərsən. Atası tikinti zamanı binadan yıxılıb, işləyə bilmir”; “Hər ailənin bir mesajı olacaq; qeyd edib mənə deyərsən”.

Bir müddətdir kimin problemi olursa, bizə gəlir. Problem anam tərəfindən həll olunması olanda telefonla və ya gedərək həll edir. Biz tək qalmayaq deyər Məsumə xalanı da çağırır. Atamın həll edəcəyi bir problem olanda da telefonu bizə verməzdən qabaq ona deyir, sonra növbə bizim danışmağımıza çatır.

Nədənsə bu gün anam bir az diltordur. Çox danışmır, özünə qapanır. Tubanın paltarlarını şkafdan çıxarıb geydirir. Həmidrzaya deyir ki, sən də hazırlaş. Divar

saatına baxıram. Quran dərsmə bir saat qalır. Bəs anam niyə tələsir? Mənim sual dolu üzümü görəndə deyir:

- Fatimə can, çanta götürmə.

- Niyə?

- Behişt-Rza məzarlığına gedirik, - deyə çadra və çantasını şkafdan çıxarır.

Dilxorluğunun səbəbi yavaş-yavaş aydın olur. Daha ətraflı məlumat verməsini gözləyirəm, amma vermir. Mən də heç nə soruşmuram. Özümü bununla sakitləşdirirəm ki, bir çox məsələlər kimi bunun da zamana ehtiyacı var. Ancaq beynimə başqa bir fikir gəlir:

- Ana, bilirsən də, bu gün cümə axşamı deyil!

- Nə olsun ki?!

Bu asanlığa pərt oluram. Bilmirəm niyə inanmaq istəmir ki, mən daha uşaq deyiləm, bir işarəsi ilə məsələnin kökünə qədər gedirəm. İndi də işarələrindən bilinir ki, nəşə baş verib, amma onu açıq şəkildə demək istəmir. Bilmirəm niyə.

Belə olanda adam məcbur qalıb başqa yollara əl atır, o qədər yol dəyişir ki, axırda bağlı qapı üzünə açılır.

- Ana can, olmaz ki, Behişt-Rzaya başqa gün gedək? Mənim Quran dərsmə olmayan bir gün.

Çantasını çiyinə atır, qatlanmış çadrasını açır:

- Yox, əzizim. Şəhid ziyarətinin savabı Quran dərsmədən az deyil.

Anam əsl sözü deyənə oxşamır. Özü demiş, ağa Əlirza Təvəssülünün xanımıdır axı!

Eybi yox, o, Təvəssülünün xanımidırsa, mən də qızıyam, özü də böyük qızı. Ürəyimdə deyirəm: “Ana xanım, fırlat, biz də fırladaq!”

- Mən bir az halsızam, - deyə bəhanə gətirirəm, - evdə qalıram.

Mənə elə baxır ki, sanki sözümə inanmır; ya da inanır, amma çarəsiz qalıb.

- Oyun çıxarma, - deyir.

- Oyun deyil, ana can. Mənim halım yoxdur, siz gedin.

- Necə yəni?! Sən indicə Quran dərsinə gedirdin, heç demirdin halsızam.

- Quran dərsi vacib idi. Qurana görə dözmək istəyirdim.

Çadrasını başına atır. Arxası mənə dayanır, üzünü görmürəm.

- Şəhid də vacibdir!

- Şəhid?!

Söz anamın ağzından çıxır. İş işdən keçdiyini və sözü geri qaytara bilməyəcəyini görəndə soruşuram:

- Atamın adamlarından kimsə şəhid olub?

Kövrəlib başını aşağı salır. Daha sual verməyib tez hazırlaşır. Həmidə də deyirəm ki, tez olsun.

Evdən çıxan kimi isti hava nəfəs yolumuzu daraldır. İyulun istisi dəhşətlidir.

Qara geyimli adamlar bir evin önünə toplaşıblar. Anam onlara doğru gedib bizi də arxasınca aparır. Biz adamlara qoşulan kimi pıçıltılar başlayır. Bəzi iynəli sözləri eşidir, amma üz vurmuruq.

Anam Əfqanıstan ləhcəsi ilə bir neçə nəfərlə hal-əhval tutur. Bəziləri soyuq şəkildə salamlşırlar, bəziləri səmimi. Heç kimin başqası ilə danışmağa hövsələsi yoxdur. Gənc bir qız anama doğru gəlir. Qara geyimli yaşlı bir qadın onun ardınca gələ-gələ deyir:

- Qayıt, Fəriba!

Qız ona məhəl qoymadan yaxınlaşır:

- Mənimlə işiniz olmasın...

Anamın önündə dimdik dayanır. Baxışlarından od yağır.

- Nə olub, bacı? – deyə anam mehriban tərzdə soruşur.

Qadın qızın qolundan tutub dartır. Qız uzaqlaşa-uzaqlaş anama doğru cümlə atəşinə başlayır:

- Allaha şükür ki, sən inqilabçı ərin yaxşıdır. Deyirlər ki, başından bir tük də əskilməyib. Deyirlər ki, komandan Əbu Həmid olub; Əfqanıstanın milli qəhrəmanı. Nəyin bahasına? Kimin qanı bahasına?..

Bir neçə nəfər onu danlayır. Yaşlı qadın anamın yanına qayıdır. Gözlərindən xəcalət və üzrxahlıq yağır. Anam üçün qucaq açıb deyir:

- Sən Allah, məni bağışla, qızım. Bu heç bizdən deyil, qonşumuzdur. Biz Əzimi razılıqla Əhli-beyt yanına göndərmişik.

- Mən sizdən xəcalətliyəm, ana, - deyə anam qadının üzünü öpür.

- Sən niyə xəcalətli olursan?! İslam düşmənləri xəcalətli olsunlar! Oğlum Əzim o cavanlar kimi

motosiklet qəzasında ölsəydi, yaxşı olardı?! Mən Əzim
getdiyi yolla qürur duyuram!

Anamın gözlərindən yaş axır. Tuba ilə Həmidrza
təəccüblə ona baxırlar.

Yavaş-yavaş əsəblərim pozulur. Əgər şəhid dəfninə
gəlmişiksə, niyə gizlicə? Niyə burada bu qədər az adam
var? Məgər bu şəhid canını bütün xalq üçün qurban
verməyib?! İndi bütün Məşhəd əhalisi bura gəlməli idi.
Onu şəhərdə dəfn etməli idilər. Görəsən onu hərəmə
ziyarətə aparıblar?

Beynimdə lal bir suala cavab tapan kimi yanında dörd
yeni sual doğulur; məsələn, bu Əbu Həmid məsələsi.
Məgər atam Həmidin atasıdır? Bəs niyə Əbu Həmid
demirlər? Əslində, niyə Əbu Fətimə demirlər? Niyə Əbu
Tuba demirlər?

Bu suala artıq anam cavab verməlidir.

Camaatın baxışı bir tərəfə yönəlir. Təcili yardım maşını
gəlib. Onun ardınca bir neçə avtomobil də gəlir. Yەر
enənlər görkəmlərindən vəzifəli adamlara oxşayırlar.
Kamuflyaj hərbi forma geymiş bir neçə nəfər tabutun
altından tutur. Biri ruhanidir. Əvvəl elə bilirəm ki, həmin
məscid imamıdır; yaxınlaşanda görürəm ki, ona heç bir
bənzərliyi yoxdur.

Şəhid dəfni başlayır; şəhadətdən heç bir əlamət
olmadan. Sadə bir tabutdur, üzərinə heç bir bayraq
çəkilməyib.

Bir nəfər oxumağa başlayır:

- Şərəfli tövhid sözünün haqqına: La ilahə illəllah...

Camaat cavab verir:

- Məhəmməddir rəsul və Əli vəliyyullah.

- Ucadan de: La ilahə illəllah.

Bir dəfə atam “Ayaqyalın müharibə” kitabını oxuyurdu. Bir yerində barmağını kitabın arasına qoyub gözünün yaşını sildi. Soruşdum ki, ata, ağlayırsan? Dedi: “İran-İraq müharibəsindən xatirələrdir. Bizim həmvətənlərimizdən olan Əbdürrəhim Cəmşidi adlı bir nəfər cəbhəyə gedir və çox məzlumcasına şəhadətə qovuşur. Kimyəvi xəsarət alıbmış. Bir ay xəstəxanada yatır, amma görüşünə gedəcək heç bir tanışı olmur. Ən məzlum zamanı isə dəfnidir. İranda qərrib olduğuna, valideynləri və qohumları Əfqanıstanda olduğuna görə cəmi iyirmi-otuz nəfər tabutunu götürüb Vəraminin Davudabad kəndində qərribcəsinə torpağa tapşırır...”

Camaatın içindən bir səs gəlir:

- Əzim həzrət Zeynəbin və Rükəyyə xatunun hərəmlərini müdafiə edərkən şəhid oldu...

Adam az olduğuna görə səsin sahibini tapmaq çox da çətin olmur. Hərbi forma geyinənlərdən biridir. O, ağlaya-ağlaya qışqırır:

- Bu solmuş gül hardan gəlib?..

Camaat təkrar etmək üçün ağzını açmamış naməlum bir kişi hamını susdurur:

- Sakit! Xahiş edirəm, həmin “La ilahə illəllah” şüarını deyin. Bizim həssaslıq yaratmağa ixtiyarımız yoxdur, - deyir və özü şüar işini öhdəsinə götürür: - Ucadan de: La ilahə illəllah!

Naməlum kişiyə hırlənirəm. Necə yəni həssaslıq yaratmaq?! Əgər, Allah eləməmiş, atam da şəhid olsa, başına bu oyunu açacaqlar? Heç şəhidi də gizlədərlər?! Hətta balaca qəsəbəmizdə də elan etmədilər ki, bir həmvətənimiz şəhid olub, canını bu xalqın təhlükəsizliyi üçün qurban verib. Bəs atam getməsinin səbəbini belə izah etməirdi?! Kim anama deyib ki, hətta uşaqlarından da gizlətsin?

Anama da hırlənirəm.

İyul istisi qiyamət qoparır. Lakin dəfn mərasimi o qədər soyuqdur ki, mən titrəyirəm. Şəhidin ailəsinə yazığım gəlir.

Behişt-Rzaya yola düşürük; bəziləri öz maşınları ilə, biz maşınısızlar da bir avtobusla.

Şəhidin namazını Behişt-Rzada qılırıq. Dəfndən sonra hamı gedir, yalnız ailəsi qalır.

Anam şəhidin ailəsinin yanında oturub Fatihə oxuyur. Həmidrza ilə Tuba torpaqla oynayır. Bütün paltarlarını toza bələşdiriblər. Anamın onlarla işi yoxdur. O qədər ağlayıb ki, gözləri qızarıb və qəşəng olub. Buna baxmayaraq, mən hələ də ondan acıqlıyam.

Qayıdanda özü söhbətə başlayır:

- Şəhidlərin yer üzündə necə dəfn olunmaları önəmli deyil. Əsas məsələ göydəki mərasimdir. Orada minlərlə mələk iştirak edir.

Hələ hırlıyım. Ayağımı yerə çırpıb səsimi qaldırıram:

- Ana, o kişi kim idi axı?! Niyə dedi ki, həssaslıq yaratmayın? Məgər şəhid şüarı demək həssaslıq yaradır?

Anam ətrafına baxıb dedi:
- Gedək, qızım. Bizim təhlükəsizlik məsələlərindən xəbərimiz yoxdur. Yəqin, belə məsləhətdir. Gördün ki, şəhidin ailəsi də heç bir etiraz etmədi. Biz niyə aşdan isti kasa olaq ki?!

Atamın şəhid olması fikri yenə yadıma düşür. Anama deməyə ürəyim gəlmir. Qəhər məni boğur. Heç nə demədən yola düzəlirəm; anamla uşaqlar da arxamca.

12

Dördaylıq ayrılıqdan sonra atam bu gün görüntülü zəng vuracaq. İndiyədək bir neçə dəfə səsini eşitmişik. Bu gün isə özünü görəcəyik; o da bizi görəcək.

Tuba dayanmadan danışır. Danışmadığı vaxtlarda da atam üçün şeir oxuyur:

“Gözəl, ay üzli atam,
Sənsən arxa-dayağım.
Güllər kimi qəşəngsən,
Səni sevirik dünya qədər.
Allah eləsin, həmişə yanımda qalasan,
Mənə minlərlə yeni nağıl oxuyasan...”

Həmidrza az danışır, daha çox fikrə gedir. Beynindən nə keçdiyini bilmirəm. Bir neçə dəfə onu danışdırmağa çalışdım, amma alınmadı.

Anam hicabını düzəldir, hətta çadra da geyir. Mənim sual dolu baxışlarıma cavab olaraq deyir:

- İnternetə etibar yoxdur, sən də başına çadra at.

Təsbehini götürür, otaqda gəzə-gəzə zikr deyir.
Anam atamla görüntülü əlaqə saxlamağın
mümkünlüyünü bilmirdi. Bunu ona mən dedim.

Bir neçə gün qabaq Quran dərindəydim. Dostum
Rizvanə çox sevincəkdi. Mənə dedi ki, atam axşam
Suriyadan görüntülü zəng vurmuşdu.

- Bu, mümkündür? – deyə təəccüblə soruşdum.

- Hə, təzə imkan yaradıblar, - dedi. – Sənin atan
komandir, heç indiyə qədər sizinlə görüntülü
danışmayıb?

Bilmədim nə cavab verim. Məsələnə anama söylədim.
Atama mesaj yazdı. Atam cavab vermədi.

Ertəsi gün Rizvanə məndən soruşdu:

- Nə oldu? Ata-anana dedin?

Anamın mesaj yazdığını, atamın hələ cavab
vermədiyini demədim.

- Əgər şərait yaransa, zəng vurur, - dedim. – Yəqin ki,
hələ şərait yaranmayıb.

Bu dəfə anama dedim ki, atama zəng vurub özündən
soruşsun. Zəng vurub dedi:

- Sən niyə görüntülü zəng vurmursan? Uşaqlar
darıxıblar, səni görmək istəyirlər...

- Alo! Alo!.. Səsin niyə belə oldu? Alo... Yaxşı...
salamat qalın.

Bu dəfə də bilmirdim Rizvanəyə nə cavab verim.
Danışmağa imkan yaranan kimi dərslərdən danışır, atamın
görüntülü zəng vurub-vurmadığını soruşmağa
qoymurdum. Dərstdən sonra sağollaşanda isə məni çağırıdı:

- Fatimə can, mənə bax.
Dayandım.
- Mən dünən atamdan soruşdum, - dedi.
- Nəyi?
- Soruşdum ki, Əbu Hamid niyə ailəsinə görüntülü zəng vurmur.

Çox marağımı çəkdi. Artıq nəinki söhbəti dəyişmir, hətta əsas mətləbə keçməsinə səbirsizliklə gözləyirdim. İndi də Rizvanə mızıldayırdı.

- Hə, danış; atan nə dedi?
- Heç nə. Dedi ki, o, komandirdir, bütün imkanlar ixtiyarındadır; yəqin, başı qarışıqdır.

Tez sağollaşıb Camiətül-Qurandan çıxdım. Anam məni gözləyirdi. Üz-gözümdən narazı olduğumu hiss edib halımı soruşdu.

- Atam daha ağını çıxarıb, - dedim. – Necə yəni mən komandirəm, ailə-uşaqlarıma zəng vurmağa vaxtım yoxdur?! Quranın harasında yazılıb ki, Allah yolunda vuruşan adam ailəsini unutmalıdır?!

Anam dayanmadan deyindiymi görüb səsinə sürətlə gedən səsimin önünə atdı və onun əyləcini çəkdi:

- Yaxşı! Daha niyə təkrar rejiminə keçmisən?! Etirazın var? Olsun! Bu dəfə zəng vuranda deyərsən. Mən də arxandayam.

Bu hadisədən iki-üç gün keçdi. Anam hər gün mesaj yazır, səs göndərir, zəng vururdu. Bütün bunlarda bir sözü vardı: “Uşaqlar səni görmək istəyirlər. Görüntülü zəng vur!” Atam nə qədər yayındırıcı cavablar verirdisə, anam

razılaşmırdı. Axırda bu gün günortadan sonraya, yəni indiyə vaxt təyin etməyə məcbur oldu.

Hamımız oturub dördaylıq ayrılıqdan sonra atamın üzünü görməyi gözləyirdik. Televizoru da söndürmüşük ki, atamı görməyə və səsini eşitməyə heç nə mane olmasın.

Gözlərimi telefonun qara ekranına dikirəm. Ekran ağarmalı, qaranlığın içindən “ata” adlı bir işıq çıxmalıdır. Biz dörd nəfərin ürəyini işıqlandırmalı, evin qaranlığını yox etməlidir. Tuba bunu eşitdiyi andan əl çəkmir, dayanmadan deyir:

- Mən atamı görməyi istiyəm. Mən onunla danışmaq istiyəm...

Həmidrza soruşur:

- Bəs niyə zəng vurmur?

- Səbirli ol, dadaş, - deyirəm. – On dörd dəfə salavat de, inşallah, zəng vurur.

- Mən də desəm, zəng vuyay? – Tuba deyir.

- Sən salavat desən, mütləq zəng vurur!

Sevincək salavat deməyə başlayırlar. Tuba nə saymağı tam bilir, nə də sözləri düzgün tələffüz edir. Həmidrzaya baxıb barmaqlarını qatlama-qatlama salavat deyir. Mən də səbirsizlənirəm.

Tiq-taq, tiq-taq...

Saatın əqrəblərinin taqquşması, öz nəfəsimin səsi, Həmidlə Tubanın salavatlarının və anamın zikrinin fısıltısı, bizdən bir neçə küçə aralıda göyərtili satan Vanet avtomobilinin səsucaldanının gurultusu, hətta küçədə futbol oynayan uşaqların qışqırtısı ayrı-ayrılıqda

qulaqlarıma dolur. Bilmirəm gözlədiyimə görə diqqətim bu qədər artıb, yoxsa bu gün hər şeyin səsi güclənib.

Ekran hələ də qaradır. Elektrik enerjisinin az olmadığına əmin olmaq üçün ekranı bir dəfə işıqlandırıb söndürürəm.

Qapının zəngi bomba partlayışı kimi hamını şok edir. Anam:

- Vay, yadıma düşdü, paltarları aparmağa gələcəkdilər,
- deyir, otağa girib bir qucaq təzə tikilmiş paltarla çıxır.
- Salavatlar bitdi, - Həmidrza deyir.
- Məndə də bitdi, - deyə Tuba sevincək qışqırır.

Anam zaldan bayıra çıxır.

Həmidrza ilə Tubaya bir cavab fikirləşincə telefonun ekranı yanır. Atamın adı və şəkli görünən zəngi qışqırtımı həyəətə çatdırır. Anamın telefonunda atamın adı “Eşqim” qeyd olunub. Kamuflyaj formada bir kişi görüntüsü görünür. Təəccüblənirəm. Həmidrza ilə Tuba da mat-məəttəl baxırlar; tanımaqla tanımamaq arasında bir şey. Atamın müharibəyə getdiyini bilsəm də, belə bir görkəm təsəvvür etmirdim.

- Atadır! - deyirəm.

Tuba ilə Həmidrza məndən də bərk qışqırırlar. Anam qaça-qaça gəlir. Ürəyim avtomat kimi döyünür. Dörd baş bir-birinə yapışır. Səkkiz göz telefonun ekranına tuşlanır.

Telefonu bir az aralıda tutub. Bədəninin yarısı görünür. Arxasında torpaq sipər, tank və döyüşçülər var. Atam gülümsəyir:

- Necəsiz, atanın balları?

Hamımız salam veririk.

- Salam. Hamınız birdən gəlmisiz? Belə gücüm çatmaz, donaram. Burda bir döyüşümüz var, başına qəlpə dəyib. Hərdən donur, hər şeyi yadından çıxarır.

Hamımız gülürük. Tuba bir şey başa düşməsə də, gülməkdə bizə yoldaşlıq edir. Sonra birdən qışqırır:

- Ata can, səni çox seviyəm...

Atam çox sevinir:

- Mən öz qızıma qurban olaram! Öz sərçəmə qurban olaram!

- Ata, əynindəki nədir? – Həmidrza soruşur. – Çox yaraşıqlı olmusan. Mənə də alarsan?

- Yaxşı, mənim gül oğlum! Gərək pəhləvanların belə paltarı olsun. Sən də evin pəhləvanısan. Səninçün alıb gətirərəm.

Qapının zəngi çalınır. Fikir verməyib özümüzü eşitməzliyə vururuq. Amma Tuba qaçır.

- Getmə, Tuba, boş ver, - anam deyir.

Tuba zaldan çıxır.

Atam deyir:

- Bəs mənim sərçəm hara getdi?

- Qapının zəngi çalındı, açmağa getdi, - deyə anam cavab verir.

Bir şey diqqətimi cəlb edir. Atam niyə telefonu aralı qoyub? Biz oraları görək deyəmi? Kamuflyaj formasını görək deyəmi? Atam belə şeyləri nümayiş etdirən deyil axı. Niyə telefonu üzünün bir tərəfinə tutub? Niyə üzünü tam şəkildə bizə çevirmir?

- Bəs eynəyin hanı? – anam soruşur.

- Eynək?!.. Səngərdə qalıb.

Bu da başqa bir şübhəli cavab. Necə yəni səngərdə qalıb?! Atam həmişə eynək taxardı, indi niyə taxmayıb? Balaca telefon ekranından ailəsinin üzünü aydın görmək istədiyi həssas bir anda eynək taxmamasını qəbul etmək olar?!

- Atam üzünün bir tərəfini niyə göstərmir? – deyə anama işarə verirəm.

Həmidrza səsini qaldırır:

- Ata, üzünün o tərəfinə baxım.

Atam diksinib:

- Yaxşı, başqa sözünüz yoxdur? İndi telefon sönəcək. Yenə zəng vuracam. Tuba canla sağollaşa bilmədim, - deyir və telefon sönür.

Anam Həmididi danlayır:

- Niyə dedin ki, üzünün o tərəfinə baxım?

- Özünüz dediniz ki, göstərmir.

Üçümüz də dilxor oluruq. Sanki suzuzluqdan yanırdıq, suyu dodaqlarımıza qədər gətirib geri qaytardılar, boğazımıza heç nə getmədi. Mənim nə qədər sualım, nə qədər şikayətim vardı! Anam heç danışmağa macal tapmadı. Hətta adi hal-əhval tutmaq da boğazında qaldı, bayıra çıxmadı.

Hamımız şokda ikən Tuba əlində su qəbzə şeir oxuya-oxuya sevincək və tələsik gəlir:

- Gözəl, ay üzün atam,

Sənsən ayxa-dayağım.

Güllər kimi qəsəngsən,
Səni seviyik dünya qədəy...
Aman bu andan! Xudaya, Özün kömək ol!

Bu an barədə düşünməmişdik. Üçümüz də heyərdə qalmışıq; sınmağa hazır olan çatlaq heyərdə. Anamın baxışları şəfqət hovuzudur; pərvanə qanadından da nazik divarları var. Bilmirəm ki, anamın kiçik bir zərbə ilə alt-üst olacaq halına yanım, yoxsa şənlik sarayı birdən-birə uçacaq Tubanın halına.

Eyni həvəslə qışqırır:

- Mən atamla danışmaq istiyəm.

Ağrılı sükut içində bir-birimizə baxırıq. Onda bilirik ki, atamın şoku Tubanın şoku qarşısında heç nədir.

Tuba telefonu anamın boşalmış əlindən alıb qara ekranına baxır:

- Bəs ata hanı?! – deyir və ağlamağa başlayır: - Mən atanı az göydüm...

Anamın qəlbi sınır. Mən də üzülürəm. Həmidrza otağa girib qapını bağlayır.

13

Bazar günü, 21 iyul 2013

Bu gün mübarək ramazan ayının 11-idir. İsti qiyamət qoparır. Bu havada oruc tutmaq çox çətinidir. Mən tam oruc tuturam, Həmidrza isə tabaq orucu. Bilmirəm, atam da oruc tuta bilir, ya yox. Bilmirəm, Məşhədin istisi çoxdur, yoxsa Suriyanın.

Anam çox narahatdır. Narahatlıq onu əldən salıb. Onun narahatlığı isti və oruca görə deyil, eşq və həsrət növündəndir. Bəzən düşünürəm ki, ailəmizin ən məzlum üzvü anamdır. O, həm üç uşağın narahatlığını idarə etməlidir, həm də özünün; həm də adi vəziyyətdə yox, narahatlığın son həddində.

Düşünəndə ki, bu, atamın məktubları gec gələndə üzüqibləyə oturan, atamdan məktub xəbərinin dirilik suyu kimi diriltdiyi adamdır, bu günlərin ona necə ağır keçdiyini anlayıram. Daha ağırı odur ki, o, bütün bunları bürüzə verməməyə çalışır.

Heyif ki, məktub yollamaq dövrü bitib, səsli və görüntülü zənglər məktubun yerini tutub. Kaş yenə məktub yazmaq olaydı! Adamın daxilindəki alovu heç nə məktub qədər söndürə bilmir. Heç bir qeyd ürəyin ağır yükünü məktub qədər yüngülləşdirə bilmir.

Anam qeyd yazır; mən də yazıram. Amma qeyd hara, məktub hara?! Məktub yazanın enerjisini də özüylə aparır. Zərrə qədər də soyutmadan şəhər-şəhər, ölkə-ölkə gedib özünü oxuyanın qəlbinə yetirir. Sanki yolda hərərəti bir az da artır. Yol nə qədər uzun olsa, məktub bir o qədər isti olur. Qeyd deməli sözləri ürəkdən çıxarır, amma ürəyə salmır, sözlər havada sərgərdan qalır. Sanki raketin atıldığını görürük, amma hədəfə dəydiyini yox; sanki kosmik gəmi yerdən ayrılır, ondan heç bir xəbərimiz olmur, bir də bir neçə aydan sonra yerə qayıdıb məruzə edir.

Anam qərarlıdır; başı üzölmüş quşdan da qərarlı. Görüntülü zəngdə atamın üzünü gördüyü vaxtdan, atam qəsdən üzünün yarisını, həm də uzaqdan göstərdiyi vaxtdan, gözlərində eynək olmadığını, üzündə göyermə əlamətlərinin olduğunu görəndən bəri qərarlıdır. Əli çatan hər kəsə zəng edir: Suriyadan gələnələrə, Suriyaya getməyə hazırlaşanlara, atamın özünə.

Bu gün Məhəmmədrza Xavərinin səfərdən qayıtdığını bildi. Günorta onu görməyə və atamı soruşmağa getmək istəyirdi. Məhəmmədrza yaralıdır, bir müddət xəstəxanada yatıb, indi isə istirahət üçün evə buraxılıb. Evləri bizdən bir neçə küçə aralıdadır.

- İndi günortadır, - anama dedim. - Yaralıdır, birdən istirahət etmək istəyər. Axşamüstü bir yerdə gedərik.

Razılaşdı, amma atəş açılandan sonra silahın lüləsində qalmış güllə kimi; sanki deyiblər ki, orada qal, bayıra çıxma. Nə haldadır o? Nə qədər gözləyəcək? Bir saat, iki saat, üç saat...

Yola düzələn kimi tez çataq deyə Tubanı qucağına götürür. Tuba ağır olsa da, elə addımlayır ki, Həmidlə mən qaçmağa məcburuq. Tövşüyürük. Anam bizdən də çox yorulub, amma bir an da dayanmır.

Küçə ensiz, Xavərigilin qapısı kiçikdir. Qapı küçə səviyyəsindən o qədər aşağıda qalıb ki, köhnəlmiş zənginə Tubanın da əli çatır. Qısa divarın üstünə şifer vurublar. Həyətdən su şırıltısının səsi gəlir. Anam Tubanı yerə qoyub belini düzəldir, sonra əlini zəngə doğru uzadır. Tuba mızıldamağa başlayır. Zəngi Tuba bassın deyə anam əlini çəkir. Tuba barmağını zəngə basıb saxlayır. Bülbül cəh-cəhinin fasiləsiz səsi balaca həyəti bürüyür. Az sonra şırıltı kəsilir.

Məhəmmədrza atamın köhnə dostudur. Əfqanıstanda Talibana qarşı müharibədə döyüş yoldaşı olublar.

Çəkələyin laqqıltısı qapıyacan gəlir, sonra da kilidin açılma səsi. Gözlərimi iki qapı tayının ortasındakı xəttə dikirəm. Zolaq ehtiyatla açılır, iki lay arasında məsafə yaranır. Bir cüt ana gözü aradan bizə baxır. Hacı xanımdır, bizi tanıyır. Ana bizə qucaq açır.

- Bəh-bəh! Görün kimlər gəlib! Hörmətli Təvəssüli ailəsi.

Hacı xanım çırmamış qollarını açıb hər birimizi səmimi şəkildə içəri çəkir, sonra üzünü otağa tutub bərkdən Rza əmini çağırır:

- Rza can, ağa Təvəssülünün xanımı və uşaqları gəliblər...

Bir neçə toyuqla xoruz fürsətdən istifadə edib qapıya doğru qaçır. Küçənin yarım metrlik hündürlüyünü uçaraq qət edib gözdən itirlər. Tuba sevincək arxalarınca qaçır. O da küçənin hündürlüyünə qalxıb gözdən itir. Həmidrza çox gözləmir. Anam hər ikisinə qışqırır:

- Hara getdiniz?

- Qoy gedib oynasınlar, - deyə həacı xanım gülür. — Burda heç bir təhlükə yoxdur, narahat olma.

Otaqdan Rza əminin səsi gəlir:

- Buyurun evə.

Rza əmini pəncərədən görürəm. İki çəlik üstə əyilib. Üzü getdikləri gündən arıqdır; bir az da qaralıb.

Rza əminin atası bizi qarşılamağa gəlir:

- Salam. Xoş gəlmisiniz. Niyə içəri gəlmirsiniz?

Anamla mən də salam veririk. Hacı xanım deyir:

- Mən bu paltarları ipdən asım, gəlirəm. Siz buyurun, keçin içəri.

Hovuzun yanındakı plastik ləyən Rza əminin döyüş paltarlarını qucaqlayıb.

İçəri giririk. Rza əmi sarıqla bağlanmış ayağını yerə qoymur. Bizim oturmağımızı gözləyir. Çəliklərini divara söykəyib bədənini çətinliklə döşəyə doğru endirir. Üzgözü qırıqlanır. Gözləri mənə sataşanda gülümsəyir:

- Oruc-namazlarınız qəbul olsun, inşallah!
- Çox sağ olun, - deyə anam cavab verir. – Allah sizdən də qəbul eləsin! Əsl ibadət sizinkidir.

Küçədən Tuba ilə Həmidrzanın səs-küyü gəlir. Rza əmi eynəyini gözüinə taxıb:

- Biz Əbu Hamidin şagirdiyik, - deyir, sonra mehriban tərzdə mənə baxıb əlavə edir: - Fatimə canın xoş halına ki, belə atası var!

“Əbu Hamid” ləqəbi barədə fikirləşincə Rza əminin növbəti cümləsi yağ kimi canıma yayılır.

Anam ləqəb üzərinə barmaq qoyur:

- Əbu Hamid?

Rza əmi gülür:

- Mən də Höccətəm. Təhlükəsizlikdən ötrü orada adlar dəyişdirilir. Əlirzaya dedilər ki, ad seç. Oğlunun adı Həmidrza olduğuna görə Əbu Həmidrza qoymaq istəyirdilər, özü isə dedi ki, yox, Əbu Hamid olsun. Biz də təəccüb etdik. Məncə, Əbu Hamid ləqəbi Əbu Həmidrzadan daha rəvan olduğuna görə bunu seçdi.

Anam sanki nə isə xatırlamış kimi deyir:

- Yox!

Rza əmi təəccüblənir. Mənim təəccübüm ondan da çoxdur. Bu hadisə Suriyada baş verib, anam necə əminliklə deyir ki, yox?

Anamın gözləri parıldayır. Təxmin edirəm ki, bilmədiyi bir şeyi düşünüb tapdığına görə sevinir.

- Fatimə balacaydı. Həmidrza ilə Tuba dünyaya gəlməmişdilər. Vəziyyətimiz çox pis idi; Əlirza xəstə,

işsiz, pulsuz... Əmisi deyirdi ki, pis tale Əlirza adına düyünlənib, gərək adını dəyişdirək. Söhbət gedirdi ki, hansı adı qoyaq. Hərə bir ad təklif edirdi. Adları Quranın arasına qoyduq. Üç dəfə açdıq, üçündə də Hamid adı çıxdı. Əlirza bu adı sevirdi. İmam Rzanın (ə) doğum günü idi; şirniyyat payladı.

Anamın gözlərinin parıltısı mənimlə Rza əminin gözlərinə də keçir. Maraqlı xəbərdir. Rza əmi gülə-gülə soruşur:

- Pis tale bizim Əlirzadan əl çəkdi, ya yox?

- Bəli. Bilmirəm xurafat idi, təlqin idi, həqiqət idi... Hər nəydisə, vəziyyət dəyişdi.

- Bəs niyə onu Hamid çağırmadınız? – deyə soruşuram.

- Əvvəldə bir neçə dəfə çağırdım, sonra yaddan çıxdı.

Rza əmi fikrə gedir:

- Gör ha!.. Maraqlıdır...

- Əbu Hamid yaralanıb?

Anamın bu qəfil sualı daha maraqlı olur və otaq bir qədər sükuta bürünür. Rza əmi yavaşca başını qaldıraraq anamla mənə göz qoyur.

Hacı salamlaşmaq üçün içəri gəlir. Anamla mən ayağa qalxırıq. Hacı deyir:

- Buyurun, əyləşin. Gərək iftardan sonra gələydiniz, biz də xəcalətli olmazdıq.

Otururuq. Anam deyir:

- Xəcalətli düşməniniz olsun! Siz bizim böyüyümüzsünüz!

- Allah sizi saxlasın! Öz evinizdir. Onda icazə verin, buaxşamkı iftarınızın savabı bizə çatсын.

- Çox təşəkkür edirəm, hacı. Evi çox boş qoymaq olmaz; təhlükəlidir. İnşallah, Əlirza gəlsin, birlikdə sizə zəhmət verərik.

O gedəndən sonra Rza əmi boğazını arıtlayıb deyir:

- Düzü... yaralanma yox, çünki ayaqüstü müalicə aldı...
Üzünə balaca bir qəlpə dəymişdi.

Mən qəhərimi udub soruşuram:

- Xəstəxanaya da getmişdi?

Rza əmi bir az fikirləşir, bağlı dodaqlarında yavaş-yavaş təbəssüm yaranır:

- Qaçdı.

- Qaçdı?! – deyə anam heyrətlənir. – Xəstəxanadan? Niyə?

Rza əminin gülüş səsi gəlir:

- Siz ki Əlirzanı məndən yaxşı tanıyırsınız! Onu yatızdırmaq istəyirdilər, dedi ki, əl çəkin, mənim çoxlu işim var. Dərmanlarını aldı, xəstə geyimini çıxardı və qaçdı.

Anam nəfəsini səslə şəkildə buraxır. Nəfəs səsinə qəm nəğməsi var.

Əmi eynəyini düzəldəndə atamın eynəyi yadıma düşür:

- Rza əmi, atam niyə eynəksiz idi? Görüntülü danışığda gördük.

Anamın bu gözlənilməz sualdan xoşu gəlir.

Rza əmi iki sualın cavabını birləşdirib verir:

- Eynək?.. Hə... yerə yıxıldı, eynəyi sındı.

- Üzü üstə? – deyə anam narahat halda soruşur.

Rza əmi lal-dinməz bizə baxır. Yaş qatı anamın gözlərini örtür. Mən çənəmin altına sürüşmüş istini hiss edirəm.

Anamın səsi batıq halda boğazından çıxır:

- İndi necə? Eynəyi var?

Rza əmi bizim halımızı dəyişməyə çalışır.

- Hə, hə... İki gündən sonra aldı; narahat olmayın.

Hacı xanımın səsi özündən qabaq otağa girir:

- Mənim güləb güllərim necədirlər? Niyə bizə baş çəkirlər? – deyir, içəri girəndən sonra isə əlavə edir: - Uşaqlar toyuq-cücə sevirilər. Bir-ikisini tutub qutuya qoyaram, apararsınız.

- Yox, sən Allah, hacı xanım, - deyə anam birdən özünə gəlir, - bir qarış həyatımız var, toyuq-cücə yeri deyil.

- Əvəzində uşaqların başları qarışar, gündə sizə bir yumurta da verər.

Həmidrza ilə Tuba tər içində sevincək içəri girirlər. Həmidrza utana-utana deyir:

- Ana, hacı xanım Tuba ilə mənə toyuq və xoruz vermək istəyir.

Anam göz-qaş işarəsi ilə Rza əmini göstərir. Həmidrza anamın nə demək istədiyini başa düşüb salam verir. Rza əmi qucağını açıb deyir:

- Salam, əminin balası! Hardaydın? Səninçün darıxmışdım.

Anam Həmidrzanın Rza əminin ayağını tapdamasından qorxur:

- Rza əminin ayağından muğayat ol!
- Gərək mənim ayağım Həmiddən muğayat olsun, - Rza əmi deyir.

Tuba da gəlir:

- Ana, mən cücə istiyəm!

Hamımız gülürük. Rza əmi Tuba üçün də qucağını açıb atamın sözlərini deyir:

- Atasının Tubası necədir?

Atam yadıma düşür; darıxıram.

Anam işarə verir ki, gedək. Hacı xanım anamın işarəsini duyub ısrarla qalmağımızı istəyir:

- Hara gedirsiniz?! Vallah, qoymaram! İftara burdasız. Özgə deyilsiz ki; bir şey hazırlayıb birlikdə yeyəcəyik.

Anam təşəkkür edib deyir:

- Allah süfrənizə bərəkət versin! Hacıya da dedim; evi çox boş qoya bilmərik, təhlükəlidir.

- Belə çox pis olar axı!

- Yox; Məhəmmədrzanı ziyarət etməyə, Əlirzanın da vəziyyətini öyrənməyə gəlmişdik.

Anam ayağa qalxmazdan qabaq Rza əmidən bir söz soruşmaq istəyirəm. Çox tərəddüddən sonra deyirəm:

- Ana, əmidən bir söz soruşa bilərəm?

- Uzun deyilsə, soruş, - deyə anam başını aşağı salır.

Rza əmi də məni həvəsləndirir:

- Soruş, əmi balası. Niyə tələsirsiniz? Nə istəyirsiniz, soruşun!

- Sizin getməyinizin təsiri oldumu? Mən eşitmişəm ki, onlar çox güclüdürlər; çox vəhşidirlər. Amerika onların

tərəfindədir. İsrail və Ərəbistan onlardır. Siz beş-on nəfər, doğrudan da, bir iş görə bilərsiniz?

Rza əmi yastığı dizinin altına çəkir və dizini yavaşca onun üstünə qoyur. Yerini rahatlayandan sonra ata təbəssümü ilə mənə baxır:

- Əminin balası, düz deyirsən, bütün supergüclər onlardır. Onlar çox güclüdürlər, amma biz onlardan da güclüyük; çünki Allah bizimlədir. Özün de; daha güclü deyilik?! Buradan gedəndə iyirmi iki nəfər idik. Oradakı komandirlər bizim üst-başımızı görəndə ələ salıb dedilər: “Fəhləliyə gəlmisiz?!” Biz dedik: “Yox, vuruşmağa gəlmişik; həzrət Zeynəbin və xanım Rükəyyənin hərəmlərini müdafiə etməyə gəlmişik”. Bizi ciddiyyə almadılar, bir neçə yüngül silah verib dedilər ki, gedin, istehkamın arxasında dayanın, düşmən gəlsə, atəş açın. Əbu Hamid dedi ki, biz bacarığımızı əməldə göstərməliyik. Bir dəfə silahlılar hücum edəndə yekə-yekə danışanlar qorxub qaçdılar, Əbu Hamidin uşaqları, həmin fəhlələr, üz-başları döyüşçüyə oxşamayanlar isə dağ kimi dayanıb müdafiə etdilər. Bir dəfə bizim komandirlərimiz düşmənin hücum etmək qərarına gəldilər. Şəxsi heyəti irəli apardılar, amma düşmən mövqeyini ələ keçirə bilmədilər, bir qədər şəhid verib geri qayıtdılar. Əbu Hamid dedi ki, icazə verirsiniz mən uşaqlarımla hücum edim? Dedilər ki, bu fəhlələrlə? Əlimizdən bir iş gələcəyinə inanmasalar da, razılaşıdılar. Əbu Hamid planı önünə qoyub yaxşıca araşdırdı, sonra dedi: “Əvvəl kəşfiyyata getməliyik”. Düşmən səngərlərinin yaxınlığına qədər getdik, neçə nəfər

olduqlarını, səngərlərinin harda yerləşdiyini, tanklarının nə qədər olduğunu öyrənib qayıtdıq. Əbu Hamid uşaqlardan cəmi on beş nəfər seçdi, dedi ki, bunlar kifayətdir. Minaatanlara dedi ki, mən ratsiyadan xəbər verən kimi bu nöqtələri vurun. İrəli getdik. Minaatanlar Əbu Hamidin əmri ilə səngər və tankları vurdular. Biz hətta bir şəhid də vermədən mövqeyi ələ keçirdik. Komandirlər onda Əbu Hamidi tanıdılar; fəhlələri tanıdılar. Əbu Hamid dedi ki, biz özümüz bir batalyon olmalıyıq; Fatimiyyun batalyonu. O vaxtdan bəri nə vaxt Fatimiyyunun adı çəkilirsə, Allah düşmənləri qorxuya düşürlər. Əbu Hamid deyib: “Elə edəcəyəm ki, Fatimiyyunun adı İsrailin canına vəlvələ salacaq, dünyada heç bir zalım məzluma zülm etmək həvəsinə düşməyəcək...”

Hacı xanım dodaqaltı “afərin” deyir. Anam mənə baxır və ezam günü atamla birgə oxuduğu ayəni oxuyur:

- “O qədər olub ki, azsaylı dəstə çoxsaylı dəstəyə qalib gəlib; Allahın izni ilə!”

Halım çox yaxşılaşır. Sağollaşib bayıra çıxanda Yer kürəsinin çox kiçik olduğunu, atamın bir neçə addımla onun bu başından o başına gedəcək qədər böyük insan olduğunu hiss edirəm. Adım Fatimə, atamın batalyonunun adı da Fatimiyyun olduğuna görə çox sevinirəm.

Əbu Hamid yadıma düşür. Həmidrzanı da öz sevincimə şərik etməkdən ötrü onu Hamid çağırıram. Təəccüblə mənə baxıb gülür.

14

Nəhayət, yay bitdi, məktəblər açıldı; amma atam gəlmədi!

Atam altı aydan çoxdur gedib. Dörd ad gününü arxada qoymuşuq: iyulda Həmidrzanın, avqustda mənim, sentyabrda anamla atamın. Bu il doğum günlərinin heç birinin dadı olmadı. Xala xətrin qalması deyə təkcə şirniyyat alırdıq. Bir-iki dəfəsində isə onu da almadıq; anam bişirdi; şərbət də düzəlttik və atamın yerinin göründüyündən danışdıq.

Tuba iki yaş yarımındır. Həmidrza ikinci sinifdə oxuyur. Özü inşa yazır, hekayə kitabı oxuyur. Kaş atam gəlib bu şirin günləri görəydi! Mən də beşinci sinfə gedirəm.

Bu il sinifdə özümü qərib hiss etmirəm. Bir neçə nəfər də mənim kimi olub; ya ataları Suriyaya gedib, ya qardaşları. Hamısının başçısı atamdır: komandan Əbu Hamid!

Rza əminin vəziyyəti azca yaxşılaşan kimi Suriyaya qayıtdı. Hələ yaraları sağalmamışdı. Deyirdi ki, Əbu Hamidi tək qoya bilmərəm; deyirdi ki, hər dəfə “Fatimiyyun” sözünü eşidəndə ruhum qanad çalib uçur. Çəlikləri kənara qoyub axsaya-axsaya getdi. Halbuki hələ çəliyə ehtiyacı vardı.

Dördümüz də onu yola salmağa getdik. Hərəmiz onunla atama bir şey yolladıq: məktub və rəsmdən tutmuş anamın bişirdiyi xörəklərə qədər.

İndi atamız üçün çox-çox darıxmışıq. Onunla ayrılıq olub yeddi ayyyyy...

“Y” səsini o qədər uzatmaq istəyirəm ki, böyük bir atmosfer yaransın; Yer kürəsi boyda. Onda “yeddi ay” səsi o qədər əks olunsun, uzansın, təkrarlansın ki, bütün İran xalqı, bütün Əfqanıstan və Suriya xalqları yeddi ayın necə uzun olduğunu anlasınlar!

Bu yeddi ayda Fatimiyyun uşaqlarından bir neçəsi şəhid olub. Hər bir əfqanıstanlı döyüşçünün şəhadət və ya yaralanma xəbəri daşın suya düşməsi kimi dalğa yaradır. Daş Suriyada düşür, amma çox tezliklə sərhədləri aşıb İran torpaqlarına daxil olur, şəhər-şəhər irəliləyib Məşhədə çatır, Gülşəhrə və Hövzə tələbələri məhəlləsinə, bizim evimizin içinə. Yalnız bizim deyil, bütün evlərə bir-bir baş çəkir. Bir dəstəni özünə mindirib Suriyaya aparır. Minməyə layiq olmayanlara isə özü minib batırır. Adamların özlərinə bağlıdır; ya minir, ya minilirlər; ya su başlarından keçir, ya başları sudan.

Şəhidlər hələ də məzlumcasına, sakit və xəbərsiz dəfn olunsa da, o dalğa işini görmüşdür. Suriya könüllüləri günbəgün çoxalır.

Suriyada Əbu Hamidin şöhrəti artdıqca bir dəstənin buynuzları da bizə doğru tuşlanır.

Bəziləri bizə çox hörmət edirlər, bəzilərinin isə, imkanları olsa, evimizə od vurub bizimlə birgə yandırarlar! Anam hədələri bizdən gizlətməyə çox çalışır. Əvvəllər bunu yaxşı bacarırdı, sonralar isə hədə-qorxular o qədər açıq-aşkar edildi ki, gizlətmək mümkün olmadı.

Atam olanda ev telefonumuzun zəngi narahatlıq deyil, sevinc yaradırdı. Üçümüz kimin zəng vurduğunu təxmin etmək və dəstəyi tez götürmək üstə yarışırıdık. Tuba balaca ayaqları ilə bir tərəfdən qaçırdı, Həmidrza oğlan lovğalığı ilə bir tərəfdən, onların vəziyyətini nəzərə almalı olan mən də bir tərəfdən.

Atam evdə olanda əl çalib Tubanı həvəsləndirirdi. O, bəzən həyəcanlanıb yolda yıxılırdı. Həmidrza dəstəyə çatanda Tubanın ağlamaq səsi bütün tavana yapışırdı. Atam onu qucağına götürüb telefonun yanına aparır, Həmidrza sağollaşmazdan qabaq dəstəyi alıb ona verirdi.

İndi isə vəziyyət çox dəyişib. Zəng səsi, xüsusən də pis vaxtda, ələlxüs gecə vaxtı daha zəng səsi deyil, həyəcan signalıdır! Anamın rəngi qadır. Kimsə telefona sarı qaçanda qışqırır: “Götürmə! Heç kim telefona əl vurmasın!”

Həmidrza ilə mən bu cümlənin mənasını yaxşı başa düşürük. Bəs Tuba?! Məhz bu, problem yaradır. Həmidrza

ilə mən anamın sözünü dəstəkləmək üçün Tubanın üstünə qışqırırıq. Zavallı Tuba qorxu içində telefondan uzaqlaşib elə ağlayır ki, üçümüzün də ürəyi od tutub yanır. Atamın onu himayə etməsinə ümidlə ətrafına baxır, evdə olmadığı yadına düşəndə yanıqlı ağlamasına bir cümlə qatır: “Mən atamı istiyəm!” Anam atam kimi yaxınlaşıb onu qucağına götürür, əzizləyir... Buna baxmayaraq, atamın yeri yenə görünür.

- Ata evdə olmadığına görə hər zəngə cavab verməməliyik, - anam deyir, - kim qapını döydü açmamalıyıq!

Şübhəli zənglər başlayana qədər bu xəbərdarlıqlar adi tapşırıq idi. Bir neçə zəng isə məsələni ciddiləşdirdi, xəbərdarlıqlar güclü həyəcan, əsəb və çaşqınlıqla birləşdi.

Bir dəfə Tuba şən və sevincək dəstəyi götürdü, həmişəki şirin dili ilə dedi:

- Alo! Salam.

Nə eşitdisə, birdən üzünün təbəssümü soldu, şənlik, üzərinə bir dolça su tökülən gözəl sulu boya rəsmi kimi yerə şırıldadı. Balaca badam gözlərini qorxu və iztirab zəbt etdi. Heyrətlə bizə baxırdı, rəngi qaçmış nazik dodaqları qorxudan əsirdi. Söz sinəsində həbs olmuşdu.

- Kim idi? Nə dedi? – üçümüz də birdən soruşduq.

Anam qaçıb dəstəyi əlindən aldı, həyəcanla dedi:

- Bəli. Buyurun...

Anamın üzünün rəngi bizim narahatlığımızı daha da artırdı.

- Ağ, yavaş danışın... Ağ, tərbiyəsizlik etməyin... Özü yoxdursa, sizin onun arvad-uşağını hədələməyə haqqınız yoxdur!..

O zəng təhlükəsizliyin evdən qaçış zəngi oldu. Anam dəstəyi yerinə qoyan kimi yenə zəng çaldı. Tubada telefona cavab verməyə heç bir həvəs qalmamışdı. Anam tapşırırdı ki, heç kim dəstəyi götürməsin.

Telefon zəngi evin zəif divarlarına dörd tərəfdən vurulan gürz kimi idi; bir zərbə, iki zərbə, üç zərbə... doqquz zərbə! Hər zərbə divarların uçmaq ehtimalını artırır. O anda yeganə arzum gürz vuranın peşman olması idi; birinci və ikinci zərbədən sonra çəkilib getsin. Lakin bir mərhələdən sonra dərhal nəfəsini təzələdi və yenə başladı: bir zərbə, iki zərbə, üç zərbə... doqquz zərbə...

Hər zərbə evdəki hər kəsin ürək döyüntülərini gücləndirirdi. Axırda ürəklər sinələrin içində partlamağa qalmışdı.

Tubanın artıq telefondan acığı gəlirdi. Telefon zəngi daha onu sevindirmirdi; nəinki sevindirmir, onu qorxu və təşvişə salırdı. Anam ev telefonunu kəsdi, mobil telefonunu da səssiz rejimə keçirdi.

O gündən anamın uşaqlara qarşı təhlükəsizlik tədbiri artdı; xəbərdarlıq üzərinə xəbərdarlıq, ehtiyat ardınca ehtiyat.

Daha Həmidini çörək almağa göndərmir, bizi evdə tək qoymurdu. Hara gedirdisə, bizi də dartıb aparırdı; hətta çörək almağa da.

Bir dəfə səki ilə gedirdik. Bir motosikletçi səkiyə çıxdı. Anam hininə tülkü cummuş toyuq kimi bizi divara yapışdırıb çadrasının arxasında gizlətdi. Motosikletçi başına kaska qoymuşdu, üzü görünmürdü. Bizim yanımıza çatanda dayanıb bir neçə dəfə möhkəm qaza basdı, kaskanın qara şüşəsi arxasından bizə baxdı. Mən anamın əllərinin əsdiyini hiss etdim. Həmidrzanın qeyrəti coşmuşdu, çadranın arxasından çıxmaq istəyirdi; anam qoymadı. Motosikletçi ətrafına baxdı, insanları görüb qaza basdı və getdi.

Bir dəfə Məsumə xala bizə gəlmişdi. Anam onunla dərdləşirdi. Mən bir-iki metr aralıda oturub kitab oxuyurdum. Məlumatsızlıqdan tənə gəlmişdim: atamdan, təhdidlərin səbəbindən, anamın sükutunun sirrindən məlumatsızlıq və s. Üzüm kitaba baxırdı, beynimsə bütün ordusunu səfərbər etmişdi ki, qulağım vasitəsilə hər şeyi görsün; hər şeyi eşidib dərk etsin. Sanki gözlərimi götürüb qulaqlarıma yerləşdirmişdilər.

Xalamla anam pıçıltıyla danışırılar. Xalam pıçıldamaqdan yorulub nəfəsinə bir az səs əlavə edəndə anam etiraz edirdi:

- Sss! Fatimə eşidər...
- Bacı can, belə yaşamaq olar?! Get, şikayət elə, de ki, bizim həyatımıza təhlükə var, uşaqlarıma görə narahatam.
- Elə lap pis olar; tərslik edərlər, uşaqlara zərər yetirərlər.
- Bəs belə yaxşıdır?! Həyatınız Bərzəxə dönüb. Əgər yeriniz olsaydı, gecələr gəlib burda yatardıq.

- Bir gecə, iki gecə deyil ki, bacı can! Allah bilir, vəziyyətimiz nə vaxtacan belə olacaq.

- Əlirzanın xəbəri var?

- Yox, ona deməmişəm. Yazığın beyni kifayət qədər məşguldur, arvad-uşağının fikrini də əlavə etmək istəmirəm.

- Nə deyim, vallah?! Mən sizdən ötrü çox narahatam. Heç olmasa, get, korpusa de, sizinçün bir şey fikirləşsintlər.

- Zəng elədim, dedilər ki, həssaslıq yaratmamalıyıq, vəziyyət daha pis olar. Deyirlər ki, çox əziyyət çəksəniz, xəbər verin, başqa bir məhəllədə sizə ev tapaq... Amma uşaqların məktəbi də var.

- Məktəb hər yerdə var. Önəmli olan sənin və uşaqların təhlükəsizliyidir.

Xalamla anamın danışığı bilmədiklərimdən nəşə azaltmadı, ancaq həyəcanımı çoxaltdı. Başa düşdüm ki, anamın əli bağlıdır, hətta şikayət də edə bilmir; başa düşdüm ki, bu vəziyyət uzun müddət davam edəcək; başa düşdüm ki, atamın ailə-uşaqlarından da önəmli işləri var...

Həyətimizin divarı alçaqdır; kimsə girmək istəsə, asanlıqla aşar bilər.

Bir gecə pis bir hadisə baş verdi. Hamımız yuxu aləmindəydik. "Hamı" deyəndə Həmid, Tubanı və özümü nəzərdə tuturam. Anamın o anda yuxuda, yoxsa oyaq olduğunu bilmirəm.

Qapının zəngi çalındı. Mən yuxudan oyanıb divardakı saata baxdım. Əqrəblər 12-ni keçmişdi. Anam həyəcanlandı. Həm uşaqların oyanacağına görə narahat

idi, həm də gecənin bu vaxtı qapıya gəlmiş adamlardan qorxurdu. Qapının zəngi dayanmadan çalırdı. Küçədən motosiklet səsi gəlirdi. Bir az sonra zənglə kifayətlənməyib yumruqla qapını döyməyə başladılar.

- Ana, gecənin bu vaxtı kimdir? – deyə səsim əsə-əsə soruşdum.

Anamın səsi də əsirdi:

- Bilmirəm. Yəqin, səhv gəlirlər.

- Ana, açmayasan ha!

- Yox, əzizim, narahat olma.

Qorxurdum. Küçədən bir neçə nəfərin hündür danışiq səsi gəlirdi:

- Evdədirlər, qapını açmaq istəmərlər. Bərk vur!

Kobud bir səs qışqırdı:

- Elə bilirsiniz, sizin evdə olduğunuzu bilmirik? Əgər xoş dillə qapını açmasanız, sizinlə başqa dillə danışacağıq.

Anam özünü itirmişdi, nə edəcəyini bilmirdi. Telefonunu götürüb titrək əllə bir nömrə yığmağa başladı, amma fikrindən dönüb yarımçıq qoydu.

- Ana, ata deməmişdi ki, kimsə sizi narahat etsə, deyin ağa Rzayıya zəng vursun?! – dedim.

- Mən necə gedib bunlara nömrə verim?! – məzlumcasına dedi. – Əgər başadüşən olsaydılar, gecənin bu vaxtı qapımıza gəlməzdilər ki!

- Onda polisə zəng vur, 110-a.

Deyəsən, öz beynindən də keçirmiş.

- Hələ görək... Əgər getməsələr...

Sözünü bitirməmiş şüşəyə böyük bir daş dəydi. Telefon anamın əlindən düşdü. Şüşənin qorxunc qırılma səsi Həmidrza ilə Tubanı həyəcanla yuxudan oyatdı. Həmidrza yuxulu-yuxulu yerində fırlandı. Tuba anamın qucağına qaçıb ağlamağa başladı. Mən də anama yapışdım. Bilmirəm, mənim bədənəm çox əsirdi, yoxsa anamın. Bu dəfə ağlaya-ağlaya yalvardım:

- Ana, sən Allah, zəng vur... İndi evə doluşacaqlar...

Qorxudan anamın səsi qalınlaşdı, həmin adamlar da eşitsinlər deyə qışqırdı:

- Qələt edirlər... Qorxmayın, uşaqlar... evə girə bilməzlər... İndi zəng vururam, polis gəlib dərslərini verəcək...

Həmidrza qışqırdı:

- Bunlar kimdir? Bizimlə nə işləri var?

Anam telefonu götürüb dedi:

- Allahdan xəbərsiz hansı vəhşilədirsə, indi polis gəlib atalarını yandıracaq!

Küçədən bir bağırçı səsi gəldi:

- O xain ərinə de ki, qeyrəti varsa, gəlib öz arvad-uşağını müdafiə eləsin!

Anam nömrəni yığdığı zaman motosikletin uzaqlaşmaq səsi gəldi.

O gecə heç birimizin gözünə yuxu getmədi. Tuba anama yapışmışdı, bir an da ondan ayrılmırdı. Bir neçə dəfə yuxuya gedəndə də dəhşətli çığırtılar eşidib yuxudan dıksınırdı.

Səhər anam zəng vurub taksi çağırırdı. Küçəyə çıxanda düşməən pusqusundan qorxan adam kimi idik. Anam əvvəl küçəyə boylandı, sonra həyətdən çıxdı, maşının qapısını açıb dedi:

- Uşaqlar, tez gəlin, minin!

Həmidrza öndə oturdu. Anam Tubanı qucağından ayırmadı. Yolda tövsiyələr verdi:

- Tənəffüs zənglərində kimsə ardınızca gəlsə, nəbadə sözünə qulaq asasınız! Heç yerə getməyin, özüm gələcəm dalınızca. “Məni anan yolladı, atan yolladı” desələr də, əsla inanmayın!

15

Şənbə günü, 5 oktyabr 2013

Bu gün böyük gündür. Bu gün həyatımın ən önəmli günüdür. Təkcə mənim yox, bütün ailəmizin ən önəmli günüdür. Heç bir şənlilik bugünkü qədər böyük, heç bir bayram bugünkü qədər şirin olmayıb; ən azı, mən, Həmidrza və Tuba üçün. Anam belə günləri, bəlkə, əvvəllər də təcrübə edib.

Təxminən yeddiaylıq bu müddətdə nə qədər “ilk” yaşamışam: atamla uzun səfər öncəsi ilk sağollaşma, ailəmizin ilk dəfə başsız qalıb qorxu, təhdid və təhqirlərlə yaşaması, ilk dəfə döyüş yaralısı görmək, ilk dəfə bir şəhidin qəribcəsinə dəfnində iştirak etmək... indi də yeddiaylıq həsrətdən sonra ilk dəfə atamı qarşılamaq.

Səhər çağı atam zəng vurub dedi ki, Dəməşq hava limanındayam, təyyarəyə minib İrana gəlirəm, günortadan sonra da Tehrandan Məşhədə uçacağam.

Evə güclü sevinc və həyəcan doldu; o həddə ki, bir az da uzansaydı, evi partladardı. Atam bir şey bilirmiş ki, bir gün öncədən bizə xəbər verməyib. Atamın yolda olduğunu bilə-bilə bir gün gözləyə bilərdik?! Əgər bir həftə öncədən desəydi, nəinki ev, bütün məhəllə bizim həyəcanımızdan partlayardı.

Anam babamla nənəmə zəng vurub dedi ki, axşamüstü bizə gəlsinlər, birlikdə şam edək; ata ilə, Əbu Hamidlə, Suriyadakı əfqanıstanlı qüvvələrin komandiri ilə birlikdə.

Üst-başımızı təzələyib Şəhid Həşiminejad adına hava limanına yola düşürük. Tuba yolda bizi sual atəşinə tutur:

- Ata təyyayə ilə gəliyə?
- Bəli, bacı can.
- Mən təyyayəyə “bay-bay” eləməy istiyəm.
- Yaxşı, bacı can, “bay-bay” elə.
- Ata təyyayədən məni göyüy?
- Əlbəttə görür.
- Ata da “bay-bay” ediy?

Taksidə öndə oturmaş Həmidrza üzünü arxaya çevirib gülür. Tubanın şirindilliyi sürücünün də xoşuna gəlir:

- Hə, atacan “bay-bay” edir... Göydən qızını görüb əl yelləyir, “bay-bay” edir.

Tuba utanır və daha heç nə soruşmur.

Hava limanına çatırıq. Anama deyirəm:

- Kaş bir dəstə gül alaydıq!
 - Atanın xoşu gəlmir; amma tez desəydin, alardıq.
- Anamın dəlili məni qane etmir:

- Biz öz borcumuzu yerinə yetirməliyik. Əvvəla, ata gəlir; ikincisi, yeddi aydan sonra gəlir; üçüncüsü, böyük bir komandır gəlir.

Anam paxılları yamsılayır:

- Yaxşı-yaxşı, bildik daha! Baba qoyunu mənimçün almayıb ki! Alıb ki, sizin atanınızın önündə qurban kəssin.

- Olsun, amma gül başqa şeydir, - deyə fikrimdən dönmürəm. – Pulunu da öz xərcliklərimdən vermək istəyirəm.

Anam təslim olur:

- Yaxşı. Başımı keçəl elədin! İçəri girək, orda gül dükanı olar.

Girişə doğru gedirik.

Kimsə arxadan Tubanı çağırır. Kim ola bilər? Tubanı kim belə çağıra bilər; özü də həm kişi səsi ilə, həm zərif səslə; dərinə tumarlayıb qəlbinə girən meh qədər zərif səs; qəlbin dövrəsinə fırlanan bir səs. Kişi cəhəti ürəyə qüvvə və möhkəmlik verir, zərifliyi əlini qəlbin isti alına qoyub hərarətini soyudur; kişi cəhəti arxasız insana dayaq olur, zərifliyi onun əllərindən tutur, istiliyi bütün hüceyrələri məst edir.

- Atanın Tubası! Həmid can! Fatimə can!

Bu kişi səsi məni yerimdə dondurur. Bu zərif səs maqnit kimi məni özünə çəkir. Arxaya baxıram. Tanış adam görmürəm. Bizdən bir qədər aralıda taksilər cərgə ilə düzülüb. Sürücü və sənişinlər maşınların ətrafında gəzişirlər. Bəziləri minir, bəziləri sənişin gözləyir. Bir taksinin baqajı qalxıb. Bir nəfər çamadanını baqaja qoyur.

Bir neçə taksi eyni vaxtda yola düzəlir. Bir neçəsi də eyni vaxtda gəlir.

Mən tanışımı tapmıram. Səbirsiz gözlərimlə axtara-axtara anamdan soruşuram:

- Çağıran kim idi?

Tuba qışqırır:

- Atadı... oydadı... mənə baxıy...

Tuba həyəcan dolu səbirsizliyimizi bir az da artırır:

- Hanı? Hardadır? Biz niyə görmürük?

Bir taksinin arxasından bir kişi çıxır. Əynində kamuflyaj forma yox, kostyum var. Eynəyi qara, təbəssümü isə işıqlıdır. Səliqəli ağ dişləri uzaqdan parıldayır. Tuba ona sarı qaçır:

- Ata can!..

Atam oturur. Tuba onun qucağına hoppanıb bütün bədəni və bütün ruhu ilə sinəsinə yapışır. Atamın əli onun bütün vücudunu tumarlayır. Atam onun ətrini qoxulayıb məst olur. Ayağa qalxır. Tuba ilə birlikdə çevrilir. Biz atanı dövrəyə almışıq; başına dolanırıq.

Anam gözləri ilə gülüb dodaqları ilə ağlayır. Atam Həmidrza ilə mənim üçün qollarını açır. Tuba qollarını atamın boynuna elə düynləyib ki, rükuya da getsə, açılmaz. Həmidrza ilə mən də atama yapışıyıq. Bizi həm bədəni qızdırır, həm də nəvaziş əli məst edir.

- Hamınıza qurban olaram!.. Sizin üçün çox darıxmışdım...

Atamdan ayrılmaq istəmirəm. Onun ətri mənə soyuq qışda uçqun altında sığınacaq verən daxma olub.

Atamla anamın hal-əhval tutmasını eşidirəm.

Atamdan ayrılmaq güclü fırtınanın daxmanı uçurub məni sığınacaqsız qoyması kimi bir hiss bağışlayır.

Atamın ətri mənəvi rahatlıq ətridir; təşvişimi aparır, ürəyimi sakitləşdirir, ayaqlarımı möhkəmlədir.

Nə bəxtəvərdir Fatimiyyun uşaqları! Nə bəxtəvərdir Suriya qaçqınları!

Bir səs deyir:

- Hara gedirsiniz? Buyurun, minin... Hara getsəniz, mən qulluğunuzdayam.

Anamın səsinə eşidirəm:

- Uşaqlar, atanız yorgundur, uzaq yoldan gəlib. Ona əziyyət olar.

Atamın ürək narahatlığı yadıma düşür; və bizdən gizlətdiyi yaralı üzü. Tez ondan ayrılıram. Anam Tubanı atamın qucağından alır.

Hamımız taksiyə minirik. Atam, həmişəki kimi, öndə oturur, Tubanı dizi üstə oturdub saçını iyləyir.

Taksi yola düşür. Ailəmiz bir daha tam şəkildə bir araya gəlib. Atam olmayanda isə bir nəfər deyil, ailənin dirəyi əskilir.

Tuba elə bir söz deyir ki, bilmirik gülək, yoxsa ağlayaq:

- Bəs niyə hava limanına giymədiy? Siz demisdiz, atanı hava limanından gətirəcəyiy.

Anam onu qane etməyə çalışır:

- Tuba can, ataya görə hava limanına girəcəkdik. Ata oradan tez çıxdığına görə daha girmədik.

Tuba kövrəlir:

- Mən istəmiyəm! Mən hava limanına getməyi istiyəm!
Atamın Tubaya yazığı gəlir:
- Vay-vay! Mənim balaca sərçəm hava limanını görmək istəyirmiş, - deyib saatına baxır, hirsle nırçıldayıb əlavə edir: - Kaş vaxt olaydı, qayıdaydıq! Uşaqlar Behişt-Rzada məni gözləyirlər.
- Sürücü sürətini azaldıb deyir:
- İstəyirsiz qayıdaq?
- Yox, sürücü əmi, - deyə atam Tubanın başını tumarlayıb üzündən öpür, - mənim gözəl qızım icazə versə, sonra özüm onu hava limanına gətirəcəyəm. İndi onu yaxşı bir yerə aparmaq istəyirəm.
- Tuba başını atamın çiyninə qoyur.
- Hara təşrif aparırsız? – sürücü soruşur.
- Əvvəl Behişt-Rzaya gedirik, sonra da Gülşəhrə, - deyə atam cavab verir.
- Anam əlini atamın çiyninə qoyub yavaşca çağırır:
- Ağa Təvəssüli, evdə qonaqlarımız var, səni gözləyirlər.
- Baba ilə nənə, - deyə Həmidrza onun sözünü tamamlayır.
- Atam təsdiq əlaməti kimi başını yelləyir:
- Yaxşı; tez qayıdırıq. Fatimiyyun şəhidləri üçün çox darıxmışam: Əzim Vaizi, Seyid Hüseyn Hüseyni, Hacı Mahmud Kalani. Tez ziyarət edək, sonra gedək evə.
- Şəhid adları suallarımın barıt anbarını qızıqdırır. Sevinirəm ki, atam ixtiyarımdadır və istədiyimi ondan soruşa biləcəyəm; üç dəqiqənin bitəcəyindən qorxmadan!

16

- Nəsə olub?
- Bəli.
- Nə?
- Bilmirəm.
- Ata ilə əlaqəlidir?
- Bilmirəm; amma hə. Məgər evimizin bugünkü hadisələrinin ata ilə əlaqəsi olmaya bilər?! Mütləq əlaqəsi var; ya birbaşa, ya da dolayısı ilə!
- Nədən bu qədər əminsən?
- Anamın gözlərindən. Gözləri televizor ekranı kimi hər şeyi aydın göstərir: qəmi, sevinci, qorxunu, cəsarəti; hətta kimin üçün olduğunu da; kimin üçün qəmlənmək, kimin üçün sevinmək, kimin üçün narahat olmaq...
- İndi anamın gözləri narahatdır. Elə isə kimin üçün?
- Atam üçün!
- Anam narahatlığını, hətta gözlərini də məndən gizlətməyə çalışır. Bir söz soruşanda fikri başqa yerdə

olur. Çox az yeyir, çox az yatır. Hətta Tuba ilə rəftarı da dəyişib.

Anam elə bilir ki, narahatlığını bizdən gizlədə bilər. Lakin belə olanda narahatlıq bu evin oksigeninə daxil olur. Bu evdə kim nəfəs alsın, ağciyərinə narahatlıq daxil olur. Ağciyərlər şar kimi şişir. Narahatlıq nə qədər güclü olsa, şarlar bir o qədər çox şişir.

Mən həmişə atamdan bir xəbər gözləyirəm; qəfildən şarı partladır məni oksigendən məhrum edəcək xəbər!

On səkkiz aydır beləyəm. Bu on səkkiz ayda üç sinif dəyişmişəm; dördüncü beşə, beşdən altıya keçmişəm.

2014-2015-ci dərs ilindən iki ay ötür. Çox şey dəyişib. Artıq əvvəllərdə olduğu kimi gizlətməyə məcbur deyilik. Çox sirlər açığa çıxıb. Sinifdə bütün uşaqlar bilirlər ki, Əbu Hamid mənim atamdır; bilirlər ki, Suriyada vuruşur, Fatimiyyun briqadasını yaradıb və onun komandiridir. Bəzi sinif yoldaşları atamın döyüşçüləridir. İndi kimsə tənə vuranda və ya bəzi böyüklərin sözlərini təkrarlayanda tək olmuram.

- Deyirlər ki, Bəşşar Əsədin müdafiəçilərinə yaxşı pul verirlər!

- Onlar hərəmlərin müdafiəçiləridir, Bəşşar Əsədin deyil! Yaxşı pul istəyən təkfirçilər; çünki Ərəbistanın dollarları onların ciblərinə axır.

- Mənim qardaşım döyüş paltarını da özünü alıb.

- Atam deyirdi ki, Əbu Hamid deyib: "Elə edəcəyəm ki, Fatimiyyunun adı hansı zalımın qulağına çatdı, qorxudan siçan deşiyi axtaracaq!"

Fatimiyyunun və Əbu Hamidin adı günbəgün böyüyür. Böyüdükcə də Əbu Hamid bizə yaxınlaşmaq yerinə bizdən uzaqlaşır; kölgəsi divara düşən, divardan uzaqlaşdıqca kölgəsi də böyüyən adam kimi. Fatimiyyunun və Əbu Hamidin adı dillər əzbəridir. Bəziləri Fatimiyyunun adını eşidəndə hirsələnir, ağızlarına gələnə deyirlər, bəziləri isə bu adla nəfəslərini təzələyirlər.

Atam məzuniyyətə gələndə deyirdi:

- İyirmi iki nəfərlə məzlum şəkildə Suriyaya getdiyimiz dövr bitib. İndi qatar-qatar canlı qüvvə gəlir. Hətta bəzi iranlılar da Fatimiyyuna qoşulmaq üçün yalvarır, müharibə dövrünün bəsiciləri kimi kələk gəlirlər: pasportlarını dəyişdirirlər, özlərini əfqanıstanlı kimi qələmə verirlər. Hardasan səksəninci illərin Əbdürrəhim Cəmsidisi?!

Günlər ötür, mənim narahatlığım da getdikcə ciddiləşir. Mən bu il məktəbimizin böyük şagirdlərindənəm. Böyüklərdən gözlənti isə həmişə çox olur.

- Siz artıq böyümüsünüz. Zarafat etməməlisiniz. Balacalar sizə hörmətsizlik etdikdə cavablarını verməməlisiniz. Özünüzsə mütləq böyüklərin hörmətini saxlayın. Siz gərək nümunə olasınız... Siz gərək... Siz gərək...

Mən evdə də böyüyəm. Sanki hər şey əl-ələ verib ki, mən hamıdan tez böyüyüm; təbii zamandan daha tez.

Daha kiçik problemlərə görə narahat olmuram, yalnız öz problemlərimi görmürəm, Həmidrza ilə Tubanın qayğısına daha çox qalıram, anamı daha çox görürəm.

Bir neçə gün qabaq ailəmizin təhlükəsizliyi o qədər risk altına düşdü ki, atam Suriyada bizim həyatımız üçün qorxdı, anama zəng vurub dedi ki, uşaqlardan daha çox muğayat ol və tez evi dəyiş!

Anam gözlətmədi; dərhal bizi evdə qoyub təkbaşına ətrafdakı qəsəbələrə yola düşdü. Günbatan çağı yorğun-arğın qayıtdı. Dil-dodağı qurumuşdu. Çadrasını çiyinlərinə sürüşdürüb döşəkcənin üstündə oturdu. Ona bir stəkan su gətirdim. Bir qurtum içəndən sonra quru dodaqlarında mehriban təbəssüm yarandı:

- Axır ki, yeni bir məhəllədə münasib ev tapdım. Hər bir küçəyə girəndə baxırdım ki, kimsə məni təqib etməsin. Sən də diqqətli ol. Evimizi dəyişdiyimizi heç kim bilməməlidir. Axşam vaxtı buradan getməliyik. Hələlik Həmidrza ilə Tubaya bir söz demə.

- Ana, Həmidrza ilə mənim məktəbim nə olacaq?! – deyə soruşdum.

Yorğun gözlərini yumub sıxdı; yəni təhlükədən xilas olmaq məktəbdən önəmlidir. Sonra isə ürəyinin yandığını bildirən təbəssümlə dedi:

- O evin yanında məktəb də var, narahat olma; həm qız, həm oğlan məktəbləri.

- Ana, özün bilirsən ki, dərslərin ortasında məktəb dəyişmək çox çətindir. Biz müəllim və şagirdlərə indi alışmışıq. Orada isə özgə biri kimi sinfə girəcəyik. Bir müddət də onların suallarına cavab verəcəyik ki, kimik, niyə köçmüşük, atamız hardadır, niyə bizi aparmağa gəlmir və s. Mən heç, Həmidrzaya yazığım gəlir.

Ağzına yaxınlaşdırdığı stəkanı yerə qoyub:

- Qurban olaram ona! – dedi, sonra gözlərini yerə dikdi, dərin fikir içində əlavə etdi: - Mənim bir döyüşçüm yoxdur ki; mənim bir ailə döyüşçüm var. Hamınız vuruşursunuz, hətta Tuba da.

Anam Rzayiyyə zəng elədi; atamın verdiyi nömrəyə. Rzayi gecə vaxtı Vanet kiçik yük avtomobili ilə gəldi.

Bütün əşyalar bir vanetə yerləşdi. Əşyaları qabaqcadan qutulara yığb bağlamışdıq. Hamımız işə girişdik. Biz əşyaları daşıyırdıq, Rzayi ilə sürücü yerləşdirirdilər.

İndi yeni evə gəlişimizdən bir neçə gün ötür. Əşyaları düzmüşük. Hər gün anamla məktəbə gedir, anamla qayıdırıq. Daha Tubanı özüylə gətirmir, Məsumə xalamın yanına qoyur.

Dünənə qədər hər şey normal gedirdi. Dünəndən isə anamın baxışları dəyişdi, sanki sirlə doldu. Dünəndən dili yerinə gözləri mənimlə danışır. Gözləri deyir ki, mən narahatam.

Narahatlıq şara dolan hava kimi bütün evə doldu; səssiz, rəngsiz. İndi evdə hamı narahatlıq içində nəfəs alır; onu görməsələr də. Narahatlığı duyurlar, qoxusunu hiss etməsələr də. Narahatlıq ağciyərlərinə dolub.

Axşamüstü idi. Həmidrza ilə Tuba cizgi filminə baxırdılar. Anam püştiyyə söykərib kartof soyurdu. Məsumə xala bizdəydi, mətbəxdə badımcan qızardırdı. Mən zalı süpürüb qurtarmışdım.

Anamın yanında oturdum. Təxmin etdim ki, xalam bizdə olduğuna görə mənimlə açıq danışa bilmir. Çünki

bir-iki dəfə təkliddə narahatlığının səbəbini soruşmuşdum, hər dəfə sualdan qaçmışdı.

Bıçağı əlindən alıb kartof soymağa başladım. Anam o qədər fikirli idi ki, hiss etmədi.

- Ana, mənə de, görüm nə olub? – dedim.

Üzü ağır-ağır mənə sarı döndü. Baxışları ağırdı. Dedi:

- Hələ özüm də əmin deyiləm. Əmin olanda hamıdan qabaq sənə deyəcəyəm...

Bu gün narahatlıq şarı dünənkindən də çox şişib; təxminən partlamaq üzrədir. Zənnimcə, anam can atdığı əminliyə nail olub, ya da yaxınlaşıb. Çünki bütün diqqəti, sayıqlığı itib, uşaqlarını da yaddan çıxarıb.

Yenə israr edirəm, amma nəticəsi olmur; deyir ki, səbirli ol. Səbir edirəm, amma nə vaxta qədər? Oturub anamın əldən düşməsinə gözləyim?!

Əldən düşməsin deyə narahatlığını mənimlə bölüşməsinə istəyirəm. Anamdan ötrü çox narahatam.

Məktəbə gedirik; mən, anam və Həmidrza. Tuba Məsumə xalamın yanındadır. Qərara gəlmişəm ki, oğlan məktəbinin girişində Həmidrzadan ayrılandan sonra anamla danışım.

Həmidrzanın məktəbinin direktoru qapının önündə dayanıb. Əynində səliqəli kostyum var, uzun saçını arxaya darayıb. Uşaqların və valideynlərin salamına təbəssümlə cavab verir. Anamı görəndə kimi məmnunluq ifadəsi olaraq qaşlarını qaldırır. Anam salam verəndən sonra dillənir:

- Salam və rəhmətullah, ağa Təvəssülinin xanımı! Bizim xüsusi salamlarımızı Əbu Hamidə də yetirin, xanım Təvəssüli!

Anam çadrasını çənəsinin altında toplayır:

- Sizin böyüklüyünüzü yetirərəm.

Bir şagird qaça-qaça məktəbin qapısından çıxıb bərkdən direktora deyir:

- İcazə olar... ağa... icazə olar?... Şəfi Rəcəb Rzaiyə təpik vurdu... Rəcəb üzü üstə yerə yığıldı... Ağzından və burnundan qan axır...

Direktor bizi unudub içəri qaçır. Həmidrza da girmək istəyəndə anam onu çağırır, təşviş siqnalı səsle deyir:

- Həmid, oğlum, özündən çox muğayat ol! Oyan-buyana qaçma! Bir-birinizlə zarafatlaşmayın, bir-birinizi itələməyin!

Həmidrza gülüb başını yelləyir və içəri girir.

Anamla birlikdə mənim məktəbimə doğru gedirik.

Məktəbin qabağı maşın, motosiklet və adamlarla doludur. Bir ana qızının çantasına yemək qoyur. Bir ata əlində bir torba keks və meyvə şirəsi qarşısındakı dükandan çıxır, torbanı qızına verib onu öpür. Qız məktəbə girənə qədər bir neçə dəfə atasına tərəf baxır və bir-birinə əl yelləyirlər.

Anam əlini uzadır. Əlimi əlinin içinə qoyuram. İstidir; qızdırmaya oxşar şəkildə.

Gülüş, sağollaşma, sifariş, siqnal, qapı, qaz və əyləc səsləri bir-birinə qarışıb.

Anam məktəbin önündə qolumdan tutub məni saxlayır. Mənə sarı dönüb gözlərimin içinə baxır. Baxışının

ağırlığından başımı aşağı salıram. Hərərətli səsini eşidirəm:

- Fatimə can, dua elə!

Beynim sualla dolur: Dua? Kimin üçün? Nə üçün?

Mən soruşmadan cümləsini tamamlayır:

- Çox sevdiyin biri üçün...

Mən “niyə” deyə soruşmadan deyir:

- Yaralanıb.

Bədənime titrətmə düşür. Yanından qatar, ya da TIR avtomobili keçən yüngül maşın kimi yəm, ağır həcmli bir səs məni yerə sərib üstümdən keçir. Keçəndə hüceyrələrimi də tutub dartır və özüylə aparır.

Anam qolumu buraxır, yoluna davam edib gedir, çox sevdiyimin kim olduğunu, “yaralı” sözünün nə demək olduğunu soruşmağa imkan vermir. Axı bu sözün yüzlərlə mənası var. Ağır gözlərinin divarının qırılmasını görməyimə qoymur. Hətta üzümdən, gözlərimdən reaksiyama oxumağa da qalmır. Gedir və mən arxadan onun titrəyən çiyinlərini görürəm.

Mən kimi hamıdan çox sevirəm? Mən kimin dəlisiyəm? Kimə aşiqəm? Mənim ürəyimi yerindən qoparıb on səkkiz aydır aparmış şəxs kimdir?

Anamın narahatlığı adi narahatlıq deyildi. Görəsən atamın başına nə gəlib?

Kövrəlir, ağlayıram. Anamın çiyinləri titrəyirdisə, mənim bütün vücudum titrəyir. Çanta əlimdən düşür. Biri qaça-qaça özünü mənə yetirir. Bəlkə də, anamdır. Çantamı götürüb əlimə verir.

- Nə olub, Fatimə can? Sən Allah, ağlama!
Məhsadı; sinif yoldaşım, parta yoldaşım. Onun da atası Suriyadadır. Təzə dostlaşmışıq; bir neçə gün öncədən, mənim bu məktəbə gəldiyim gündən.
Çantasından bir kağız dəsmal çıxarıb gözlərimi silir və birlikdə içəri giririk.

17

Nənəmin qonağıyam. Qəm-qüssədən ürəyim çatlamaq üzrədir. İki il öncəyə qədər hamımız birlikdə gələrdik bura. Atam gedəndən sonra isə motorsuz maşın kimi olduq. Bura gəlirdik, amma zorla özümüzü sürüyürdük. Atam olanda öz evimizlə babamgilin evləri arasındakı məsafəni necə qət etdiyimizi xatırlamıram. Sanki atam simurq quşu kimi hamımızı belinə mindirib gətirirdi.

O gedəndən sonra simurq parçalandı, hərəməz bir quşa döndük; biri öndə gedir, biri geri qalırdı; biri deyindir, biri ağlayırdı.

Bəs indi necə?

İndi mən təkəm; ailə simurqundan ayrılmış tək bir quş. Həyatımın ən acı günlərini yaşayıram. Bu acılıqları gündəliyəmə yazmalıyam:

Şənbə günü, 6 dekabr 2014

Yay bitəndən sonra suçiçəyi tutdum. Həkim dedi ki, evdə qalsam, Həmidrza ilə Tuba da tutacaqlar. Anam mənə

babamgilə gətirdi. Ailəmdən, xüsusən də Tubadan ayrılmaq çox çətin idi. Həm o ağlayırdı, həm mən; amma məcbur idim.

Çətin günlər yaşadım; xəstəliklə mübarizə, suçiçəyi yaralarının qaşınmasına dözmək. Tapşırıbmışdılar ki, yaraları qaşımayım; qaşısam, yaralar qopacaq və üzümdəki yeri həmişəlik çökək qalacaq.

Ailəmdən ayrılıq xəstəlikdən çətin idi. Bir gün, iki gün, üç gün... on gün keçdi. Artıq dəli olmaq üzrəydim. O tərəfdə Həmidrza ilə Tubanın məni görmək üçün səbirsizliyi, bu tərəfdə də mənim onları görmək üçün qərarsızlığım. Başı üzülmüş quşun halını yaxşı dərk edirdim. Anam hər gün mənə baş çəkib təskinlik verirdi. O on gün, nə qədər çətin olsa da, ötdü. Ancaq indi o günlərdən də zavallı gündəyəm. Xəstə deyiləm, amma mənəvi durumum o zamandan çox-çox pisdır. Hər gün saatlarla ağlayıram. Buranın saniyələri saatlardan uzundur.

Anam Rza əmidən atamın yaralandığını eşidəndən sonra ona zəng edib dedi ki, evə gəlsin, burada müalicə olunsun. Atam dedi: “Bu uşaqları bir gün də tərk edə bilmərəm. Biz İsrail sərhədinə yaxınlaşırıq; vəziyyət çox həssasdır!”

Gedib Seyid Həsən Nəsrullaha kömək etmək atamın arzusu idi. Arzu edirdi ki, İsrailin məhvi və Fələstinin azadlığında onun da rolu olsun.

Anam dedi ki, sən gələ bilmirsənsə, biz gələrik.

Həmidrza üçün məktəbdən icazə aldı, amma nə qədər xahiş etdisə, bizim direktor mənə icazə vermədi. Anam, Həmidrza və Tuba mənə nənəmin yanında qoyub özləri babamla birlikdə Suriyaya atamın yanına getdilər.

Mən atasız tək qalmağın acı dadını təcrübə etmişdim; xəstə halda təkliyin acı dadını da təcrübə etmişdim; amma ailə üzvlərindən heç biri olmadan tək qalmağın dadını bilmirdim. İndi bilirəm.

İmtahanlarımın günbəgün çətinləşdiyini hiss edirəm. Sanki Allah da mənim böyük olduğuma xüsusi diqqət yetirir. Eybi yox, birtəhər bunun da öhdəsindən gələrəm. Mən komandan Əbu Hamidin qızıyam, imtahanlardan başıuca çıxmalıyam.

Bura gələndə anama dedim:

- Əgər səbrim tükənsə, nə edim?

- Bunu oxu, - deyə yeni bitirdiyi bir kitabı mənə verdi.

– Dözümünü artıracaq.

Kitabı özümlə gətirdim. Adı belədir: “Fəhimənin məktubları”. İlk beş gündə arasını açmağa da hövsələm çatmadı.

Dünən nənəm dedi ki, qohumlardan birinin yasına gedirəm, istəyirsənsə, gəl. Dedim ki, yox, evdə qalıram.

O gedəndən sonra anam Suriyadan zəng vurdu. Həm sevindim, həm də sıxıldım. Sevindim ona görə ki, hamıyla, xüsusən də çoxdandır səsinə eşitmədiyim atamla danışdım; sıxıldım ona görə ki, mən orada deyildim.

Atam mənə ürək-dirək verib dedi:

- Gələn dəfə özüm sənə icazə alıb Suriyaya gətirəcəyəm.

Anam soruşdu:

- Kitab bitdi?

Hələ başlamadığımı deməyə utanıb:

- Hələ yox, - dedim.

Mənə maraqlıdır, görəsən bu kitabda nə yazılıb ki, anam israrla oxumağımı istəyir.

Bu kitabda bir-birini çox sevən iki həyat yoldaşı məktublaşıb. Atamla anamın məktubları yadıma düşdü; biz dünyaya gəlməzdən öncəki.

Kitabın bəzi səhifələrinin küncü qatlanıb. Fikirləşirəm ki, görəsən anam niyə nişan qoyub. Maraq mənə deyir ki, əvvəl bu səhifələri oxu, sonra əvvəldən başlayarsan.

“Mənim Qulamrzam! Mənim sədaqətlim, hörmətlim və əzizim! Bil ki, Allahın razılığından ötrü Rzanı seçmiş bu yeganə həyat yoldaşın indi sənin də Allahın o yoluyla getməni istəyir; bilirəm ki, gedirsən və mənim deməyimə ehtiyac yoxdur. Mən o qədər sevinir və özümü o qədər rahat hiss edirəm ki, inan, bəzən, ya da çox vaxt, ruh yüksəkliyimə görə şükür səcdəsi edirəm, Allahdan onun daha da güclənməsini istəyirəm.

Ümidvaram ki, sənin duanla mən də sənin yolunda və sənin arxanca addımlayım, sən şəhid olsan, mən də buna layiq olum və cənnətdə, “aşağısından çaylar axan bağlarda” görüşək!”

Təzə bəy olan Qulamrza Sadiqzadə cəbhədə vuruşur, gəlin Fəhimə Babayianpur da şəhərdə müəllimə işləyir.

Anam onların şəhadətdən danışdıqları səhifələrə işarə qoyub. Hər ikisi şəhadət aşığıdır. Qulamrza Fəhiməyə yazır ki, dua et, şəhidlik mənə qismət olsun. Fəhimə də Qulamrzanın şəhadətindən sonra şəhid olmaq istəyir.

Təəccüb edirəm ki, anam niyə bu səhifələri işarələyib. Görəsən özünü hazırlayır?

Nəyə?

Atamın şəhadətinə?

Öz şəhadətinə?

Yəni məni bundan da çətin günlər gözləyir?

Mən haraya qədər komandan Əbu Hamidin qızı qala bilərəm?

İlahi! Mənə yardım et!

18

Bayram ətri gəlir. Atam söz vermişdi ki, 2015-ci ilin novruzunda bizim yanımızda olacaq.

Bütün mələfə, pərdə və ədyalları həyətin ortasına atmışq; şlanqla su tökür, yuyuruq. Fevralın havası soyuqdur. Bədənimiz ürpəşir. Lakin gözəl bayram ətri, xüsusən də Fatimiyyun briqadasının böyük komandanı ilə görüşün yaxınlaşması soyuğa dözməyi asanlaşdırıb. Atama hər dəfə “komandan” deyəndə onun özgəsi olduğunu hiss edirəm. Əbu Hamid adı ilə isə problemim yoxdur. Bu ad məndə gözəl hisslər yaradır.

Təxminən üç ay yarımdır atamı görmürəm. Son məzuniyyət günü 16 noyabrda olmuşdu. Anamgil dekabrın 1-də Suriyaya gedib onu görmüş, bir həftə yanında qalmışdılar. Bu gün də fevralın 28-idir.

Anam ayaqlarını yaş ədyala çırpıb sanki hərbi paraddan keçir. Mən ləyəndəki mələfələri sürtürəm. Həmid şlanqı ədyalın üstünə tutub. Tuba şlanqı tutmaq üstə Həmidlə

dalaşır. Şlanqı hərəsi bir tərəfə dartanda su mənim üstümə sıçrayır, soyuqdan qışqırıram. Anam heç biri ilə bacarmır. Tubaya deyir:

- Gir içəri, uşaq, soyuqlayarsan!..

Tuba razılaşmır. Buradan səfalı hara gedə bilər: həyat, bütün ailə, suyla oynamaq...

Anam üzünü Həmidə tutub dişlərini sıxır:

- O zibilə qalmış şlanqı bir dəqiqəlik ver Tubaya, qoy səsi kəsilsin. İndi qonşular dillənəcəklər.

Buna da Həmid razılaşmır.

Tubanın qışqırıq və ağlamaq səsi, anamın tapdamaq səsi, ədyalın altından bayıra atılan suyun fişiltisi, mələfə sürtməyimin səsi və suyun şırıltısı həyatı musiqi səhnəsinə çevirib.

Anamın telefonu zəng çalır. Həmid şlanqı yerə atıb pəncərənin ağzındakı mobil telefona sarı qaçır. Tuba fürsəti fəvtə verməyib şlanqı götürür, amma dərhal peşman olub Həmidin ardınca qaçır:

- Atadır... atadır... Mən danışmaq istəyirəm...

Həmid telefonun ekranına baxanda gözləri bəzəlir:

- Ana, vallah, düz deyir... atadır...

Anam ayaqyalın qaçır.

- Tez mənə ver!

Həmid həyəcanla telefonu anama yaxınlaşdırır; sanki bombadır, geciksə, partlamağın günahı onun boynunda qalacaq. Anamın həyəcanı elə həddədir ki, Tuba da şok olur; yerində donub təəccüblə anama tamaşa edir. Anam

telefonun ekranını sevimli bir çağanın yumşaq üzü kimi
üzünə yapışdırır:

- Salam, əzizim!

Sakit qalıb qulaq asır. Görünür səs kəsilib. Kranı
bağlayıram. Anam telefonun ekranına baxır.

- Dinamiki aç, biz də eşidək, - deyirəm; açır.

Atamın səsi külək, qışqırıq, güllə və partlayış səsləri ilə
birgə gəlir:

- Hamınıza salam! Mən sizin səsinizi eşitmirəm, bəlkə
də, siz eşidirsiniz. Mən indi səfalı bir təpənin
başındayam... Sizin səsinizi eşitmək istəyirdim...
Dualarınızda məni unutmayın...

Əlaqə kəsilir. Hamımız bir-birimizə baxırıq; obaşdana
gec oyanan, su içmək üçün stəkanı quru dodaqlarına
yaxınlaşdıranda azan səsinə eşidən oruc adam kimi.

Anam işini saxlayıb əlində telefon eyvanda oturur.
Tuba anamın qolunu qucaqlayıb deyir:

- Ana can, ata niyə çox danışmadı?

Anam gözlərini telefonun ekranına dikib kövrək səslə
cavab verir:

- Danışacaq, əzizim!

Mənim də əlim işə getmir. Bir qədər oturub atamla
xatirələrimizdən danışırıq. Bu müddətdə anam tez-tez
telefonuna baxır.

Anamın narahatlığını qismən azaltmaq üçün bir sini
çay gətirirəm. Hələ çayı içməmiş qapının zəngi Həmidrza
ilə Tubanın arasındakı müharibəni qızıdır:

- Sən açma!..

- Sən açma!..

Anam qışqırır:

- Sən açma, Həmid, qoy uşaq açsın!

Həmidrza əlini kilidin üstünə qoyub çəkməyə hazırlaşanda Tubanın çığırtısı bir az da ucalır. Həmidrza bic-bic gülür, sonra qapını açmaq şərəfini ona buraxır. Tuba qapını açmağı yaxşı bacarmır. Qapının arxasından qadın səsi onu həvəsləndirir:

- Tuba can, özün aç!

Anamla mən dayanıb tamaşa edirik. Qapı açılır, Məsumə xala həyətə girib qapını arxadan bağlayır. Hamımız salam veririk. Xalam süni təbəssümlə cavab verir. Baxışları həmişəkindən fərqlidir. Tubanın önündə oturub çadrasının qanadlarını açır. Tuba çadranın altında itir.

- Tubanı evimizə aparmağa gəlmişəm. Siz də işlərinizi görün.

Anam təklifi zəif təbəssümlə qarşılayır. Görünür xalamın baxışlarının fərqi o da hiss edib.

- Allah səndən razı olsun, Məsumə can! Bilirsən bu iki uşaq günortadan başımıza nə oyun açıb?!

Məsumə xala Tubanı geyindirmək üçün otağa aparır. Mən bir şey ələ keçirmək ümidi ilə gözlərimi anamın sual dolu baxışlarına dikirəm. Ona fikir verdiyimi görəndə iz azdırır; ağır bir ədyalı götürüb qaldırır. Yerə çoxlu su tökülür. Ədyalı yenə yerə atıb tapdayır. Həmid şlanqı anamın ayaqlarının altına tutur. Anamın qətiyyətli səsi şlanqı bağçaya atır:

- Daha bəsdir! Tut bağçaya.

Mələfələri bərk sıxıram.

Məsumə xala geyinib-keçinmiş Tuba ilə birlikdə otaqdan çıxır. Xala bizim emosional reaksiyalarımızın məəttəli olmur, bir cümlə deyib Tubanı aparır:

- Biz getdik!

Qapının örtülmə səsi mənim, bəlkə, həm də anamın üzünə çırpılır.

Anam təzə yuxudan oyanmış adamlar kimi qulaq asır. Kimə? Nəyə? – Bilmirəm. Telefonu yenə pəncərənin ağzına qoyur və cəsarətlə işinin başına qayıdır. Ağır ədyaldan yapışıb arxası çevrilmiş ləyənin üstünə qoyur. Su həyətin ortasına şırıldamağa başlayır. Anam mənə və Həmidrzaya baxmadan tapşırır:

- Tez hamısını sıx, at ipin üstünə. O suyu da bağla.

İşi bitirməyə tələsir. İş vaxtı gah dayanıb işi saxlayır və fikrə gedir; bir dəqiqə, iki dəqiqə... Görəsən nə fikirləşir?

Həyəcanla telefona yaxınlaşır. Bəlkə də, xalamın elə gəlib-getməsinin səbəbini telefonda tapmaq istəyir.

Ekranı yandırır, yuxarı sürüşdürür, aşağı sürüşdürür, diqqətlə baxır, fikrindən daşınır, yenə diqqətlə baxır...

Mələfələri ipə atıb iki tərəfdən açıram. Sonra pərdələrə başlayıram. Birdən anamın səsi ürəyimi nişan alır:

- Ya Əbəlfəzl Abbas!..

Anamın səsi pəncəsini atıb ürəyimi bərk sıxır. “Ya Əbəlfəzl”i hündür olmasa da, çox itidir, kəsib-doğrayır. Adamın ayağının altındakı yeri titrədən, alt-üst edən səslərdəndir.

Mən də alt-üst oluram. Gücüm yalnız qışqırmağa çatır.
Həmidrza anamın yanına qaçır. Bəlkə də, ona kömək etməyə gedir. Kişilik hissidir hər halda. Oynamaq yaşında olsa da, təhlükə zamanı kişi olur – evin kişisi.

Anamın əlini tutub deyir:

- Nə oldu, ana?

Anam tez özünü toparlayıb ekranı söndürür. Həmidin əlinə heç nə keçmir.

Anam sızıltıyla cavab verir:

- Qorxulu bir şəkil idi.

Həmidrza mənə baxır. Boynumu əyirəm; yəni daha nə edə bilərik ki?! Anam “qorxulu şəkildir” deyirsə, deməli, elədir!

Həmidrza inanır. Mən də inanımmı? Axı anam niyə birdən-birə telefonu götürdü? Anam ədyal yuyurdu; nə mesaj səsi gəldi, nə də zəng. Məsumə xalanın gözləri anamın ürəyinə nə demişdi?

- Yığışdırın, gedək evə, içərini səliqəyə salaq. Birdən kimsə gələr...

Kim və niyə?

Özü içəri girir. Həmidrza da gedir. Mən tək qalıram. Təklirim yadıma düşür. Mən harda tək idim? Aha... yuxu görürdüm; bu gecə!

Atam məni hərəmə aparmışdı. İkimiz idik; uşaqlıqdakı kimi. Onda hara getsəydi, məni də aparardı. Ziyarət zamanı ayaq altda qalmayım və əlim zərihə çatsın deyə məni çiyinə mindirərdi. Ziyarətnamə oxuyanda atamın

ayağı mənə yastıq olurdu. O oxuyub ağlayır, mən də ona baxırdım.

Gövhərşad həyətinə çatanda əlim atamın əlindəydi. O biri əlini çiynimə qoyub dedi:

- Sən artıq böyümüsən, Fatimə xanım!

“Atım” demədi, “Fatimə xanım” dedi. Mən etiraz etdim:

- “Mənim atım” de!

Gülümsədi və mən bununla qane oldum.

“Fatimə xanım” deyəndə bildim ki, mənə ciddi sözü var; bildim ki, məni ciddiyyə alır. Atamın atisi olmaqdan məhrum edildiyimə görə narahat idim, amma atamın Fatimə xanımı olmaqla özümü böyük hiss edirdim. Məni “Fatimə xanım” çağıran tək cə atam deyildi, Fatimiyyun briqadasının komandiri idi, komandan Əbu Hamid idi.

- Mən kişi bölməsinə girirəm, sən də qadınlar tərəfə keç. Bir saat ziyarət və dua edək, düz saat 8-də hovuzun yanında olaq. Yaxşı? – dedi.

Etiraz etmədim, amma bir saat təklikdən qorxdum. Vaxta 5 dəqiqə qalmış hovuzun yanına gəlib atamın ad günündə aldığı qol saatıma baxdım. Təklikdə yaxşı həmdəm olduğumu düşündüm. Saniyə əqrəbi yumşaq və yavaşca rəqəmləri saya-saya irəliləyirdi. Vədə zamanına 4 dəqiqə qalmış geri qaldığını hiss etdi. Nədən və kimdən? – Bilmədim. Heç nə demədən sürətlənməyə başladı. Get-gedə o qədər sürətləndi ki, daha görünmədi, əqrəb yerinə bir neçə dalğalı dairə göründü. Dəqiqə və saat əqrəbləri də tövşüyə-tövşüyə ardınca qaçdılar. O qədər qaçdılar ki,

gecə saat 3-ə çatdılar. 3 Rəqəmi yolun sonuna çəkilməmiş divar idi. Divarın o tərəfi Bərəhut çölüydü, yersiz səma.

Gecə saat 3-də Gövhərşad həyəti qaranlıq idi. Həyətə çoxlu qar yağmışdı. Atam saat 8-də hovuzun yanına gələcəkdi, amma yeddi saat ötürdü, hələ gəlməmişdi.

Qorxu və iztirab soyuq kimi bədənimə yapışdı. Bəs əllərində lələkli çubuq olan xadimlər hardadırlar? Bəlkə, onlar mənə kömək edərlər? Bəlkə, atam mənsiz evə gedib? Bəlkə, qızını, atasını unudub? Bəlkə, atamın başına bir iş gəlib? Qorxu vücudumda hey köpürdülən şar kimi şişirdi. O qədər şişir, şişir ki, məndən böyük olur, partlamağa az qalır...

Qorxudan qışqırıb atamı çağırdım:

- Ata!..

Bilmirəm həqiqətən də boğazımdan səs çıxdı, ya yox. Amma bir də gördüm ki, anam başım üstədir, əlimi tutub, gözlərindən analıq hissi, mehribanlıq yağır.

19

Anam şam yemir, süfrənin yanında oturub bizim yeməyimizə tamaşa edir. Mən də yeyə bilmirəm. Boğazımdan su da keçmir, o ki qala yeməyə. Həmişəkindən fərqli olaraq, anam israr eləmir. İsrar etməyə həvsələsi yoxdur. Beyni qızının ac yatmasından önəmli bir məsələ ilə məşğul olanda israra həvsələsi qalmır. Bu gecə Tuba evdə deyil. Əvvəllər belə olanda Tubanın adı dilindən düşmürdü, indi isə sanki tamam unudub onu.

Ev sıxıcıdır; həm Tubanın olmadığına, həm də anamın halına görə. Ev axşamüstüdən bəri sıxıcıdır; Məsumə xala gələndən, anam telefonuna baxıb ürəkdən “ya Əbəlfəzl” qışqırandan bəri. O vaxtdan indiyədək evdə zəlzələdir, evimizin halı pisləşib. Anam o vaxtdan qərarсыzdır, indi isə qərarсыzlığı zirvədədir. Nəsə eləmək istəyir, amma nə edəcəyini bilmir; nəsə demək istəyir, amma kimə nə

deyəcəyini bilmir. Bəlkə də, nəticəsindən qorxur. Ayağa qalxıb gəzişir, deyir:

- Yeməyinizi yeyin... məktəb çantanızı hazırlayın... yatın...

Ona su aparıram, çay dəmləyirəm. Bir tikə hazırlayıb yalvarıram ki, bir az yesin. Günorta da düz-əməlli bir şey yeməyib.

Bəlkə, xəstələnib?

Deyirəm ki, həkimə gedək. Deyir:

- Sadəcə darıxıram; bir şey yoxdur. Düzələcək. Mənimlə işin olmasın. Qoy bir az öz halımda olum.

Televizor sönüb. Heç kimdə televizora baxmağa həvəs yoxdur. Həmidrza məktəb çantasını hazırlayıb tez yatır. Mən də yatım deyə anam işıqları söndürür. Sabah ikimizin də dərsi var.

Anam arxayın olsun deyə uzanıram. Hətta yatmağa çalışır, gözlərimi də yumuram. Beynimi boşaltmağa çalışıram, amma boşalmır. Yuxunun bir küncünü havada tutub kirpiklərimin arasından içəri salıram. O qədər dartıram ki, bütün başım və beynim dolsun, beynim keyisin, sonra bədənimə, qol-qıçlarıma keçim... Amma hələ başıma dolmamış bayıra uçur; üçdə birini içəri çəkdiyim, üçdə ikisi isə bayırda kiminsə əlində qalmış bir dəsmal kimi; sonra o adam birdən dartır və başımdan çıxır. Yenə cəhd edirəm; 1 sm, 2 sm, 3 sm... yenə dartıb yuxunu məndən uzaqlaşdırır; çox-çox uzağa aparır.

Atam mənə bir basma qələm hədiyyə etmişdi. Bir dəfə düyməsi ilişdi, düzəltmək üçün açanda isə bütün içəli

bayıra töküldü. Yayı qələmin içinə saldım, yarısı bayırda qaldı. Əlimlə içəriyə doğru basdım. Düyməni başına keçirmək istəyirdim, amma bacarmadım. Yay sıçrayıb itdi. Bir neçə gün onu axtardım, amma sanki su olub yerin dibinə çökmüşdü.

Mənim yuxum da su olub yerə çökdü, ya da quş olub göyə uçdu, atamın olduğu yerə getdi. Bu yuxu və istirahətə atamın ehtiyacı var, mənim yox. Atam bəzən sutkada 15 dəqiqə yatır, özü də yerdə uzanaraq yox, maşında oturduğu yerdə, yol gedə-gedə, mərmə və raket altında.

Yuxu dəsmalı uçub atamı tora salmaq üçün onun yanına gedir. Amma bacararmı? – Əsla! Qırx iki ildir yuxu atamı təqib edir və atam yuxudan qaçır.

Bir gün dedim:

- Ata, indiyədək müharibədə adam öldürmüşsən?
- Heç atan adam öldürənə oxşayır? – deyər gülməyə başladı. – Atan insanların öldürülməsinin qarşısını alır, balım!

Sonra mənə bir xatirə danışdı:

- Üç gün idi yatmırdım. Birdən xəbər gəldi ki, Taliban Əfqanıstanın Taliqan şəhərini işğal etmək istəyir. Şəhərin Taliban tərəfindən işğalı təsəvvürə gələn hər bir cinayətin baş verməsi demək idi. Mən minaatan taborunun komandiri idim. Şəxsi heyəti və texnikanı götürüb Talibanın şəhərə girişinə mane olmaq üçün oraya getdim. Çox yorğun idim. Tez-tez məlumat gəlirdi ki, Taliban şəhərə yaxınlaşıb; 40 dəqiqəyə çatacaq; 35 dəqiqəyə çatacaq; 30 dəqiqəyə çatacaq... Müavinlərimə dedim ki,

yuxuya ehtiyacım var; bir az mürgüləyim, 20 dəqiqədən sonra oyadarsınız. Dedilər ki, nə danışırısan, komandan; düşmən şəhərin 40 kilometrliyinə çatıb. Dedim ki, şəhərə qədər 25 dəqiqəlik yolları var, onun 20 dəqiqəsini yatacağam. Elə bildilər, zarafat edirəm. 20 dəqiqə yatdım, yorğunluğum çıxdı. Məni həyəcanla yuxudan oyadıb dedilər ki, komandan, dur, çatırlar. Dedim ki, indi atəş yağdırın. Həmin gün düşməni biçdik.

- Eee, ata, indicə dedin ki, adam öldürməmişəm!

- Adamöldürən, ümumiyyətlə, adam deyil, qızım! Onlar adamöldürən idilər, həmin gün də Taliqan əhalisini öldürməyə gəlirdilər; biz qoymadıq.

Oyan-buyana çevrilirəm; xeyri olmur. Yavaşca ayağa qalxıram. Anamın halını öyrənmək istəyirəm. Onu nəzarətsiz qoya bilmərəm. Bir tərəfdən də mənim oyandığımı, ona göz qoyduğumu bilməməlidir. Qapının arasından baxıram. Zalda gəzişir; gah sürətlə, gah asta. Zikr deyir; gah səsli, gah səssiz. Arabir telefonunu yoxlayır. Anam nə axtarır? Onun içini yeyən bu qərarlıqlıq nədir?

Soyuq havada sərinləmək üçün pəncərəni açır; daxildən qızan adam kimi; odda yanan adam kimi.

Zalın qapısına sarı gedir, qapını açıb həyəətə çıxır, gəzişməyə başlayır. Yavaşca pəncərəyə yaxınlaşıram. Göyə baxır. Üzü göz yaşlarından ıslanıb. Zikr deyir.

Anamın başı üstə dayanmış bir ruh kimi olmuşam; kölgə kimi onu izləyir, onunla gəzişir, onunla dayanır, onunla ah çəkirəm; amma yenə də sirrindən baş açmıram.

Anam sirrini özündə saxlayır. Bu sirrə hey üfürülür, hey şişir, şişir, anamdan da böyük olur, partlamağa az qalır. Anam birdən dərin köks ötürür:

- Ya Zeynəb-Kübra!

Mən də qəhər içində deyirəm: “Ya Zeynəb-Kübra!”

Məni ağlamaq tutur. Necə hadisə baş verib ki, alov kimi anamın bütün vücudunu бүrüyüb? Necə hadisə baş verib ki, anam onu mənə deyə bilmir? Niyə təkbəşinə çiynlərini bu ağır yükün altına verib? Niyə nə baş verdiyini demir ki, özü də bir az sərinləssin? Niyə dərini mənimlə bölüşmür? Məgər mən evin böyük uşağı deyiləm?! Mən ondan ötrü narahatam. Birdən başına bir iş gələr! Birdən bu yanar alov onu əridər!

Çaş-baş qalmışam. Anamın isti nəfəsləri içimi yandırır, ciyərimə od vurur, ürəyimi parçalayır...

Anam telefonuna baxır və o halda zalın qapısına doğru dönür. Tez otağa keçib uzanır, gözlərimi yumuram. Gözlərimin hüseyniyyəsi göz yaşlarını bayıra püskürür.

Balacaydım. Atamla hüseyniyyəyə getmişdik. Rövzəxan rövzə oxuyur, hamı ağlayırdı. Atam özünü vururdu. Mən də ağladım; rövzəyə görə yox, atam ağrıyır deyə. Bəlkə, atamın ağrısı var; yaralandığını bizdən gizlətdiyi zamanda olduğu kimi. Anam o qədər israr etdi ki, axırda üstü açıldı. Bir dəfə də ağır yaralanmış, amma döyüşçülərini buraxıb məzuniyyətə gələ bilməmişdi. O deyirdi: “İsrail sərhədinə yaxınlaşmışıq. Burda işim bitsə, Seyid Həsən Nəsrullaha köməyə getmək istəyirəm”. Gəlmədi; anam ona qulluq etməyə getdi.

Başım ağrıyır. Məni yuxu tutur; bilmirəm nə vaxt. Sübh azanının səsinə oyanıram. Məscidin azan səsi göyə səpilir, yerə yağır.

Anam bütün vücuduyla namazdadır. Bəllidir ki, əsla yatmayıb. Gedib dəstəmaz alır, canamazımı anamın yanından sərib namaza başlayıram.

- İlahi! İyyakə nəbudu və iyyakə nəstəin.

Anamın namazı bitir. Mənə baxır. Gözləri qızarıb, amma əvvəllər olduğu kimi yox. Bu, yeni bir qırmızıdır, onda sükut və zəiflik yox, min cür fəryad var, qüdrətli bir məzlumluq var. Bu, Aşura qırmızısıdır!

Yetmiş iki nəfərlik qoşun öldürüldü, otuz minlik qoşun isə öldü, məhv oldu! Hüseynin bayraqdarının qolu kəsildi, Yezidin isə bayrağı kəsildi! Yetmiş iki nəfərin boğazı, otuz min nəfərin isə səsi kəsildi!

Anamın qırmızı gözlərində Hüseyn ibn Əlinin ordusu var. O, mənə baxır, mən ona. Gözlərimi gözlərindən çəkmək istəmirəm. Bu, göz qızartısı deyil, həzrət Seyyidüşşühədanın bayrağının qırmızısıdır, anamın gözlərində dalğalanır. Bayraq atamın əllərindədir, “ya Hüseyn” qışqırır bayrağı fırladır.

Anam deyir:

- Ata şəhid oldu!

Mən dodaqlarının tərpənməsini görmürəm. Səsinə də eşitmirəm. Atamı görürəm; Kərbəladadır, bayraq yellədir, qılıncla vurulur... Anamın gözləri qızarır. Atam şəhid olur, amma bayraq əlindən düşmür. Göz yaşı pərdə çəkir. Pərdə get-gedə qalınlaşır. Daha nə anamın gözəl gözlərini

görürəm, nə də həтта özünü. Anam başımı sinəsinə yapışdırır. Səssiz ağlayır. Səssiz ağlayıram. Səssiz ağlamaq necə də çətindir! Həmidrzanın oyanmasından qorxuruq. Nə yaxşı ki, Məsumə xala Tubanı apardı. Nə də olsa, mən böyüyəm; adamın bütün vücudunu silkələyən hadisələri qəbul edə bilirəm. Anam deyir:

- Gərək fikirləşək ki, Həmidə necə deyək... atanın Tubasına necə deyək...

“Atanın Tubası” sözləri çiyinlərimi titrədir, göz yaşlarım dayanmadan axır. Mən narahat oluram; anamın gözlərindən ötrü. Olmaya, bu göz yaşları atamın bayrağını yuyub aparar! Deyirəm:

- Ağlama, ana!

Anam gözlərinin yaşını silib mətbəxə girir, çaydanı qazın üstünə qoyub deyir:

- Gərək adi davranaq. Həmidi məktəbə göndərək, sonra oturaq, görək nə edirik.

Gözlərimi silir, yeni atasız dünyaya daxil olmağa hazırlayıram.

20

Axırıncı zəng çalınır. Uşaqlar qışqırışa-qışqırışa qapıya doğru hücum çəkirlər. Məhsa ilə qapının önünə qədər gedirik. Məhsanın atası küçənin o tərəfində məşininin yanında dayanıb. Məhsa israrla deyir ki, onlarla gedim. Təbəssümlə qolunu sıxır, təşəkkür edib deyirəm:

- Hamid xan məni gözləyir.
- Hamidə də deyərsən, bizimlə gedərik.
- Bilirəm ki, gəlməyəcək. Atana salam deyər və təşəkkür edərsən. Sabah görüşərik!

Məhsanın atası bir müddətdir məzuniyyətə gəlib. O, atamın cənazəsini gətirən döyüşçülərdəndir. Onlar yenə Suriyaya qayıdacaqlar.

Məktəbin önündə Məhsa ilə sağollaşıram.

Hamid çiynin çantasını çiynindən asır. Bir ayağının altını məktəbin qabağındakı çinar ağacına söykəyib başısağı dayanıb. Cüssəsi yavaş-yavaş Əbu Hamidə bənzəyir; hətta uçuşan saçları da.

Atamın şəhadətindən sonra anamla birlikdə qərara gəldik ki, Əbu Hamid adı heç vaxt dilimizdən düşməsin deyə onu Hamid çağırmaq.

Bir neçə addımlığına çatıram. Başını qaldırıb gülür. Təbəssümündən atama çox oxşayır.

Atamın şəhadətindən yeddi gün ötür. Komandan Əbu Hamidi Behişt-Rzada düyüşçülərinin yanında torpağa tapşırdıq. Torpağa tapşırmaq yox, üçüncü kəpənəyi göndərdik, göylərə getdi.

Rza əmi deyirdi:

- Əbu Hamid İsrail sərhədinə çatmışdı. O tərəfdən raketlə vurdular. Çox qorxurdular. Əbu Hamid öz şəhidliyi ilə heç vaxt bağlanmayacaq bir qıfılı açdı. Fatimiyyun briqadasına o qədər ad yazdıran var ki, diviziya çevriləcək.

Hamidə əl uzadıram. Əlimi sıxır. Bu bir neçə gündə əllərinin kişi əllərinə döndüyünü hiss edirəm. Bu müddətdə kiçik qardaşım böyük qardaşıma çevrilib.

Piyada gedirik; danışa-danışa, xatirə söyləyə-söyləyə.

Anama dedim ki, daha bizi aparmağa gəlməsin. Bütün hədələr atamı yolundan döndərmək üçün idi. Atam artıq yolun sonuna qədər getdiyinə görə hədələr də mənasızdır.

- Bacı, yadımadır, Nişapura getmişdik, şəhidlərlə bağlı mərasimə?

- Hə, atamın bizi saymadığı yer, - deyirəm, ikimiz də gülürük.

- Hamı atama hörmət edirdi. Mən də lovğalanırdım, demək istəyirdim ki, bu, mənim atamdır. Hey ona

yapışdırdım. Yavaşca deyirdi: “Get ananın yanına... Tubanın əlindən tut... get ananın yanına...” Biz getmirdik; ata hirsələnirdi.

- Yadımdadır, onda gəlib anama tapşırırdı ki, uşaqları saxla, yanıma gəlməsinlər. Anam narahat olub dedi: “Axı niyə? Üç-dörd günlük məzuniyyətə gəlmisən, yenə gedəcəksən, uşaqlar yeddi ay səni görməyəcəklər!”

- Atam orda heç nə demədi, qayıdanda dedi ki, şəhid övladlarının necə baxdığını görmədiniz?

Hər gün məktəbdən evə qədər atamla bağlı xatirələrimizi yada salırıq.

Küçəyə dönürük. Uzaqdan atamın Hacı Qasim Süleymaninin yanında dayandığı böyük şəklinə salam verirəm. Hüseyn Fədai yadıma düşür:

- Dadaş, mən Hüseyn Fədaiyə su gətirməyə gedəndə atadan nəse dedi?

- Demədim? – deyə Hamid dayanıb bir az fikirləşir.

- Yox. Mən axırlarına çatdım. Dedi ki, Seyid Həsən Nəsrullah Fatimiyyuna təbrik mesajı göndərib.

- Ondən qabaq dedi ki, bir neçə batalyon birlikdə əməliyyata gedir, hamısı məğlub olurlar; bircə Fatimiyyundan başqa. Rabitəçi Hacı Qasimdən soruşur ki, hacı, icazə verirsiniz digər batalyonların da yerinə əməliyyatı davam etdirək? Hacı Qasim deyir ki, Əbu Hamid oradadırsa, davam etdirin, yoxdursa, orayacan bəsdir! Əbu Hamid özü ratsiyanı alıb deyir ki, hacı, Əbu Hamid sonacan buradadır. Hacı Qasim də sevinib deyir ki,

onda ya Əli! Gedib bir neçə batalyonun yerinə hücumla keçir və mühasirəyə düşmüş əhalini xilas edirlər.

Yadıma bir şey düşür, məni gülmək tutur.

- Nəyə gülürsən? – Hamid soruşur.

Özümü saxlaya bilməyib gülür, deyirəm:

- Yadımdadır, ondan qabaq nə qədər qorxmışdın?

- Mənim yerimə kim olsaydı, qorxardı, - deyər Hamid də gülür. - Zəngi eşidib qapını açdım, gördüm ki, yad bir kişidir. Onu tanımadım. Bir il əvvəl vağzalda gördüyümdən çox dəyişmişdi; çox qocalmışdı. Dedi ki, Həmidrza, get, ananı çağır. Dedim ki, nə işiniz var? Dedi ki, özünə deməliyəm. Soruşdum ki, adınız nədir? Dedi ki, məni tanımır...

- Anam qapıya çıxanda mən də hazırlaşdım ki, anam qışqırsa, tez ağa Rzayiyə zəng vurum.

- Mən də arxamda bir çubuq gizlətmişdim, - deyər Həmid daha bərkdən gülür.

- Yazıq Hüseyn Fədai!

- Başını aşağı salmışdı. Dedi ki, mən Hüseyn Fədaiyəm, Əbu Hamidin döyüşçülərindən. Məzuniyyətim bitib, Suriyaya gedirəm. Bir sözünüz, ya da göndərəcəyiniz nəsə varsa, apara bilərəm. Anam onu tanımadı, amma mən tanıdım. Nə qədər təklif etdik, içəri gəlmədi. Ancaq dedi ki, susuzam. O bir stəkan sudan sonra anam dedi ki, get, əmiyə şərbət düzəlt. Mən getdim, gələndə gördüm ki, Fədai oxumağa başlayıb:

“Biz zalım düşmənə kəskin xəncərik,

İslam ümmətindən, Əfqan ölkəsindənik!

Biz iman hamisi, Quran köməkçisiyik,
Biz şəhidlərin qan rəngli irsinin varisləriyik!”
Məni gülmək tutdu, dedim ki, bir saniyəlik gedib-
gəlirəm, yeni hadisə baş verir.

- Mən Fədaidən soruşmuşdum ki, Əbu Hamid nə sevir?
Düşünürdüm ki, nə sevirsə, ondan verək, aparsın. O da:
“Bu nəğməni çox sevir” - deyib oxumağa başlamışdı.
Anamla mən də bilmədik gülək, yoxsa bu qəşəng
nəğməylə ağlayaq:

***“Biz İslamı təmizlərik çirkinliklərdən,
Zalımların zülmündən, vəhhabi cəfasından,
Bizim qorxumuzdan düşmənlərə tələyə gələr,
Məhv edərək şeytanın gücün, taqətini.
Aslan qadınlardan qeyrət südü əmmişik,
Azadlıq məktəbində, hürriyyət məktəbində.
Dünyanı doldurarıq döyüş şöhrətimizlə,
Möhkəm duruşumuz, iradə-əzmimizlə”.***

Qapımızın önünə çatırıq. Hamid açarlarla qapını açır, içəri
giririk. Anamın bişirdiyi səbzəqovurmanın iyi məni məst
edir.

Atamın şəhadətindən sonra anamın işi çoxalıb.
Axşamlar ertəsi gün günortanın yeməyini bişirib tikib
maşınının arxasına keçir, gecənin yarısına qədər evdə
həyat nəğməsi çalır. Səhərlər Tuba ilə “cihad işi” nə gedir:
məhəllə qadınları ilə hərəm müdafiəçilərinin ailələrinə baş

çəkir, döyüşçülərə şal və əlcək toxuyur, yeyinti məhsulları hazırlayırlar.

Günorta yeməyindən sonra qabları yuyuram. Anam çantasını götürüb, çadrasını başına atır:

- Fatimə can, mən getdim, Tubadan muğayat ol!

- Gözlə, mən də gəlirəm, - deyib qabları tez-tez suya çəkirəm.

Anam başında çadra döşəkcəyə söykərib fikrə gedir. Təxmin edirəm ki, mənim barəmdə fikirləşir. O vəziyyətdə dodaqları tərpənir:

- Bu cümədən qadınların Nüdbə duası başlayacaq. Sən də varsan?

Çadramı başıma atıb tənə ilə soruşuram:

- Sualla, sualsız?

- Sualla, - deyər başını qaldırır.

Ayağa qalxır. Çıxanda Hamidə:

- Hamid can, biz qayıdana qədər bacından muğayat ol, - deyir, yola düzəlib əlavə edir: - Gedək!

Yola düzəlib deyirəm:

- Mən də varam!

Мүндәричат

<u>1</u>	<u>2</u>
<u>2</u>	<u>16</u>
<u>3</u>	<u>23</u>
<u>4</u>	<u>35</u>
<u>5</u>	<u>42</u>
<u>6</u>	<u>51</u>
<u>7</u>	<u>62</u>
<u>8</u>	<u>71</u>
<u>9</u>	<u>87</u>
<u>10</u>	<u>98</u>
<u>11</u>	<u>104</u>
<u>12</u>	<u>112</u>
<u>13</u>	<u>120</u>
<u>14</u>	<u>132</u>
<u>15</u>	<u>142</u>
<u>16</u>	<u>149</u>
<u>17</u>	<u>158</u>
<u>18</u>	<u>163</u>
<u>19</u>	<u>171</u>
<u>20</u>	<u>178</u>